

Kallelse till fritids- och kulturnämnden

Nämnd	Fritids- och kulturnämnden
Tid	Tisdagen den 24 september 2024 klockan 18.00
Plats	Konferensrummet i Habo Arena
Justerare	Ann-Charlotte Hoffback Kaljo

Föredragningslista

Nr Ärende

1. [Biblioteksplan 2025-2028](#)
Föredragande: Ingrid Sjöberg
2. [Remiss - Program för trygghet och säkerhet](#)
Föredragande: Anders Ströberg
3. [Delårsbokslut fritids- och kulturförvaltningen](#)
Föredragande: Adam Starck
4. [Avgränsningssamråd för Habo avloppsreningsverk](#)
Föredragande: Adam Starck
5. [Delegationsärenden](#)
Föredragande: Adam Starck
6. Informationsärenden
Föredragande: Adam Starck
 - a) [Budget 2025](#)
 - b) Konstfesten 28/9 - 6/10
 - c) Föreningsträff måndag 11 nov
 - d) Nästa nämndsammanträde 15 okt
 - e) Dag för justering

Karin Hultberg
Ordförande

Åse Thomasson
Sekreterare

Biblioteksplan 2025-2028

Förslag till beslut

Fritids- och kulturnämnden beslutar skicka förslaget till Biblioteksplan 2025-2028 på remiss till:

Barn – och utbildningsnämnden
Socialnämnden
Biblioteksutveckling, Region Jönköpings län
ABF
Sensus
RF- SISU Småland
Bilda
Studieförbundet
Studieförbundet vuxenskolan
NBV
Habobygdens släktforskarförening
PRO Habo
SPF Seniorerna Habo
RPG Habo-Mullsjö
Träffpunkt Habo för seniorer

Remisstidens utgång är 27/11 2024

Beskrivning av ärendet

Ett nytt förslag till biblioteksplan för Habo kommun har utarbetats.

Bibliotekslagen (2013:801) slår fast att alla kommuner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Habo kommuns biblioteksplan 2025–2028 är ett strategiskt dokument som beskriver verksamheterna och dess framtida utmaningar utifrån ett antal prioriterade utvecklingsområden samt hur de ska nås.

Planens innehåll ska vara kärnfullt och kortfattat så att den blir lätt att använda och blir ett verktyg för kommunens verksamheter.

Planen är en uppdatering av den nuvarande planen. De främsta förändringarna som gjorts är att ett stycke om Agenda 2030 och konventionen om barns rättigheter har lagts till. Överhuvudtaget har man låtit barnrättsperspektivet genomsyra hela planen mer än tidigare och även att det ska finnas fler sätt för invånare att vara delaktiga i utvecklingen av biblioteksverksamheten.

Fritids- och kulturnämnden

Ingrid Sjöberg
Bibliotekschef

Beslutet skickas till
Ingrid Sjöberg, bibliotekschef

BIBLIOTEKSPLAN 2025–2028

Biblioteksplan 2025–2028 är antagen av kommunfullmäktige den X § X.

Inledning

Habo kommuns vision är den hållbara kommunen för hela livet. Alla ska få plats och känna sig välkomna oavsett ålder, etniskt ursprung, kön eller religion.

Bibliotekslagen (2013:801) slår fast att alla kommuner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Habo kommuns biblioteksplan 2025–2028 är ett strategiskt dokument som beskriver verksamheterna och dess framtida utmaningar utifrån ett antal prioriterade utvecklingsområden samt hur de ska nås.

Planens innehåll ska vara kärnfullt och kortfattat så att den blir lätt att använda och blir ett verktyg för kommunens verksamheter.

En uppdaterad biblioteksplan 2025–2028

Biblioteksplanen är en uppdatering av den tidigare planen från 2020-2024. Revideringen av planen har skett genom flera spår. Förslag och synpunkter har tagits fram både från andra förvaltningar och besökare.

Två förslagsväggar har stått framme i biblioteket, en i entrén och en på barn- och ungdomsavdelningen. Där har allmänheten haft möjlighet att delge sina förslag och synpunkter vad gäller rummet, medierna, evenemang/aktiviteter samt övriga förslag och synpunkter.

Barn- och ungdomsbibliotekarie har ställt frågor till klasser som besökt biblioteket, främst årskurs 2, 3 och 4. Frågor för att få in ytterligare förslag och synpunkter har skickats till samtliga elevråd på Habo kommuns skolor.

Samtal har förts med barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningens olika enheter. Under arbetets gång har hela bibliotekspersonalen varit involverad.

Skolbiblioteksplanen har uppdaterats av biträdande skolchef i samarbete med nätverket för skolbiblioteksansvariga från respektive skola.

Planens innehåll ska vara kärnfullt och kortfattat så att den blir lätt att använda och blir ett verktyg för kommunens verksamheter.

Biblioteksverksamhet i Habo

Habo är en expansiv kommun med 13 427 invånare (juni 2024). Det är en barnrik kommun med fler barn än i den genomsnittliga kommunen. Det finns elva kommunala förskolor och fem fristående förskolor samt sju kommunala grundskolor varav ett högstadium.

Habo bibliotek ligger i centralt belägna lokaler på torget och har öppet med bemanning 39 timmar i veckan och meröppet mellan klockan 7–22 varje dag. Biblioteket sorterar under fritids- och kulturnämnden.

Alla skolor har skolbibliotek som varierar i storlek och grad av bemanning. Det finns en ansvarig lärare för varje skolbibliotek men det varierar i hur många timmar man har fått fördelat, från ingen tid alls till några timmar i veckan. Den läsfrämjande verksamheten varierar därmed i omfattning. På två skolbibliotek är beståndet registrerat i ett digitalt lånesystem med självbetjäning. Skolbiblioteken sorterar under barn- och utbildningsnämnden.

Fritids- och kulturnämndens verksamhetsmål

Utifrån kommunens vision har fritids- och kulturnämnden tagit fram ett verksamhetsutvecklingsmål för kommunens biblioteksverksamhet:

Biblioteket ska vara en ständigt aktuell och attraktiv mötesplats för alla.

För att uppnå målet behöver biblioteket utvecklas i takt med hur omvärlden och användarnas behov förändras. För att nå och involvera nya användare ska biblioteket samarbeta med andra aktörer som arbetar nära dessa grupper, främst målgrupper

som är prioriterade i bibliotekslagen. Oavsett av vilken anledning användaren besöker biblioteket ska alla känna sig välkomna oberoende ålder, etnisk tillhörighet, kön, religion, nationalitet eller språk. I denna plan lyfts på vilket sätt Habo bibliotek ska arbeta för att inkludera alla och verka för demokrati, tillgänglighet, utbildning och digitalisering.

Agenda 2030

Agenda 2030 är en global handlingsplan som antogs av Förenta nationernas medlemsstater i september 2015. Biblioteken spelar en central roll i att främja Agenda 2030s mål för hållbar utveckling.

Genom att erbjuda en plats som är öppen för alla, dit alla är välkomna, där det finns tillgång till litteratur och information, möjlighet till samtal och deltagande i evenemang bidrar biblioteket till god hälsa och välbefinnande (mål 3). Genom att erbjuda fria och tillgängliga informationsresurser, samt stödja utbildning och livslångt lärande, bidrar biblioteken till att minska ojämlikheter (mål 10), främja kvalitativ

utbildning (mål 4) och stärka lokalsamhällets hållbarhet (mål 11). Biblioteken arbetar aktivt för att säkerställa inkludering och tillgång till information för alla, vilket stöder de globala målen om jämlikhet, fred och rättvisa. Dessutom främjar biblioteken hållbara konsumtionsmönster genom att erbjuda resurser som delas och återanvänds av många, vilket stödjer målet om hållbar konsumtion och produktion (mål 12).

Barnkonventionen

Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter är sedan 1 januari 2020 svensk lag. Konventionen inbegriper alla under 18 år. Enligt konventionen har alla barn rätt till utbildning och en meningsfull fritid samt rätt till inflytande och delaktighet i det som rör dem. Barn och unga är

en prioriterad grupp för folkbiblioteken och det är skolbibliotekens största målgrupp därför ska barnrättsperspektivet genomsyra all verksamhet.

Utvecklingsområden

Biblioteksrummet

§ 6 Bibliotekslagen: Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Biblioteket i Habo ska vara en välkomnande plats för alla människor, där besökarna kan läsa, samtala, studera, uppleva och delta i intressanta och relevanta programverksamheter. Bibliotekets webbplats och sociala medier är bibliotekets digitala rum för kunskapsinhämtning och lärande.

Här har alla, oavsett bakgrund och resurser, möjlighet att uppleva kultur och fördjupa sin kunskap. Biblioteksrummet är en arena för möten, utveckling av det demokratiska samtalet, samt fri spridning av kunskap och åsiktsbildning.

Biblioteket arbetar på olika sätt för att involvera invånare, speciellt barn och unga, i utvecklandet av biblioteksverksamheten. En enkätundersökning görs med regelbunden intervall, alla har möjlighet att göra inköpsförslag på olika sätt och förslagslådor finns utplacerade i biblioteksrummet.

Habo bibliotek vill:

- samverka med studieförbund, föreningar och annan kommunal verksamhet att i samarbete med biblioteket, eller i egen regi, erbjuda evenemang och aktiviteter i biblioteket.
- skapa fler forum för invånarens delaktighet i verksamheten med särskilt fokus på barn och unga.

Medieförsörjning

7 § Bibliotekslagen: Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Alla ska ha möjlighet att ta del av den information som de önskar och behöver. Biblioteket ska arbeta för att det finns ett medieutbud av god kvalitet. Det ska vara brett, varierat och aktuellt. Det ska ständigt förnyas och kompletteras. Urvalet baseras både på personalens professionella bedömning av utgivningen och på användarnas efterfrågan och behov.

Habo bibliotek vill:

- ge användare fler möjligheter att anpassa utbudet efter deras behov och önskemål.

Digital delaktighet

7 § Bibliotekslagen: Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

I snabb takt har digitaliseringen förändrat våra beteenden vad gäller hur vi kommunicerar, tar till oss information, arbetsätt. Detta kräver digitala kunskaper i hög grad och det har lett till att många grupper av människor lever i digitalt utanförskap. Biblioteket har en viktig roll i att motverka ett digitalt utanförskap och stötta individen till deltagande i det digitala samhället.

För att biblioteket fortsatt ska vara relevant behöver det ständigt anpassa och utveckla sina digitala tjänster och metoder i takt med att nya möjligheter uppstår. Samverkan med andra aktörer är av vikt för att kunna göra detta. Ständig kompetensutveckling krävs för att personalen ska ha aktuell kompetens inom till exempel medie- och informationskunnighet.

Habo bibliotek vill:

- erbjuda och marknadsföra digitala tjänster i takt med att nya möjligheter uppstår.
- erbjuda invånare aktuell kompetens för digital delaktighet.

Samverkan

14 § Bibliotekslagen: I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

Biblioteket behöver utnyttja sina resurser på ett än bättre sätt för att uppnå en jämlik och god biblioteksservice. För att uppnå det prioriterade målet som tagits fram på förvaltningsnivå krävs samverkan inom kommunens verksamheter, samt med föreningar och studieförbund men också över kommungränsen med andra bibliotek.

Exempel på samverkanspartners som biblioteket har är familjecentralen, förskolor, skolor, andra kommunala förvaltningar, Habo Hälsocenter, studieförbund och föreningar, andra kommuner i Jönköpings län.

Habo bibliotek vill:

- upprätthålla och utveckla befintlig samverkan.
- hitta fler samverkansmöjligheter med andra aktörer både inom och utanför kommunens gräns.

Tillgänglighet

4 § Bibliotekslagen: Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Bibliotekslagen: Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på:

1. De nationella minoritetsspråken,
2. Andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. Lättläst svenska.

6 § Bibliotekslagen: Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

På Habo bibliotek ska medier erbjudas utifrån alla personernas olika behov och förutsättningar för att värna om lusten till läsning och intresset för litteratur och bildning. Biblioteket erbjuder anpassade böcker såsom talböcker, storstil, lättläst, äppelhylla med medier som vänder sig till barn med funktionsvarianter, hjälp att få ett Legimus-konto för personer med läshinder.

Böcker på olika språk erbjuds och finns inte boken finns möjlighet att köpa in eller fjärrlåna.

Boken kommer, som är ett vedertaget koncept där bibliotekspersonalen åker hem med böcker till låntagaren, erbjuds till de som inte har möjlighet att ta sig till biblioteket på grund av långvarig sjukdom eller funktionsvariation.

Habo bibliotek vill:

- utveckla den befintliga samverkan med omsorgen samt andra relevanta aktörer för att erbjuda en jämlik biblioteksservice.
- marknadsföra bibliotekets tillgängliga medier och erbjudande om Boken kommer.
- upprätthålla och utveckla den uppsökande verksamheten så att fler får tillgång till bibliotekets utbud.

Barn och unga

7 § Bibliotekslagen: Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

8 § Bibliotekslagen: Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Ett av bibliotekets grunduppdrag är läs- och litteraturfrämjande för alla åldrar. Barn är en prioriterad målgrupp i det arbetet.

Biblioteket har ett läsfrämjande samarbete med familjecentralen, förskolorna och skolorna i Habo. Pedagoger och andra vuxna som finns nära barn och unga är viktiga att nå fram till för att få fler barn och unga att upptäcka läsningen.

Biblioteket erbjuder författarbesök, sagostunder, teater samt annan kulturell verksamhet för att stimulera till läsning.

Biblioteket arbetar på olika sätt för att involvera invånare, och speciellt barn och unga i utvecklandet av biblioteksverksamheten, alla ska få plats och känna sig välkomna. Fler ska få möjlighet att upptäcka biblioteket och lusten till läsning och delta i läsfrämjande och kulturell verksamhet.

Habo bibliotek vill:

- utveckla det läsfrämjande arbetet på barn och ungas fritid.
- hitta fler möjligheter för barn, unga och deras vuxna att vara delaktiga i utvecklandet av den läsfrämjande verksamheten.

- utveckla den uppsökande verksamheten för barn och unga.

Kvalitetsarbete

Biblioteket ska erbjuda serviceinriktad, lyhörd och professionell personal. Personal fyller ständigt på kompetenser för att upprätthålla en god biblioteksservice. Habo bibliotek ska samverka med andra bibliotek och aktivt delta i utvecklingsarbeten tillsammans med biblioteksutveckling, region Jönköpings län.

Habo bibliotek vill:

- kontinuerligt kompetensutveckla personalen.
- att personalen lär genom att reflektera och ha kunskapsutbyte. Vi ska pröva, följa upp, utvärdera och utveckla.
- göra en användarundersökning hos kommunens invånare vart tredje år.

Biblioteksplanen revideras under 2028. För varje år kommer en verksamhetsplan att skrivas som utgår från biblioteksplanen och som utvärderas vid årets slut.

Lagar, styrdokument och strategier

I framtagandet av planen har dessa styrdokument använts:

- Bibliotekslagen (2013:801)
- Skollagen (2010:800)
- Biblioteksplan, Region Jönköpings län 2023-2025
- Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2020-2025
- Agenda 2030
- Miljöprogram 2020 Habo kommun
- FN:s konvention om barnets rättigheter
- Översiktsplan 2040, Habo kommun
- Styrmodell för Habo kommun

Skolbiblioteksplan

Kommunens skolbibliotek ska vara pedagogiska redskap för undervisning och lärande. De ska vara en resurs av hög kvalitet som är en väl integrerad del av skolans verksamhet. Skolbiblioteksverksamheten ska i största möjliga mån vara likvärdig på skolorna. Verksamheten ska anpassas till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Skolbiblioteken i Habo vill:

- Att skolbiblioteken ska innehålla ett attraktivt och relevant mediebestånd.
- Att respektive skola upprättar en verksamhetsplan som ska vara kopplad till skolans styrdokument.
- Att det på respektive skola finns en ansvarig bibliotekarie eller lärare med tid avsatt för att fullfölja skolbiblioteksuppdraget i enlighet med biblioteksplan och verksamhetsplan.
- Att skolbiblioteken har självbetjäning för att frigöra tid för skolbiblioteksansvarig personal att vara en pedagogisk resurs.
- Att skolbiblioteken ska samverka sinsemellan samt med folkbiblioteket.

Skolbiblioteksplanen har uppdaterats av biträdande skolchef i samarbete med nätverket för skolbiblioteksansvariga från respektive skola.

Remiss - Program för trygghet och säkerhet

Förslag till beslut

Fritids- och kulturnämnden har inga synpunkter på programmens innehåll generellt eller på de delar där fritids- och kulturnämnden är ansvariga/medansvariga. Fritids- och kulturnämnden beslutar därför att godkänna remissförslaget på *Program för trygghet och säkerhet* samt delprogrammet *Civil beredskap*.

Nämnden har ett önskemål att formuleringen ”kultur- och fritidsnämnden” på s. 14 ändras till *fritids- och kulturnämnden*.

Beskrivning av ärendet

Habo kommun har sammanställt ett förslag till Program för trygghet och säkerhet 2024-2027. Programmet omfattar åtgärder mot oönskade händelser i form av brott, olyckor, bränder och andra händelser som kan leda till kriser. Som underlag till programmet är en riskanalys framtagen, samt en risk- och sårbarhetsanalys, framtagen.

Program för trygghet och säkerhet är framtaget med beaktande utifrån hållbar utveckling, genus samt barn- och äldre perspektiv.

Program för trygghet och säkerhet innehåller 10 delprogram: *fallprevention, suicidprevention, naturolyckor, brandsäkerhet och operativa insatser, vattensäkerhet, trafiksäkerhet, civil beredskap, intern säkerhet, brottsförebyggande arbete och våld i nära relationer*.

Programmet innehåller information om syfte, uppdrag och ansvar samt strategiskt hållbarhetsarbete inom varje område. Förvaltningarna har egna ansvarsområden och uppdrag men områden kan också vända sig till samtliga nämnder.

De delprogram där fritids- och kulturnämnden specifikt är omnämnd med uppdrag/ansvar och det görs en särskild satsning på är:

- *Suicidprevention*, utbildnings- och informationsinsatser, då gällande att man möter riskgrupper i sin profession. Räddningstjänst samordnar det suicidpreventiva arbetet.
- *Vattensäkerhet*, öka säkerheten vid pirer, kajkanter och friluftsbad. Information och utbildningsinsatser för allmänhet och kommunalverksamheter. Digitalisera tillsynen av livräddningsutrustning. Samtliga elever i åk 6 ska vara simkunniga enligt läroplansmålen. Räddningstjänsten samordnar vattensäkerhetsarbetet.
- *Civil beredskap*, planlägga och skapa rutiner för kommunens trygghetspunkter, samt öva nödvändig personal. Räddningstjänsten samordnar arbetet med civil beredskap

Delprogrammen gällande *Brottsförebyggande arbete* och *Våld i nära relationer* kommer förutom de tidigare nämnda beröra oss mest då finns i verksamheter som möter barn och unga som kan vart utsatta för det. Det kommer innebära utbildningsinsatser till berörda verksamheter.

Delprogram för civil beredskap

Fritids- och kulturnämnden har ett viktigt ansvar och uppdrag inom civil beredskap genom arbetet med att planlägga, skapa rutiner men även upprätta trygghetspunkter. Ett arbete som nu är igångsatt tillsammans med räddningstjänsten.

Fritids- och kulturnämnden

Anders Ströberg
Biträdande fritids- och kulturchef

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen

Remiss - program för trygghet och säkerhet

Habo kommun har sammanställt ett förslag till Program för trygghet och säkerhet 2024-2027. Programmet omfattar åtgärder mot oönskade händelser i form av brott, olyckor, bränder och andra händelser som kan leda till kriser. Som underlag till programmet är en riskanalys framtagen, samt en risk- och sårbarhetsanalys, framtagen.

Denna remiss avser Program för trygghet och säkerhet samt delprogram Civil beredskap vilken innehåller plan för extraordinära händelser samt plan för POSOM.

Kommunen vill bereda remissinstanserna möjlighet till synpunkter på de framtagna programmen.

Synpunkter önskas senast den 30 september 2024 med e-post till ks@habokommun.se

Frågor om programmet kan ställas till, gustav.andersson@habokommun.se, 036-442 82 98

Gustav Andersson
Stf räddningschef

Sändlista:

Samtliga nämnder i Habo kommun
Region Jönköpings län
Lokalpolisområde Södra Vätterbygden
Habo Energi
Trafikverket
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Mullsjö kommun
Jönköpings kommun
Vaggeryds kommun
Gnosjö kommun
Gislaveds kommun
Värnamo kommun
Sävsjö kommun
Höglandets räddningstjänstförbund
Eksjö kommun
Aneby kommun
Tranås kommun
Ydre kommun
Samhällsskydd Mellersta Skaraborg
NTF Jönköpings län
SPES
Röda Korset Jönköpings län
Svenska Livräddningssällskapet Jönköpings län
Civilförsvarsförbundet Jönköpings län
Frivilliga Automobilkåren
Företagarföreningen Habo
Habo industriklubb

PROGRAM FÖR TRYGGHET OCH SÄKERHET 2024-2027

Antagen av kommunfullmäktige den DD månad ÅÅÅÅ § X

Innehåll

Inledning.....	5
Definitioner av trygghet, säkerhet och risk	5
Riskanalys	7
Skydd mot olyckor	7
Civil beredskap.....	7
Intern säkerhet	7
Brottsförebyggande arbete	8
Suicidprevention.....	8
Våld i nära relationer	8
Ansvar och uppföljning	8
Förkortningar.....	8
Strategiskt hållbarhetsarbete	8
Fallprevention.....	11
Bakgrund fallprevention.....	11
Syfte	11
Uppdrag och ansvar för fallprevention.....	11
Strategiskt hållbarhetsarbete	12
Suicidprevention.....	13
Bakgrund suicidprevention	13
Syfte suicidprevention.....	14
Uppdrag och ansvar suicidprevention	14
Strategiskt hållbarhetsarbete	15
Naturolyckor.....	16
Bakgrund naturolyckor.....	16
Syfte naturolyckor	16
Uppdrag och ansvar för naturolyckor.....	17
Strategiskt hållbarhetsarbete	17
Brandsäkerhet och operativa insatser	18
Bakgrund brandsäkerhet och operativa insatser	18
Syfte brandsäkerhet och operativa insatser	19
Uppdrag och ansvar för brandsäkerhet och operativa insatser.....	20
Strategiskt hållbarhetsarbete	20
Vattensäkerhet.....	22
Bakgrund vattensäkerhet	22

Syfte vattensäkerhet	22
Uppdrag och ansvar för vattensäkerhet	22
Strategiskt hållbarhetsarbete	22
Trafiksäkerhet.....	24
Bakgrund trafiksäkerhet	24
Syfte trafiksäkerhet	24
Mål	24
Uppdrag och ansvar för trafiksäkerhet	25
Strategiskt hållbarhetsarbete	25
Civil beredskap.....	27
Bakgrund civil beredskap.....	27
Syfte civil beredskap	29
Uppdrag och ansvar för civil beredskap.....	30
Strategiskt hållbarhetsarbete	30
Intern säkerhet.....	31
Bakgrund intern säkerhet	31
Syfte intern säkerhet.....	31
Uppdrag och ansvar för intern säkerhet	31
Strategiskt hållbarhetsarbete	32
Brottsförebyggande arbete	33
Bakgrund brottsförebyggande arbete	33
Syfte brottsförebyggande arbete.....	34
Uppdrag och ansvar för brottsförebyggande arbete	34
Strategiskt hållbarhetsarbete	34
Våld i nära relationer.....	36
Bakgrund våld i nära relationer.....	36
Syfte våld i nära relationer	36
Uppdrag och ansvar för våld i nära relationer.....	37
Strategiskt hållbarhetsarbete	38

Inledning

En trygg och säker kommun är en viktig del av kommunens kvalitet. Arbetet med trygghet och säkerhet är till för att skydda människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, miljö, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

Orden trygghet och säkerhet används många gånger tillsammans och tolkningen av begreppen är många. I programmet för trygghet och säkerhet menas med säkerhet frånvaro av oönskade händelser, skador eller andra negativa konsekvenser. Med trygghet menas frånvaro av upplevd oro. Trygghet kan således uppnås dels genom att den faktiska säkerheten ökar och dels genom åtgärder som ökar själva känslan av att trygghet ökar.

Trygghet och säkerhet i Habo kommun uppnås genom:

- att den enskildes egen förmåga stärks genom utbildning och information
- ett brett och samordnat förebyggande arbete mot brott, olyckor och kriser
- att en god förmåga att agera vid inträffade olyckor och kriser upprätthålls
- samverkan med civilsamhället, andra myndigheter, organisationer och näringsliv
- att tillsyn och kontroll av byggnader och anläggningar genomförs ur ett olycksförebyggande perspektiv
- ständig förbättring genom uppföljning och analys

Program för trygghet och säkerhet är framtaget med beaktande utifrån hållbar utveckling, genus samt barn- och äldre perspektiv.

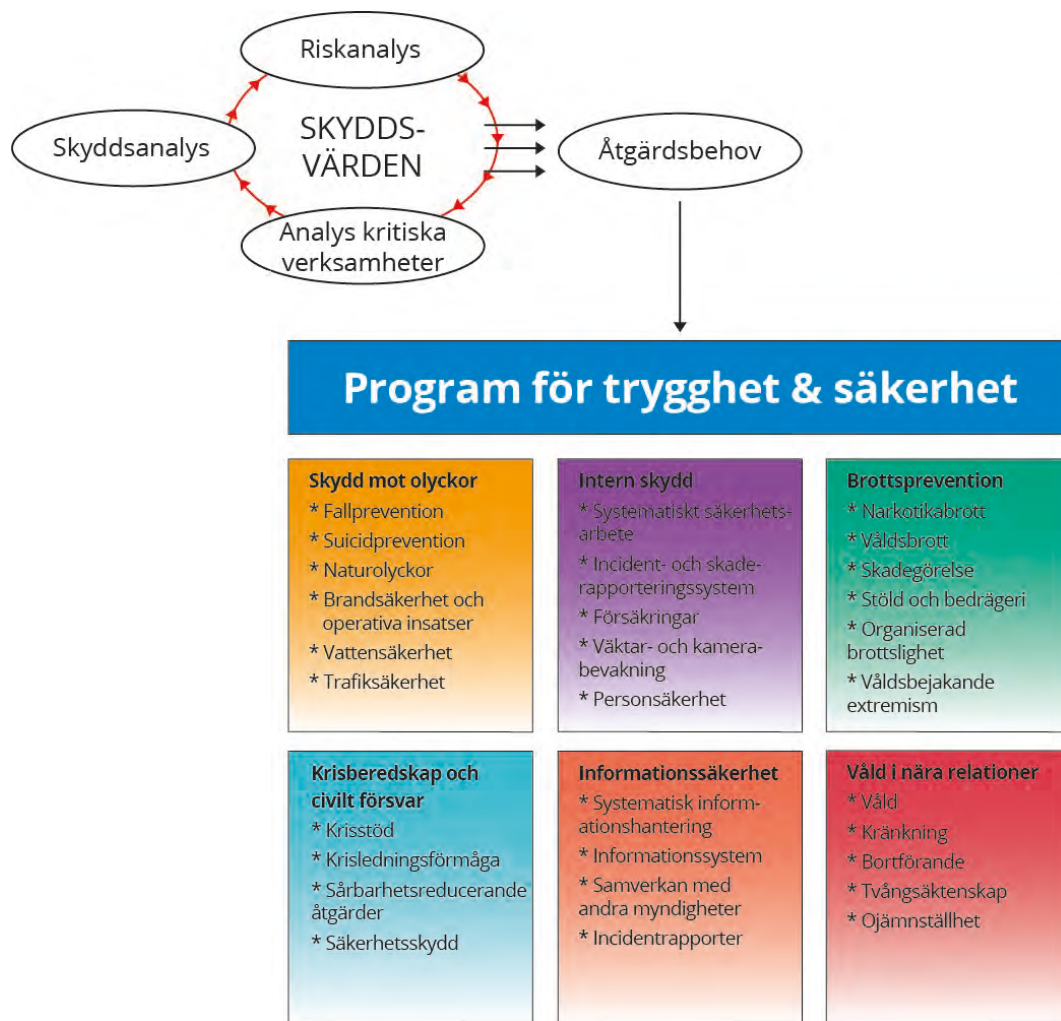
Enligt särskilt lagkrav och överenskommelse mellan stat och kommun finns till detta Program för trygghet och säkerhet tillhörande delprogram för *Operativ räddningstjänst och Förebyggande brandsäkerhet* samt *Civil beredskap*.

Definitioner av trygghet, säkerhet och risk

Med säkerhet avses frånvaro av oönskade händelser, skador eller andra negativa konsekvenser.

Med trygghet avses frånvaro av upplevd oro. Trygghet kan alltså uppnås dels genom att den faktiska säkerheten ökar, dels genom att åtgärder som ökar känslan av trygghet ökar.

Med risk i detta dokument avses sannolikheten för att en viss händelse inträffar.

Figur 1: En schematisk bild över framtagandet av programmet.

Risikanalys

En risk är en möjlig händelse eller omständighet som kan göra det svårare att utföra den uppgift som ska utföras. Därför behövs vid planering för genomförandet av uppgiften också analyseras vilka risker som vi kan utsättas för. Riskerna ser olika ut och vissa vuxna och barn behöver mer stöd än andra för att kunna tillgodogöra sig kommunens tjänster på ett likvärdigt sätt. Därför behöver riskanalysen synliggöra fler diskrimineringsgrunder än kön som variabler att såsom exempelvis funktionsnedsättning, könsidentitet och etnicitet så att åtgärderna blir bästa möjliga. Riskanalysen är en av flera analyser som sammanfattar bilden av trygghet och säkerhet i Habo kommun, och som tillsammans ska leda fram till olika åtgärder. I olika arbetsgrupper har värdering av risken och förslag till åtgärder genomförts. I värderingen har risken ställts mot det skydd som redan finns för den enskilde, detta steg benämns också som skyddsanalys. Utifrån skyddsanalysen har sedan förslag till åtgärder arbetats fram.

De övriga analyserna redovisas i andra rapporter som tillsammans utgör kommunens risk-och sårbarhetsanalys (RSA). Riskanalysen ingår som en bilaga till kommunens RSA.

Risikanalysen utgår från de risker vi kan förutse utifrån händelser som har inträffat och möjliggör att vi kan jobba för att minska risken för att en händelse ska ske igen.

Oavsett analysarbete är det inte möjligt att identifiera alla tänkbara scenarier som kan inträffa. Genom att löpande arbeta med analyser kan de verksamheter som är samhällsviktiga verksamheter skyddas. Det sker genom s.k. kontinuitetsanalyser, d.v.s. att planera för att upprätthålla verksamheter på en godtagbar nivå.

Skydd mot olyckor

Skydd mot olyckor handlar om att minska risken för olyckor i kommunen och i programmet för trygghet och säkerhet redogörs de övergripande målen och särskilda satsningar. Arbetet med skydd mot olyckor i kommunen sker dels direkt till följd av krav i *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor* och dels som integrerat arbete inom de olika verksamhetsområdena, *Fallprevention, Vattensäkerhet, Brandsäkerhet, Naturolyckor, Operativ räddningstjänst* och *Trafiksäkerhet*. En betydande del i arbetet med skydd mot olyckor utgörs av räddningstjänstens förebyggande arbete samt operativ räddningstjänst.

Civil beredskap

Området civil beredskap omfattar dels krisberedskap som handlar om att kunna förebygga kriser och ha förmåga att lösa krisen när den uppstår, dels civilt försvar som handlar om kommunens förberedelser inför höjd beredskap. Frågor inom området som handlar om kommunens arbete återfinns i *Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extra ordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*. Inom området ingår även skydd av samhällsviktig verksamhet, den enskildes krisberedskap, krisstöd, kontinuitetshantering i verksamheterna samt krigsorganisation.

Intern säkerhet

Intern säkerhet handlar om att hantera kommunens interna risker och att skydda kommunens egendom, utrustning och personella resurser. Det innebär att förebygga skador och när skador inträffat hantera dessa på bästa sätt. Inom området ingår även rutiner vid hot och våld samt att det är av vikt att kommunen har ett bra försäkringsskydd när skadorna inträffar.

Brottsförebyggande arbete

Kommunen arbetar för att förebygga brott och skapa trygghet.¹ Det förebyggande arbetet utgår från regeringens nationella brottsförebyggande program *Tillsammans mot brott*. Ett samarbetsavtal är tecknat med Polisen och arbetet med medborgardialoger finns till för att understödja de särskilda satsningarna som är framtagna. Det ska stärka arbetet kring att skapa ett tryggare och säkrare samhälle. Medborgarlöften enligt polisens modell utgör tillsammans med detta program styrdokument för kommunens brottsförebyggande arbete.

Suicidprevention

Suicid (självmord/att ta sitt liv) är den yttersta konsekvensen av svårt lidande. Det kan ses som en psykologisk olycka där en person i en situation eller under en tid upplever sig inte klara av att leva när problemen ser olösliga och outhärdliga ut, men enligt forskning är det ett folkhälsoproblem som går att förebygga. Det suicidförebyggande arbetet inom kommunen handlar om att genom olika insatser förebygga suicidhandlingar och främja psykisk hälsa. Målet är att minska förekomsten av suicidförsök och suicid i befolkningen och i kommunens verksamheter.

Våld i nära relationer

Kommunen arbetar med förebyggande insatser för minskat våld och förtryck och främjande av jämställdhet samt öka samverkan och kunskap inom området. Arbetet med våld i nära relationer är kommunövergripande och utgår från bland annat nationella mål och strategier.

Ansvar och uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för arbetet kring säkerhet och samordning av arbetet med säkerhet och trygghet inom det geografiska området Habo kommun. Varje nämnd och bolag är sedan ansvarig för säkerheten inom sitt eget verksamhetsområde. Säkerhetsfrågorna styrs och finansieras i enlighet med ordinarie styrmodell i kommunen.

Räddningstjänsten sammanställer och samordnar arbetet som följer av detta program.

Förkortningar

För de särskilda satsningarna som finns under respektive område anges förkortning för ansvarig nämnd inom parentes. Dessa nämnder är:

- Kommunstyrelsen (KS)
- Barn- och utbildningsnämnden (BUN)
- Fritids- och kulturnämnden (FKN)
- Miljönämnden (MN)
- Socialnämnden (SN)
- Byggnadsnämnden (BN)
- Region Jönköpings län (RJL)

Strategiskt hållbarhetsarbete

Hållbar utveckling definieras av FN som utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

¹ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

För Habo kommun innebär hållbar utveckling att värna om människor och olika sociala hänsyn, att minimera den negativa påverkan på planeten, att hushålla med de resurser vi fått och använda dem på bästa sätt samt att främja ekonomisk hållbarhet. Hållbar utveckling är en grundläggande förutsättning för en positiv samhällsutveckling.

Habo kommuns strategiska hållbarhetsarbete utgår från visionen "Habo kommun - den hållbara kommunen för hela livet". Kommunens strategiska hållbarhetsarbete omfattar alla dimensioner av hållbar utveckling och bygger på de åtta hållbarhetsprinciperna, Agenda 2030 med de globala hållbarhetsmålen, de nationella/regionala miljömålen, de folkhälsopolitiska målen, den nationella klimatanpassningsstrategin samt lokala mål.

Agenda 2030 är en internationell överenskommelse för hållbar utveckling. De 17 globala hållbarhetsmålen kopplade till Agenda 2030 syftar till att vi ska minska fattigdom, orättvisor och ojämlikheter samt minska negativ klimatpåverkan. Utgångspunkten är att det finns många olika sätt att nå målen och att alla behöver bidra på alla nivåer i samhället.

Kommunens strategiska hållbarhetsarbete är kommunkoncernövergripande och integrerar arbetet med Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen och visionen om det hållbara Habo i styrning och uppföljning i kommunens förvaltningar och bolag.

Programmet för trygghet och säkerhet har koppling till många av de globala hållbarhetsmålen, och vilka mål som kan integreras i det fortsatta strategiska hållbarhetsarbetet är angett i slutet av varje kapitel.

En del av de olyckor och brott som sker inom kommunens geografiska område ligger dock helt utanför kommunens möjlighet att påverka. Även den upplevda oron grundar sig till del på förhållanden som kommunen har en begränsad möjlighet att påverka.

De 17 globala hållbarhetsmålen är:

1. Ingen fattigdom
2. Ingen hunger
3. God hälsa och välbefinnande
4. God utbildning för alla
5. Jämställdhet
6. Rent vatten och sanitet för alla
7. Hållbar energi för alla
8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
10. Minskad ojämlikhet
11. Hållbara städer och samhällen
12. Hållbar konsumtion och produktion
13. Bekämpa klimatförändringarna
14. Hav och marina resurser
15. Ekosystem och biologisk mångfald
16. Fredliga och inkluderande samhällen
17. Genomförande och globalt partnerskap

Figur 2: Bildkarta över de 17 globala målen

Fallprevention

Bakgrund fallprevention

Fallolyckor är den vanligaste orsaken till skador som leder till sjukhusvård. I Sverige behöver cirka 300 000 personer varje år uppsöka specialistvård efter att ha skadats i en fallolycka. Omkring 65 000 personer skadas så allvarligt att de behöver läggas in på sjukhus och cirka 1 000 personer per år avlider till följd av en fallskada. I Habo kommun skadades mellan år 2019-2021 cirka 175 personer per år i sådan omfattning att de behövt vårdas på sjukhus minst ett dygn. Enligt socialstyrelsens dödsorsaksregister var antalet omkomna på grund av fallolyckor i Habo kommun för åren 2016-2021 6 personer där 5 av dem var personer över 65 år. I Habo kommun drabbas både kvinnor och män av fallskador i lägre utsträckning än i riket. Äldre personer är överrepresenterade både bland de som dör och de som vårdas för fallolyckor. Antalet fallolyckor har minskat de senaste åren både i kommunen och nationellt. Dock kan ökningen av den åldrande befolkningen innebära att samhällets kostnader för fallolyckor kommer att öka. De flesta fallen, speciellt bland äldre, sker i hemmet. Att halka och snubbla utomhus är också vanligt, speciellt under vintermånaderna.

Syfte

Antalet fall och fallolyckor ska minska genom kunskaper om kvinnors och mäns olika behov och förutsättningar, en säker och trygg offentlig inom- och utomhusmiljö och ett förebyggande arbete på samhälls- och individnivå.

Fallprevention i kommunen uppnås genom

- Att befolkningen har en god folkhälsa
- Att göra riskbedömningar samt ta fram individanpassade åtgärder för äldre utifrån olika behov och förutsättningar
- Att den offentliga utomhusmiljön föregås av en god halkbekämpning, en bra belysning och minimala nivåskillnader kring trottoarer, gång- och cykelvägar samt trappor

Särskilda satsningar inom fallprevention:

- Fortsätta satsning på kantstenssänkningar, minskade nivåskillnader och att bygga säkra gångpassager (KS)
- Viktiga Fall – en kampanj för att minska fall i Jönköpings län (RJL)
- Fortsatt arbete med att främja fysisk aktivitet för äldre personer (SN)
- Utse en arbetsgrupp som ska ta fram ett delprogram inom fallprevention (SN)
- Halkbekämpning på hösten genom att arbeta med att sopa gång- och cykelvägar efter lövsläpp (KS)

Uppdrag och ansvar för fallprevention

Socialförvaltningen samordnar arbetet med fallprevention på socialnämndens uppdrag. Övriga berörda nämnder är: kommunstyrelsen.

Övriga aktörer

Region Jönköpings län, räddningstjänsten och olika intresseorganisationer.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med fallprevention:

Hälsa och välbefinnande (mål 3)

- Kommunen ska skapa förutsättningar för medborgarna att leva ett hälsosamt liv genom att främja fysisk aktivitet och hälsosamma matvanor

Jämställdhet (mål 5)

- Kommunens medborgare har rätt till ett likvärdigt bemötande, service och myndighetsutövning oavsett kön

Hållbara städer och samhällen (mål 11)

- Kommunen ska kontinuerligt arbeta med att undanröja hinder i stadsmiljön med särskilt fokus på personer med funktionsnedsättningar och äldre
- Vid utformande av parker och andra offentliga platser bör universell utformning tillämpas där dialog med medborgare är en del i utformningen

Suicidprevention

Bakgrund suicidprevention

Suicid (självmord/att ta sitt liv) är ett omfattande folkhälsoproblem, både ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Under 2019 avled 700 000 människor i suicid världen över vilket innebär att suicid står för 1 av 100 personer som avlider. Varje suicid är en tragedi och det finns flera riskfaktorer som exempelvis jobbförlust, social isolering samt finansiell stress. Världen har även fått avtryck av covid-19-pandemin där isolering var en nödvändighet men är en hög riskfaktor för psykisk ohälsa.

Under år 2022 avled 1569 personer i suicid i Sverige (antal säkra och osäkra suicid) vilket innebär fyra människoliv om dagen. Utöver detta är minst 15 000 suicidförsök varje år. Suicid är både ett samhällsproblem och ett folkhälsoproblem eftersom det dels ger enorma samhällskostnader och dels innebär en katastrof i förlorade liv samt livslång sorg för närstående.

Antalet suicid i Sverige har minskat med ungefär 30 procent sedan 1990. Därefter har de sammanställda siffrorna legat på en jämn nivå. Däremot har det påvisats en ökning bland unga (15-24 år) men även bland kvinnor i åldern 25-44 med cirka en procent de senaste 25 åren.

Nyare studier påtalar främst att suicid ökat med 1,8 procent i åldern 20-29 år under åren 2006-2020. Av de som avlider i suicid är 70 procent män vilket innebär att det är över 1 000 män och pojkar årligen. Suicid är dessutom den vanligaste dödsorsaken både bland män och kvinnor i åldern 15-24 samt män i åldern 25-44.

Många aktörer från olika delar av samhället är involverade i arbetet att främja psykisk hälsa samt förebygga psykisk ohälsa och suicid. Det innebär att samordningen är en viktig faktor för att hålla ihop arbetet. Den nationella samordningen av Folkhälsomyndigheten syftar till att stödja samverkan mellan myndigheter och andra aktörer vars uppdrag och verksamhet har betydelse för befolkningens psykiska hälsa.

Habo kommun arbetar efter riksdagens antagna nationella handlingsprogram. Den innehåller nio strategiska åtgärdsområden och utgår från både ett befolkningsperspektiv och ett individperspektiv som beskrivs nedan.²

Det suicidpreventiva arbetet ser suicid som ett psykologiskt misstag/psykologiskt olycksfall. Olyckor inträffar som en följd av omständigheter och situationer som var för sig inte behöver leda till en olycka/suicid. Genom ett systematiskt suicidarbete innebär att det görs analyser av de omständigheter som kan påverka händelseförloppet före, under och efter att suicid eller suicidförsök har ägt rum. Om suicid betraktas som olycksfall innebär det arbetsrättsligt att det finns ett ansvar att förebygga och förhindra dessa. Lagen om skydd mot olyckor (LSO 2003:778) skriver att kommuner ska ha ett förebyggande arbete och en handlingsplan även för andra olyckor än bränder.³

² Folkhälsomyndigheten, 2022

³ RESPI

Syfte suicidprevention

Suicidprevention är ett samlingsnamn för den gemensamma verksamhet som syftar till att förhindra suicid. Insatserna innebär förebyggande åtgärder för att främja en god folkhälsa. Syftet med arbetet är att i Habo kommun samverka för att minska antalet fullbordade suicid och suicidförsök. Om någon har gjort ett suicidförsök ska det finnas upparbetade rutiner för att på bästa sätt kunna erbjuda hjälp och stöd till den drabbade i det akuta skedet samt till anhöriga. Samverkan mellan kommun och region är av stor vikt för att nå alla berörda.

Suicidprevention i kommunen uppnås genom

- Främja goda livschanser för riskgrupper
- Minska alkoholkonsumtionen i befolkningen och i högriskgrupper för suicid
- Minskad tillgänglighet till medel och metoder för suicid
- Se suicid som psykologiskt misstag/olycksfall
- Förbättra de medicinska, psykologiska och psykosociala insatserna
- Sprida kunskap om evidensbaserade metoder för att minska suicid
- Höj kompetensen hos nyckelpersoner
- Händelseanalyser efter suicid
- Stöd frivilligorganisationer

Särskilda satsningar inom suicidprevention

- Genom årliga suicidpreventiva informationsinsatser/kampanjer (alla nämnder)
- Fortsätta med utbildningar och informationsinsatser gällande psykisk ohälsa och suicidprevention, framförallt mot riskgrupper eller de som träffar riskgrupper (FKN, SN)
- Utifrån arbetsgivarperspektivet arbeta förebyggande med tidiga insatser kring psykisk ohälsa på arbetsplatsen (alla nämnder)
- Fortsätta bedriva och utveckla anhörigstöd vid psykisk ohälsa samt efterlevandestöd vid fullbordad suicid (SN, KS)
- Stärka samverkan mellan blåljusorganisationer, Region, Kommun och civilsamhället (alla nämnder)
- Minska tillgängligheten till medel/metoder och fysiska/farliga platser för suicid (KS)

Uppdrag och ansvar suicidprevention

Räddningstjänsten samordnar det suicidpreventiva arbetet på kommunstyrelsens uppdrag. Övriga berörda nämnder är: barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden.

Övriga aktörer

SOS Alarm, F-samverkan, Region Jönköping, Polismyndigheten, Svenska kyrkan, Statens institutionsstyrelse (SIS), Hjärnkoll, Trafikverket, SPES (Riksförbundet för SuicidPrevention och Efterlevandes Stöd), andra intresseorganisationer.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med suicidprevention:

Hälsa och välbefinnande (mål 3):

- Kommunen ska arbeta för att främja god hälsa och välbefinnande. Genom att skapa förutsättningar för medborgarna att främja psykisk hälsa så bidrar det även till att förhindra psykisk ohälsa. Genom att arbeta förebyggande skapas även förutsättningar för att vid förekomst av psykisk ohälsa ha de inre resurser som behövs för att söka hjälp. Särskild hänsyn ska tas till barn och ungas rätt till utveckling och god hälsa och därmed skapa en god grund för att rusta barnet och förebygga psykisk ohälsa i framtiden

Minskad ojämlikhet (mål 10):

- Kommunen ska arbeta med minskad ojämlikhet för att främja god psykisk hälsa. Genom att skapa förutsättningar och bidra till jämlikhet minskar risken för psykisk ohälsa. Vid förändringar i kommunen behöver därför en konsekvensanalys göras för att synliggöra olika medborgares villkor utifrån ålder, bakgrund religion, funktionsnedsättning, kön, könsöverskridande identitet och sexuell läggning

Naturolyckor

Bakgrund naturolyckor

Naturolyckor är olyckor kopplat till översvämningar, markstabilitet och värmeböljor. Vid kraftigt regn kan det orsaka stora vattenflöden som åstadkommer stor skada på egendom och samhällsviktiga funktioner. Habo kommun ligger i ett område där många oväder passerar och även har en kuperad terräng och jordarter som medför risker för exempelvis ras och skred. Därmed är det angeläget att fortsätta arbeta med att öka skyddet mot skador från naturolyckor.

För skydd mot naturolyckor är riskhänsyn i fysisk planering en viktig faktor.

Kommunstyrelsens arbete med översikts- och detaljplaner innehåller hänsyn till risk för naturolyckor. Ras- och skredproblematiken i kommunen tas upp i återkommande besiktningar som utförs av tekniska förvaltningen.

Att möta ett förändrat klimat hanteras i det strategiska hållbarhetsarbetet där olika scenarion och prioriterade klimatrisker som är relevanta för kommunen i framtiden redovisas. Det anges även hur man övergripande ska arbeta för att förebygga och begränsa skador till följd av naturolyckor.

Olyckor till följd av naturföreteelser har alltid inträffat och att förebygga det helt är inte möjligt. Klimatförändringar har också bidragit till att förutsättningarna för naturolyckor har ändrats, både i högre sannolikhet och större konsekvens. Enligt SMHI:s prognoser väntas klimatet bli omväxlande både varmare, torrare, blötare och alltigenom mer extremt. Därmed är det viktigt att kommunen fortsätter arbeta med och utveckla strategier för att minska förutsättningarna för och konsekvenserna av naturolyckor.

Syfte naturolyckor

Storleken och antalet skador hos enskilda och i verksamheter till följd av naturrelaterade olyckor ska minska. Det nämnda ska ske genom god kännedom om vilka områden som är mest utsatta för naturolyckor samt genom samhällsplanering och förberedelser genom det strategiska klimatanpassningsarbetet.

Skador vid naturolyckor i kommunen motverkas genom

- Mer och tillgänglig kunskap om riskerna med naturolyckor, som grund för rätt åtgärder samt spridande av det underlag och kunskap som finns, till andra aktörer och allmänheten
- Att beakta riskerna för naturolyckor vid nyexploatering samt genomföra åtgärder för att minska riskerna för den befintliga bebyggelsen
- Samordning av arbetet med att förebygga naturolyckor mellan inblandade aktörer
- Tidiga åtgärder för att minska risken för olika typer av översvämningar, ras och skred

Särskilda satsningar inom naturolyckor

- Genomföra förebyggande insatser och regelbundna kontroller/bevakning mot ras och skred utifrån prioriterade områden (KS)
- Genomföra en förnyelse och separering av kommunens dagvatten- och spillvattensnät för att bland annat minska risken för översvämningar (KS)
- Genomföra fördjupade utredningar av riskområden för att kunna vidta lämpliga åtgärder (KS)

- Skapa insatsplaner för prioriterade områden (KS)
- Kompetenshöjning bland räddningstjänstens personal (KS)
- Genomföra insatser i byggnader med vårdverksamhet, förskola och skola som drabbas av höga temperaturer i samband med värmeböljor (KS/SOC/BUN)

Uppdrag och ansvar för naturolyckor

Tekniska förvaltningen tillsammans med räddningstjänsten och miljöförvaltningen samordnar arbetet kring naturolyckor på kommunstyrelsens uppdrag. Övriga berörda är: kommunledningsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen.

Övriga aktörer

Kommunledningsförvaltningen, SOS Alarm, F-samverkan, Region Jönköping, Polismyndigheten, Svenska kyrkan, Statens institutionsstyrelse (SIS), Trafikverket och andra intresseorganisationer.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med att förebygga naturolyckor:

Hållbara städer och samhällen (mål 11)

- Kommunen ska verka för en inkluderande och hållbar urbanisering och samhällsutveckling

Bekämpa klimatförändringar (mål 13)

- Satsningarna i handlingsprogrammet kopplar även an till mål 13.1 att stärka motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer

Brandsäkerhet och operativa insatser

Bakgrund brandsäkerhet och operativa insatser

Habo är en växande kommun vilket också föranleder att riskbilden ständigt förändras. I kommunen byggs allt mer och även fler komplexare byggnader i form av t.ex. högre flerbostadshus och trähus, verksamheter som främst återfinns i dessa är främst boende. Byggnaderna består av många olika brandtekniska lösningar som ställer krav på räddningstjänsten framförallt i den operativa verksamheten men även på det förebyggande så att det fungerar över tid.

Kommunens räddningstjänst larmas årligen till cirka 180 händelser där misstanke om att räddningstjänst enligt *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor* föreligger. Avtal finns med grannkommuner och flertal myndigheter om räddningstjänstssamverkan.

Under år 2023 var antalet bränder/brandtillbud i kommunen 9 st. Habo kommun har legat under riket generellt och sett över tid så ser man en sjunkande trend även om statistiken varierar lite. För riket skedde en ökning till antalet år 2015, denna nya nivå har legat i stort sett oförändrad fram till år 2020. Habo har fortsatt legat på låg nivå. Dödsbränder är inte så vanligt i kommunen.

Trafikolyckor är den olyckstyp som räddningstjänsten larmas till mest (ca 40 ggr/år), vilket är cirka fyra gånger så ofta som olyckstypen brand i byggnad.

Bränder i skog och mark varierar kraftigt mellan åren och risken är främst beroende på hur lång torrperiod det varit men även andra faktorer som vindstyrka, antal åskoväder och luftfuktighet som också påverkar utfallet.

Utöver detta larmas räddningstjänsten ut vid cirka 30 andra nödlägen som till exempel hjärtstopp, sjukvårdslarm och brådskada assistans till hemtjänsten enligt olika samarbetsavtal. Räddningstjänstens resurser utgör även grunden för den infrastruktur som behövs för att hantera olika typer av kriser i kommunen. Dessutom används resurserna för fler akuta uppdrag utan att ansvaret från andra myndigheter övertas.

Räddningstjänsten har helhetssynen och samordningsansvaret för flertalet områden inom Lagen om skydd mot olyckor (LSO). En god förebyggande verksamhet kan uppnås på ett flertal sätt:

- Tillsyn enligt LSO och Lagen om brandfarliga och explosiva varor (LBE)
- Hanteringstillstånd för LBE
- Info och rådgivning
- Utbildningar
- Samverkan med andra organisationer
- Rengöring och brandskyddskontroll

Förmågan till räddningsinsats beskrivs ur följande tre aspekter:

- Yttäckning – hur snabbt drabbade kan få hjälp.
- Insatsförmåga – vad de drabbade kan få för hjälp.
- Styrkeuppbyggnad – hur snabbt resurser kan tillskapas för större olyckor

Räddningstjänsten ska ha sådan yttäckning att det inom rimlig tid är möjligt att nå bebodda samhällen med räddningsinsats. Räddningstjänstens insatsförmåga och yttäckning utgör sedan flertal år tillbaka i vissa fall förutsättningar för beviljade bygglov. Det nämnda innebär att insatsförmågan inte kan ändras utan att konsekvenserna för befintlig bebyggelse analyseras.

I *delprogrammet brandsäkerhet och operativa insatser* finns mer detaljerade uppgifter kring kommunens resurser, larmhantering och ledning, varning till allmänheten, samverkansavtal, hamnar och dess gränser i vatten och räddningstjänst vid höjd beredskap.

Syfte brandsäkerhet och operativa insatser

Att vistas i publika lokaler, allmänna byggnader, arbetsplatser och i bostäder ska vara tryggt. I händelse av en brand ska personer kunna ta sig till en säker miljö. Den enskilde (individer, verksamheter och fastighetsägare) ska ha kunskap och förmåga att ta ansvar för sitt brandskydd.

I Habo kommun ska den enskilde få hjälp från räddningstjänsten, vid olyckor och andra nödlägen, i snitt inom nio minuter. Hjälpen består dels av en första insats med en eller flera personer, dels en styrkeuppbyggnad med ytterligare enheter för möjligheten att kunna klara av en effektiv insats vid aktuell olycka.

Brandsäkerhet i kommunen uppnås genom

- Att tillsyn genomförs enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor samt Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor för att brandsäkra byggnader och anläggningar
- Att den enskilde (individ, verksamhet, fastighetsägare) har god kunskap om och själv tar ansvar för sin egen brandsäkerhet
- Att aktivt delta och stötta enskilda och övriga myndigheter i syfte att öka kunskapen och höja säkerheten i området skydd mot olyckor

Effektiva operativa insatser i kommunen uppnås genom

- Att samhällets insatser kompletterar den enskildes förmåga
- Att samverka mellan olika hjälpinsatser
- Snabbhet i larmkedjan och snabb respons
- Att tillräckliga räddningsresurser finns
- Förmågan att följa olyckshändelser i samverkan med andra organisationer

Särskilda satsningar brandsäkerhet

- Underlätta för medborgare vid myndighetsutövning att arbeta med e-tjänster vid digital ärendehantering (KS)
- Minska antalet bränder i flerbostadshus och villor (KS)
- Bibehålla och stabilisera säkerhetsnivån i offentliga byggnader (KS)
- Öka kommunanställdas kunskap inom området brandsäkerhet (KS)
- Kartläggning av riskområden vid skogsbrand (KS)

Särskilda satsningar operativ verksamhet

- Fortsätta utveckling av samverkan inom Räddningsregion Sydöstra Sverige (RSös), och räddningstjänstsamverkan Småland Blekinge (RSB) för att möta framtida krav på effektivitet. (KS)

- Förbättra den operativa förmågan att omhänderta utsläpp av farliga ämnen i Vättern i samverkan med räddningstjänsten Jönköpings kommun samt Kustbevakningen. (KS)
- Utveckla förmågan till räddningsinsatser vid omfattande olyckor och masskadesituationer avseende ledning och resurser. Utveckla möjligheter att ta emot nationell och internationell hjälp och stöd. (KS)
- Arbeta för att miljösäkra arbetet vid operativa insatser, framförallt vid insatser med kontaminerat släckvatten. (KS)

Vatten för brandsläckning och sprinkler

Tekniska förvaltningen ansvarar för att vatten för brandsläckning finns tillgängligt i brandpostsystem, branddammar och pumpplatser. Kommunen tillhandahåller vatten för effektiv brandsläckning med räddningstjänstens utrustning samt vatten för sprinkleranläggningar där förutsättningar finns.

I delprogrammet *brandsäkerhet och operativa insatser* finns en detaljerad beskrivning av hur vatten för brandsläckning samt sprinkler ska utformas.

Uppdrag och ansvar för brandsäkerhet och operativa insatser

Kommunstyrelsen är den nämnd, och räddningstjänsten den förvaltning som organiserar räddningstjänst som kommunen enligt *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor* ska svara för.

Övriga aktörer

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Brandskyddsföreningen, RäddSam F, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, RSÖS (Räddningstjänstregion Syd östra Sverige - samverkan mellan räddningstjänsterna i Jönköping, Östergötland, Kalmar, Kronoberg och Blekinge län).

RSB (Räddningstjänstsamverkan i Småland - Blekinge). RSB utgör ett gemensamt räddningsledningssystem för alla räddningstjänster i Jönköpings, Kronobergs samt Blekinge län samt Ydre kommun i Östergötlands län, Västervik, Vimmerby och Hultsfreds kommuner i Kalmar län.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med brandsäkerhet och operativa insatser:

God utbildning för alla (mål 4)

- Kommunens satsningar inom brandsäkerhet kopplar an till programmets mål om god utbildning för alla

Minskad ojämlikhet (mål 10)

- Kommunen ska öka tryggheten och känslan av trygghet för kommunens medborgare

Hållbara städer och samhällen (mål 11)

- Kommunen ska väsentligt minska antalet dödsfall och antalet människor som drabbas av katastrofer
- Det ska finnas tillgängliga utrymningsvägar i kommunens verksamheter

Hav och marina resurser (mål 14)

- Kommunen ska arbeta för att minska utsläpp av kemikalier för att värna vattnet

Vattensäkerhet

Bakgrund vattensäkerhet

Antalet olyckor i samband med vattenaktivitet varierar ofta från år till år, främst beroende på hur sommarvädret har varit. I Sverige drunknar cirka en person var tredje dag enligt MSB:s statistik för drunkningsolyckor. I Habo kommun har några personer drunknat under en 25-årsperiod och ett fåtal drunknar i länet varje år.

I Habo finns många sjöar och vattendrag med närhet till bad, fiske och vattenaktiviteter. För att undvika risken för olyckor har en inventering av allmänna badplatser och centrumnära vattendrag gjorts och dessa platser har försetts med livräddningsutrustning.

Vattensäkerhetsgruppen i kommunen ser årligen över och kompletterar med utrustning där säkerheten behöver förbättras.

Simkunnighet är den kanske viktigaste faktorn för en god vattensäkerhet. Många överskattar sin förmåga och kondition. En annan viktig faktor är nykterhet och användande av rätt skyddsutrustning vid vattenaktivitet.

Syfte vattensäkerhet

Antalet drunkningar och vattenolyckor ska minska genom god simkunnighet, ökat flytvästanvändande, ökad uppsikt från medföljande vuxen vid såväl bassängbad som friluftsbad och tillhandahållande samt underhåll av livräddningsutrustning på kommunal mark.

Vattensäkerhet i kommunen uppnås genom

- Ökad kunskap om riskgrupper utifrån kön, ålder, bakgrund och geografiska områden
- Att kommunen bedriver simundervisning för alla elever och att simkunnigheten är hög
- Medföljande vuxen badar tillsammans med barnen
- Möjligheten för invånare att låna/hyra flytvästar, issäkerhetsutrustning samt tillgången av livräddningsutrustning vid vatten

Särskilda satsningar vattensäkerhet

- Genomföra åtgärder för att öka säkerheten vid pirer, kajkanter och friluftsbad. (FOK)
- Öka kunskapen hos allmänheten och personal i kommunens verksamheter genom informations- och utbildningsinsatser. (BUN, FOK, KS)
- Digitalisera tillsynen av livräddningsutrustning. (FOK)
- Samtliga elever i åk 6 ska vara simkunniga enligt läroplansmålen (BUN, FOK)

Uppdrag och ansvar för vattensäkerhet

Räddningstjänsten samordnar vattensäkerhetsarbetet på kommunstyrelsens uppdrag. Övriga berörda nämnder är: barn- och utbildningsnämnden, fritids- och kulturnämnden.

Övriga aktörer

Livräddningssällskapet Jönköpings regionförbund.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med vattensäkerhet:

God utbildning för alla och jämlik hälsa (mål 4 och 5)

- Kommunens satsningar inom vattensäkerhet kopplar an till programmets mål om jämlik hälsa och god utbildning för alla

Trafiksäkerhet

Bakgrund trafiksäkerhet

Trafikolyckor är den olyckstyp som räddningstjänsten i Habo larmas till mest, ungefär två gånger så ofta som brand i byggnad. I kommunen inträffar de allra flesta trafikolyckorna utmed de stora vägarna, samt i tätorterna. Flest dödsolyckor inträffar på det statliga vägnätet, medan det kommunala vägnätet dominerar för de svårt skadade. Olyckstypen för dödsolyckorna är huvudsakligen singel-motorfordon och därefter möte-motorfordon och fotgängare-motorfordon. De flesta trafikolyckor i kommunen sker med personbilar, följt av lastbilar och moped eller cykel. Det är fem gånger vanligare att personbilar är involverade än lastbilar⁴. Samtidigt söker människor i länet oftast vård för cykelolyckor, och därefter bilolyckor och motorcykelolyckor enligt Region Jönköpings län.

Syfte trafiksäkerhet

Utgångspunkten i Habo kommuns trafiksäkerhetsarbete kommer från både internationella och nationella konventioner samt målsättningar, bland annat Agenda 2030, Stockholmsdeklarationen och Världshälsoorganisationen. Syftet med trafiksäkerhetsprogrammet är att systematiskt arbeta för ett trafiksystem som förbättrar säkerhet och tillgänglighet.

Mål

Det övergripande målet är att minska antalet olyckor med personskador. Detta görs genom särskilda satsningar inom fyra områden.

Trafiksäkerhet i kommunen uppnås genom

2021 antogs ett kommunövergripande trafiksäkerhetsprogram där fyra målområden pekades ut som viktiga att arbeta med för att uppnå trafiksäkerhet; påverka trafikbeteenden, minska halkolyckor, bygga om trafikmiljöer och säkerhet vid vägarbeten på och intill väg, skolområden mm. De indikatorer, mål och delmål som presenteras i trafiksäkerhetsprogrammet kommer att följas upp i etapper under en femårsperiod av ansvariga tjänstemän.

- *Påverka trafikbeteenden* – Att genom utbildning, information och samverkan öka kunskap och på så sätt påverka beteenden.
- *Minska halkolyckor* – Att färre gående och cyklister skadas i olyckor på kommunens vägar och gång- och cykelvägar.
- *Bygga om trafikmiljöer* – Att genom ombyggnader av trafikmiljön lägga fokus på barn och ungdomars möjligheter att själva kunna ta sig till skola och fritidsanläggningar.
- *Säkerhet vid vägarbeten på och intill väg, skolområden m.m.* – I samband med nyanläggning eller driftjobb är det viktigt med fastlagda rutiner för att uppnå en säker arbetsplats.

⁴ <https://statistik.msb.se/PxWeb/PxWeb/sv/PxData>

Särskilda satsningar trafiksäkerhet

- Trafiksäkerhetsutbildning på lågstadiet, säker cykling för årskurs 3, cykelhjälm, trafikvett, attityder och mopedåkning, alkohol och trafik, årskurs 7-9 (BUN)
- Information till föräldrar i årskurs 8 med fokus på moped och hjälmanvändning (BUN)
- Ökat reflexanvändande genom utdelning av reflexer höstperiod (KS)
- Halvårsvisa möten i Samverkansgrupp trafiksäkerhet Habo, där polis, räddningstjänst, Trafikverket och NTF medverkar (KS)
- Arbeta aktivt för att förbättra skolskjutsverksamheten i kommunen. Hållplatsinventering, avtalsuppföljning på skolskjutsentreprenörer m.m. (KS)
- Prioritera gång- och cykelvägar vid snöröjning och halkbekämpning först (KS)
- Åtgärda platser med återkommande problem, hala plattor, broar etc. (KS)
- Prioritering av grusupptagning på våren för att minska olycksrisken för gående och cyklister (KS)
- Säkra gång- och cykelvägar med prioritering för barn och ungdomar (KS)
- Åtgärder för att stödja de nya hastighetsgränserna. Säkra gång- och cykelpassager på 60-sträckor prioriteras (KS)
- Övergångställen fasas ut på de ställen där de inte behövs av tillgänglighetsskäl. Nya säkra passager görs istället (KS)
- Vid nybyggnation av framförallt skolor bör trafiksäkerheten och trafikmiljön vara en högt prioriterad fråga (KS, BUN)
- Rutiner finns för att ta fram och godkänna trafikordningsplaner inom kommunen. Gäller både för egen regi och externt arbete (KS)
- Regelbunden utbildning för alla medarbetare som utför arbete i trafikmiljöer (KS)
- Tydliggöra vem som har samordningsansvar för trafiksäkerheten för projekteringshandlingar och vid utförande (KS)
- Information om pågående vägarbeten ska finnas på kommunens webbplats (KS)

Uppdrag och ansvar för trafiksäkerhet

Tekniska förvaltningen på uppdrag av kommunstyrelsen ansvarar för trafiksäkerhetsarbete på det kommunala vägnätet, samverkar med trafiksäkerhetsorgan och information till allmänhet samt trafiksäkerhetsarbetet genom drift och underhållsåtgärder.

Övriga aktörer

Räddningstjänsten, Trafikverket, Polismyndigheten, NTF, Region Jönköpings län.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med trafiksäkerhet:

God hälsa och välmående (mål 3):

- Kommunen ska skapa förutsättningar för medborgarna att leva ett hälsosamt liv genom att främja fysisk aktivitet och hälsosamma matvanor. Särskild hänsyn ska tas till barns och ungas rätt till utveckling och god hälsa
- Antalet personer som skadas eller omkommer i trafikolyckor ska minska. Fokus för åtgärder ska vara på ökad kunskap och beteendepåverkan, särskilt mot barn och unga

Hållbara städer och samhällen (mål 11)

- Kommunen ska arbeta för att underlätta och uppmuntra valet att resa hållbart
- Personer med funktionsnedsättning, barn och äldre ska ha tillgång till ett ekonomiskt acceptabelt sätt att resa hållbart
- Medborgare som bor på landsbygd ska ha goda pendlingsmöjligheter. Det ska vara enkelt att transportera sig mellan kommunens mindre och större orter och mellan kommunerna
- Kommunen ska arbeta för säker och smidig gång och cykling. Särskilt fokus ska läggas på barn och ungas skolvägar
- Trafikökningen i Habo kommun ska ske med de hållbara färdmedlen gång-, cykel- och kollektivtrafik. Dessa är norm i stads- och trafikplaneringen och ska ges förutsättningar att utvecklas för att biltrafiken inte ska öka i takt med befolkningstillväxten.
- Viktiga målpunkter ska placeras så att de är lätta att nå med kollektivtrafik
- Kommunen ska kontinuerligt arbeta med att undanröja hinder i stadsmiljön med särskilt fokus på personer med funktionsnedsättningar och äldre
- Kommunen ska ha utvecklade metoder för dialog och samråd med invånare för delaktighet, inflytande och ökad transparens för de grupper som vanligtvis inte deltar i stadsutvecklingsfrågor. Barn och ungas rätt till delaktighet och inflytande ska särskilt beaktas

Civil beredskap

Bakgrund civil beredskap

Krisberedskap

Handlar om förmågan att förebygga, motstå och hantera krissituationer. Förmågan byggs upp genom bland annat utbildning, övning samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris. Utgångspunkten är att hela samhället gemensamt och inom sina respektive områden tar ansvar för och utvecklar krisberedskapsarbetet. I detta ligger också att enskilda människor utifrån sina egna förutsättningar tar ansvar för sin säkerhet. Arbetet sker på alla nivåer: lokalt, regionalt och nationellt, men också på EU-nivån och internationellt.

Civilt försvar

Handlar om hela samhällets motståndskraft vid krigsfara och krig. Civilt försvar är det arbete som görs av statliga myndigheter, kommuner, landsting och regioner, privata företag och frivilligorganisationer. Arbetet syftar till att skydda civilbefolkningen och att exempelvis sjukvård och transporter fungerar vid krigsfara och krig. Vid krigsfara och krig ska det civila försvaret också kunna stödja Försvarmakten.

Civil beredskap

Civil beredskap är ett samlingsnamn för krisberedskap och civilt försvar. Det civila försvaret och krisberedskapen ska förstärka varandra i gemensamma processer för samordning, planering och förberedelser. Den yttersta krisen, det vill säga ett väpnat angrepp, är dimensionerande för den civila beredskapen.

Ytterst syftar den civila beredskapen till att förbereda oss på alla slags samhällsstörningar som riskerar att skada oss. Det som ska värnas är samhällets grundläggande skyddsvärden:

- människors liv och hälsa,
- samhällets funktionalitet,
- demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter,
- miljö och ekonomiska värden,
- nationell suveränitet

Samhällsviktig verksamhet som kommunen ansvarar för behöver skapa en lokal förmåga att hantera situationer under första dagen/dygnet med begränsad hjälp från övriga delar av kommunen. För att klargöra dessa behov behöver verksamheten genomföra kontinuitetsanalyser, dvs. analysera vad som alltid måste fungera i verksamheten och göra nödvändiga åtgärder kopplat till det.

Kommunfullmäktige fattade beslut till budget 2023 om att höja kommunens förmåga att bedriva kommunens samhällsviktiga verksamhet samt sörja för allmänhetens grundläggande behov i form av trygghetspunkter. Dimensionerande scenario för kriser i fredstid är ett bortfall av elförsörjning samt alla externa leveranser under sju dygn och de konsekvenser som följer av detta. Målet är att ingen ska dö eller allvarligt skadas i samhället av konsekvenserna från detta bortfall.

Civil beredskap behöver involvera både den kommunala förvaltningen och de kommunala bolagen. Varje förvaltning och bolag ansvarar för och driver sitt eget arbete inom civil beredskap medan samordningsansvaret ligger på kommunstyrelsen och ledningsutskottet. Kommunen arbetar med kontinuitetshandling som ett systematiskt arbetsätt i de kommunala samhällsviktiga verksamheterna.

Enligt överenskommelse mellan MSB och SKR ska följande dokument antas:

- Styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap, ska beslutas av kommunfullmäktige
- Reglementet för krisledningsnämnden, ska beslutas av kommunfullmäktige
- Plan för hantering av extraordinära händelser, ska beslutas lägst av stadsdirektören
- Utbildnings- och övningsplan, ska beslutas lägst av stadsdirektören

Även en risk- och sårbarhetsanalys ska sammanställas och resultatet av kommunens arbete med denna ska rapporteras till länsstyrelsen.

Risk- och sårbarhetsanalysen inleds med en beskrivning av kommunen och dess geografiska område. I kommunens risk- och sårbarhetsanalys identifieras samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område samt kritiska beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamhet. Utefter detta underlag identifieras och analyseras risker, sårbarheter och brister i kommunens förmåga. Slutligen identifieras behov av åtgärder utefter genomförd analys som mynnar ut i ett antal prioriterade områden att arbeta vidare med för att stärka kommunens förmåga och resiliens.

Kommunen har både sitt geografiska områdesansvar och ett behov av att samverka och uppnå samordning med andra aktörer inom kommunens geografiska område. I det regionala perspektivet samarbetar kommunen med andra kommuner inom länet, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Polismyndigheten, Region Jönköpings län, Försvarsmakten och övriga myndigheter för att ta det geografiska områdesansvaret. Detta görs inom organisationen för det som kallas F-samverkan.

Höjd beredskap är samlingsbegreppet för skärpt- och högsta beredskap. Regeringen fattar beslut om höjd beredskap för hela eller delar av landet, eller viss verksamhet. Beslutet tillkännages genom radio, tv samt på sedvanliga sätt som annan lagstiftning. Vid höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av det civila försvaret i Habo kommun. Kommunstyrelsen får under höjd beredskap i vissa brådskande ärenden fatta beslut istället för kommunfullmäktige.

Varje nämnd och bolagsstyrelse ska ha följande ansvar under höjd beredskap:

- Aktivera sin beredskapsplan (helt eller delvis) och vid varje givet tillfälle besluta om prioriteringar, ambitionsnivå och genomförande i den egna verksamheten. Samhällsviktig verksamhet är prioriterat.
- Ställa om från fredstida organisation till krigsorganisation efter beslut.
- Aktivera arbetet med tillkommande uppdrag för de nämnder och bolagsstyrelser som berörs, det vill säga vara redo att samverka med krigsledningen och krigsstaben kring konkreta arbetsuppgifter.

- Vid behov bidra till att bemanna Habo kommuns totala krigsorganisation samt bidra med övriga resurser.

Säkerhetsskydd är skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsklassificerade uppgifter. Säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2018:658) gäller för alla som bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd (PMFS 2019:2) innehåller detaljerade bestämmelser som kompletterar lagstiftningen.

I delprogrammet *Civil beredskap* finns mer detaljerade uppgifter kring styrningen av arbetet i kommunala förvaltningar och bolag, samhällsviktiga verksamheter i det geografiska området, krisledningsnämnd, lokal samverkan och säkerhetsskydd.

Syfte civil beredskap

Civil beredskap ska finnas för att skydda människors liv och hälsa, värna om samhällets funktionalitet och upprätthålla grundläggande värderingar, demokrati, rättssäkerhet samt mänskliga fri- och rättigheter.

God civil beredskap i kommunen uppnås genom

- Att samtliga hushåll själva tar ansvar för sin hemberedskap för att hantera tillfälliga bortfall av data, el, telefoni och vatten i upp till en vecka
- Att drabbade och särskilt utsatta grupper får stöd av samhället vid en kris och vid krig
- Att arbetsgivare och verksamhetsansvarig har väl utarbetade handlingsplaner för en krissituation och vid krig
- Samverkan med civilsamhället och näringslivet
- Planering för att kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet
- Tillgång till nödvatten
- Tillgång till trygghetspunkter med möjlighet till information och stöd vid en allvarlig händelse

Särskilda satsningar civil beredskap

- Planlägga och skapa rutiner för kommunens trygghetspunkter, samt öva nödvändig personal (KS, FOK)
- Upprätta och ajourhålla planer för inkoppling av reservkraft, nödvatten samt bränsleförsörjning av reservkraft i samband med elavbrott, samt öva nödvändig personal (KS)
- Genomföra kontinuitetshantering avseende samhällsviktig verksamhet i samtliga förvaltningar, varje mandatperiod (alla nämnder)
- Upprätta en plan för räddningstjänst under höjd beredskap (KS)
- Upprätta en krigsorganisation och tillse att tillräckligt antal medarbetare finns tillgängliga under höjd beredskap (KS)
- Uppfylla kommande överenskommelser och lagstiftningar inom området civil beredskap. (alla nämnder)
- Verka för en utvecklad privat-offentlig samverkan inom civil beredskap. (KS)

- Fortsatt arbeta för att etablera förmågan att producera fjärrvärme vid driftstörning i ordinarie ledning. Detta för att bl.a. möjliggöra leverans fjärrvärme till samhällsviktig verksamhet under avbrott. (KS)
- Stärka kommunens förmåga avseende säkerhetsskydd. (KS)
- Genomföra kompetenshöjning inom civil beredskap för utvalda befattningar inom kommunens organisation. (KS)

Uppdrag och ansvar för civil beredskap

Räddningstjänsten samordnar arbetet med krisberedskap, civilt försvar och säkerhetsskydd på kommunstyrelsens uppdrag. Övriga berörda är: kommunens samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Övriga aktörer

Civilsamhället (aktörer inom livsmedelsförsörjning, energi, telecom, transport med flera) och F-samverkan.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med civil beredskap:

Hållbara städer och samhällen (mål 11)

- Kommunen ska verka för att medborgare ska ha kunskap kring hur de ska agera vid en kris. Kommunens krisinformation ska vara anpassad och tillgänglig för både vuxna och barn, och det ska säkerställas att alla medborgare nås av all krisinformation

Intern säkerhet

Bakgrund intern säkerhet

Intern säkerhet kan ses som ett samlingsbegrepp för de åtgärder som vidtas i syfte att skapa en säkerhetsmedveten och robust organisation. Med begreppet avses skydd mot fysisk, psykisk och ekonomisk skada på människa, fysiska och immateriella tillgångar samt verksamheten i övrigt. Områden detta innefattar kommer vidare att presenteras i delprogrammet *Intern säkerhet*.

Kommunen ska ha *förmåga* att möta störningar och hot i de egna verksamheterna, vilket är grunden till varför kommunen aktivt ska arbeta med intern säkerhet.

I arbetet med intern säkerhet har varje förvaltning huvudansvar för säkerheten inom sitt verksamhetsområde och ska därmed tillse säkerheten för anställda, andra som omfattas av verksamheten, miljön och kommunens egendom. Dessutom ska kommunen arbeta med riskspridning, bland annat genom ett gott försäkringsskydd.

Syfte intern säkerhet

Den interna säkerheten syftar till att förebygga och minimera risker samt undanröja hot, för att därigenom ha en fungerande verksamhet med få störningar och egendomsförluster. Detta skapar en trygg miljö för samtliga som omfattas av verksamheten.

Intern säkerhet i kommunen uppnås genom

- Att varje förvaltning och bolag tar eget ansvar för att förhindra och agera vid skador och olyckor genom ett systematiskt säkerhetsarbete
- Att verksamheten rapporterar incidenter och skador för att kommunen ska få en samlad bild att vidta åtgärder ifrån
- Uppföljning och utvärdering av vidtagna åtgärder utifrån både förebyggande samt inträffade händelser
- Tydliga styrdokument som anger riktning för säkerhetsarbetet
- Uppföljning av orsak och konsekvens av störningar och skador som drabbar människor, egendom, miljö och ekonomi
- Samordning av det gemensamma säkerhetsarbetet inom kommunen

Särskilda satsningar intern säkerhet

- Revidera och digitalisera av befintliga strukturer och mallar som styr det systematiska säkerhetsarbetet internt i kommunen avseende planering, dokumentation, kontroll och uppföljning. (KS)
- Uppdatera och ta fram gemensamma styrdokument som reglerar säkerhetsarbetet inom kommunen. (KS)
- Arbeta med att ta fram en arbetsmodell för systematiskt säkerhetsarbete avseende uppföljning och analys av den interna säkerheten med lämpliga indikatorer. (KS)

Uppdrag och ansvar för intern säkerhet

Räddningstjänsten samordnar arbetet med den interna säkerheten på kommunstyrelsens uppdrag. Övriga berörda är kommunens samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Övriga aktörer

Bevaknings- och kameraövervakningsföretag, försäkringsbolag, SOS Alarm, Polismyndigheten.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med intern säkerhet:

Fredliga och inkluderande samhällen (mål 16):

- Kommunens satsningar inom intern säkerhet kopplar an till programmets mål om inkluderande samhällen

Brottsförebyggande arbete

Bakgrund brottsförebyggande arbete

Habo kommun arbetar med brottsprevention i tre nivåer

Strukturell prevention

Förändring av människors grundläggande livsvillkor, exempelvis god utbildning, arbete och bostäder. Genom att förbättra barns, ungdomars- och vuxnas levnadsförhållanden ökar också möjligheterna för dem att utveckla och leva ett fullgott liv.

Social prevention

Påverka och motverka sociala processer som kan leda till att individer och grupper utvecklar negativt normbrytande beteenden eller återfaller i brott.

Situationell prevention

Skapa förutsättningar för att brott eller annat negativt normbrytande beteende inte inträffar på specifika platser eller situationer, och om de inträffar begränsa dess konsekvenser.

Arbetet sker utifrån den lag som trädde i kraft 1 juli 2023 om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete vilken i korthet innebär att kommuner ska ha en organisering och samordning av det brottsförebyggande arbetet, ta fram en lägesbild, analysera samt ta fram en åtgärdsplan, som ska följas upp minst en gång vartannat år.

Arbetet sker i samverkan mellan berörda förvaltningar, polis, kommunala bolag, näringslivet och civilsamhället.

Vad behöver kommunen arbeta med?

Kommunen står inför att utveckla det brottspreventiva arbetet för att än mer motsvara kraven i den nya lag som rör kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. I huvudsak genomför Habo kommun de delar som ingår i lagen, men viss fördjupning bör ske. Bland annat är det orsakerna till varför viss brottslighet uppstår som är i behov utav närmare analys, vilket kräver kompetenshöjande insatser hos vissa medarbetare, i flera förvaltningar, med ansvar för brottsförebyggande frågor.

Det finns även en viktig fråga kring trygghetsaspekten. Generellt är äldre personer utsatta för färre brott än yngre personer, men ändå känner de en högre grad av otrygghet. Äldre är särskilt sårbara för vissa typer av brott, till exempel brott där gärningspersoner utnyttjar såväl fysisk svaghet som ovanan för de äldre att hantera digitala tjänster. Vissa brott kan också få särskilt allvarliga konsekvenser. Därför är det viktigt att uppmärksamma och förebygga brott mot äldre. Det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet bör också inriktas mot att minska utsattheten, minska konsekvenserna när äldre väl utsatts för brott, samt minska oro och öka tryggheten för denna grupp.

Inom ramen för den nya lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete kommer det strategiska brottspreventiva arbetet i kommunen att utvecklas.

Syfte brottsförebyggande arbete

Habo kommun ska, i syfte att minska brottsligheten och öka tryggheten, samverka med berörda aktörer. Det brottsförebyggande arbetet ska vara kunskapsbaserat och utgå från gemensam lägesbild, orsaksanalys, åtgärdsplan och uppföljning av arbetet.

Brottsförebyggande arbete i kommunen uppnås genom

- Att använda evidensbaserade arbetsmetoder samt att åtgärder sker i ett tidigt skede
- Att med kartläggning och orsaksanalys öka kunskapen om brott
- Att genomföra insatser för att motverka etablering av kriminell verksamhet i kommunen, och därmed minska narkotika- och människohandel samt främja avhopparverksamhet
- Att trygghetsskapande åtgärder finns med i samhällsplaneringen
- Information till enskilda om vilka preventiva åtgärder som kan göras för att undvika bland annat bedrägeri, stöld och inbrott
- Att utreda och förebygga välfärdsbrott
- Social brottsprevention som inkluderar riktade insatser mot barn och unga med ökad risk för kriminalitet
- Förebygga våld, hot om våld och kränkningar samt otillåten påverkan

Särskilda satsningar inom brottsförebyggande arbete

- Utveckla det strategiska arbetet med lägesbild, analys, åtgärdsplan och uppföljning enligt lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. (KS)
- Genomföra kunskapshöjande insatser om brottsprevention för berörda medarbetare på förvaltningarna men även hos andra medverkande aktörer. (KS)
- Öka samverkan med fler externa aktörer, exempelvis näringslivet och fastighetsägare m.fl. (KS)
- Implementera och sprida universella våldspreventiva metoder som innehåller förändringsprinciperna kring att öka kunskapen om våld, synliggöra stereotypa och diskriminerande normer samt att vara en aktiv åskådare. (alla nämnder)

Uppdrag och ansvar för brottsförebyggande arbete

Räddningstjänsten samordnar det brottsförebyggande arbetet på kommunstyrelsens uppdrag. Kommunledningsförvaltningen och socialförvaltningen samordnar det våldspreventiva arbetet. Övriga berörda är: kommunens samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Övriga aktörer

Polismyndigheten, Lokala brottsförebyggande rådet, Länsstyrelsen, Civilsamhället, Region Jönköpings län, Kvinno- och tjejjouren, Smålandsidrotten.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med brottsförebyggande arbete:

God utbildning för alla (mål 4)

- Skolans våldsförebyggande arbete ska prioriteras och stärkas. Särskilt fokus ska riktas mot arbetet med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck

Jämställdhet (mål 5)

- I analyser ska kommunen använda fler diskrimineringsgrunder än kön som variabler för att fördjupa analysen såsom exempelvis funktionsnedsättning, könsidentitet och etnicitet
- Förebyggande arbete ska göras genom påverkansarbete kring attityder till sexköp och ett aktivt arbete för att minska efterfrågan på köp av sexuella tjänster inte minst riktat mot unga
- Kommunen ska erbjuda ett stöd till individer som hamnat i människohandel och prostitution

Minskad ojämlikhet (mål 10)

- Kommunen ska öka tryggheten och känslan av trygghet för kommunens medborgare. Särskilt fokus ska läggas på trygghet när medborgare vistas utomhus på kvällar och nätter, och gruppen kvinnor, äldre, HBTQI-personer samt personer med funktionsnedsättning

Hållbara städer och samhällen (mål 11)

- Kommunen ska upplevas som attraktiv, trygg och säker

Fredliga och inkluderande samhällen samt genomförande och globalt partnerskap (mål 16 och 17)

- Kommunen ska ha ett utvecklat arbete för trygghet och säkerhet, liksom ett sammanhållet våldspreventivt arbete i samverkan. Arbetet ska vara kunskapsbaserat och utgå från en gemensam definition, lägesbild och orsaksanalys
- I det våldsförebyggande arbetet ska särskilda insatser göras för att hindra att våldsutsatta barn och vuxna osynliggörs på grund av rådande normer, föreställningar och förutfattade meningar
- Kommunens insatser ska fokusera på bland annat barns och ungas utsatthet och upplevelser av direkt och indirekt våld

Våld i nära relationer

Bakgrund våld i nära relationer

Alla, oavsett kön, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Våld i nära relationer är ett allvarligt brott. Det är också ett omfattande samhällsproblem och enligt världshälsoorganisationen (WHO) är mäns våld mot kvinnor ett av världens största folkhälsoproblem. Konsekvenserna av våld är mänskligt lidande och stora samhällskostnader.

Våld i nära relationer kan se olika ut. Det kan vara en partner, en förälder, ett syskon eller släktingar som utövar våld. Våldet uttrycks på olika sätt och drabbar människor på olika sätt beroende av kön, funktionsnedsättning, könsidentitet, sexuell läggning, etnicitet och ålder. Det är av vikt att vara uppmärksam så att inte våldsutsatta osynliggörs på grund av rådande normer, föreställningar och förutfattade meningar. De kommunala verksamheterna möter dagligen våldsutsatta och våldsutövare. Det är både kommuninvånare och anställda.

Att förebygga mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation är ett område som återkommer under flera mål i Agenda 2030 och bidrar till att uppfylla de mål som adresserar hälsa, utbildning, jämlikhet och fredliga samhällen i *Program för social hållbarhet i Habo kommun*. Det bidrar även till att uppfylla det jämställdhetspolitiska målet kring att mäns våld mot kvinnor ska upphöra där kvinnor och män, flickor och pojkar har rätt till kroppslig integritet.

Hur omfattande problemet med hedersrelaterat våld är finns det ingen tillförlitlig bild av. Avsaknaden av en allmänt vedertagen definition bidrar till svårigheten att kartlägga omfattningen. Det har gjorts olika typer av enkäter och insamling av data men det är svårt att fånga den faktiska situationen. En enkätstudie som Socialstyrelsen gjorde 2007 visade att fem procent av flickorna och två procent av pojkarna lever under stora begränsningar och hedersrelaterat våld. Andra studier visar på betydligt högre siffror. När det gäller statistik går det exempelvis att ta fram siffror på antal individer som är kända hos skola och socialtjänst men bakom dessa finns det ett stort mörkertal.

Syfte våld i nära relationer

Det könsbaserade våldet ska upphöra och kommunen ska arbeta aktivt och systematiskt för att förebygga och motverka våld. Arbetet för att förebygga mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer syftar till att eliminera alla former av våld och ska bidra till att uppfylla det jämställdhetspolitiska målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att alla oavsett kön har rätt till kroppslig integritet. Kommunens insatser ska fokusera på bland annat barns och ungas utsatthet och upplevelser av direkt och indirekt våld.

Det förebyggande arbetet ska vara kunskapsbaserat och utgå från en gemensam definition, lägesbild, orsaksanalys, åtgärder och uppföljning.

Arbete för att minska våld i nära relationer i kommunen uppnås genom:

- Ökade kunskaper kring våld, mänskliga rättigheter, jämställdhet och värdegrund samt att se sambandet mellan våld och jämställdhet
- Att fortsätta stärka kompetensen att främja tidig upptäckt gällande våldsutsatta och våldsutövande vuxna och barn samt barn som upplevt våld

- Att stärka kunskapen och arbeta förebyggande med grupper som på grund av till exempel ålder eller funktionsnedsättning är extra utsatt och sårbar gällande våld i nära relation och hedersrelaterat våld
- Att alla chefer och medarbetare ska ha kunskap kring definitionen av våld, olika gruppers utsatthet samt hur man kan upptäcka våld. Extra fokus ska vara på att stärka skyddet och stödet för våldsutsatta
- Det våldsförebyggande arbetet ska särskilda insatser göras för att hindra att våldsutsatta barn och vuxna osynliggörs på grund av rådande normer, föreställningar och förutfattade meningar
- Att säkerställa att den enskilde får det skydd och stöd som den har rätt till, oavsett personens förutsättningar och livssituation
- Att utveckla och erbjuda lättillgänglig information om stöd och skyddsinsatser förvåldsutsatta och våldsutövande vuxna och barn samt barn som upplevt våld
- Att fortsätta utveckla en struktur för samverkan mellan berörda förvaltningar, bolag och andra aktörer, både på strategisk nivå och i enskilda ärenden utifrån kunskap om olika aktörers ansvarsområde
- Att stärka förvaltningarnas systematiska uppföljning och utvärdering i sin verksamhet

Särskilda satsningar våld i nära relationer:

- Stärka chefers, medarbetares och civilsamhällets kunskaper kring definitionen av våld och olika gruppers våldsutsatthet för att kunna ge ökad stöd och hjälp till den som är utsatt. (alla nämnder)
- Fortsätta utveckla arbetet med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt öka medarbetarnas kunskap kring frågorna. Genomföra insatser för ökad kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck inklusive barnäktenskap, könsstympning och tvångsäktenskap. (alla nämnder)
- Förbättra upptäckt av våld genom att systematiskt fråga om våldsutsatthet i samtal med medborgare och anställda. Frågor om våld ställs på ett sätt som är tillgängligt och begripligt samt att det finns tillgång till stöd för kommunikation, exempelvis genom en teckenspråkstolk eller ett kompletterande kommunikationsstöd. (alla nämnder)
- Tillgängliggöra information kring stöd och hjälp vid våld i nära relation för fler målgrupper. Information om mänskliga rättigheter, barnets rättigheter, jämställdhet och hjälpmöjligheter som ges i olika verksamheter. (alla nämnder)
- Genomföra utvärdering av verksamheternas organisering för att tillgodose att den enskilde medborgaren får det stöd och hjälp som den behöver oavsett förutsättningar och livssituation. (alla nämnder)

Uppdrag och ansvar för våld i nära relationer

Socialnämnden samordnar arbetet med våld i nära relationer. Räddningstjänsten samordnar det brottsförebyggande arbetet på kommunstyrelsens uppdrag. Övriga berörda är: kommunens samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Övriga aktörer

Länsstyrelsen, Region Jönköpings län.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet mot våld i nära relationer:

God utbildning för alla (mål 4)

- I analys ska kommunen använda fler diskrimineringsgrunder än kön som variabler för att fördjupa analysen såsom exempelvis funktionsnedsättning, könsidentitet och etnicitet

Jämställdhet (mål 5)

- Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet
- Det könsbaserade våldet ska upphöra. Kommunen ska arbeta aktivt och systematiskt för att förebygga och motverka våld
- Alla chefer och medarbetare ska ha kunskap kring definitionen av våld, olika gruppers utsatthet samt hur man kan upptäcka våld. Extra fokus ska vara på att stärka skyddet och stödet för våldsutsatta
- Kommunen ska säkerställa att den enskilde får det skydd och stöd som den har rätt till, oavsett personens förutsättningar och livssituation
- Arbetet med att förebygga våld ska ha ett folkhälsoperspektiv och bedrivs med genusmedveten syn på våld. Kritiska samtal kring relationer, samtycke, sexuella trakasserier, porr och prostitution är en viktig del av arbetet
- Arbetet med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck ska utvecklas och medarbetarnas kunskap kring frågorna ska öka
- En del av jämställdhetsarbetet innebär att motverka och förändra destruktiva maskulinitetsnormer. Pojkar och män ska vara involverade i arbetet
- Arbetet med att förebygga våld mot kvinnor ska förstärkas genom att utöka arbetet med våldsutövare

Fredliga och inkluderande samhällen samt genomförande och globalt partnerskap (mål 16 och 17)

- Kommunens insatser ska fokusera på bland annat barns och ungas utsatthet och upplevelser av direkt och indirekt våld

CIVIL BEREDSKAP 2024-2027

Delprogram till program för trygghet och säkerhet 2024-2027

Antagen av XX den DD månad ÅÅÅÅ § X

Innehåll

Inledning.....	5
Delprogrammet struktur	6
Det svenska civila beredskapssystemet.....	7
Ansvar och roller.....	7
Del 1: Habo kommun under fredstid.....	9
Övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap.....	9
Kommunens förmåga vid kriser i fred	10
Trygghetspunkter	10
Skolor med förstärkt förmåga att fungera under samhällskriser	10
Infrastruktur.....	10
Åtgärder vid elavbrott	11
Den enskildes hemberedskap	11
Övergripande styrning i kommunala förvaltningar och bolag	12
Hantering av extraordinära händelser	12
Krisledningsnämnd.....	13
Krisledningsförmåga	13
Krisstödssamordning, POSOM	14
Kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalyser	15
Samhällsviktig verksamhet	15
Kontinuitetshantering	16
Kommunens ambitioner i arbetet med geografiskt områdesansvar	17
F-samverkan	17
Samhällsviktig verksamhet i det geografiska området.....	17
Lokal samverkan i det geografiska området	17
Del 2: Habo kommun under höjd beredskap och krig.....	18
Övergripande mål och inriktning för arbetet med civilt försvar	18
Ansvarsfördelning under höjd beredskap.....	19
Höjd beredskap.....	19
Ansvar vid höjd beredskap	19
Kommunens arbete med krigsplacering.....	21
Allmän tjänsteplikt och krigsplacering	21
Arbetet med krigsplacering i fredstid.....	21
Lagbestämmelser.....	22
Stödjande dokument	22

Kommunens beredskapsplanering.....	24
Säkerhetsskydd.....	25
Säkerhetsskyddsanalys	25
Informationssäkerhet	25
Fysisk säkerhet	25
Personalsäkerhet	25
Konsekvenskategorier	27
Konsekvensnivå	27
Säkerhetsklassificerade uppgifter.....	27
Skyldigheter vid exponering av säkerhetskänslig verksamhet.....	28
Satsningar och planering inom civil beredskap under 2024-2027	29

Inledning

Detta delprogram tillhör *Program för trygghet och säkerhet 2024-2027* och utgör styrdokument för Habo kommuns arbete med civil beredskap. Delprogrammet syftar till att skapa en gemensam inriktning och samsyn i Habo kommun vid fredstid, höjd beredskap och ytterst krig. Delprogrammet tydliggör ansvar och övergripande krav gällande beredskapsplanering i såväl fredstid som under höjd beredskap. Till delprogrammet finns en *Plan för hantering av civil beredskap* där kommunens hantering av extraordinär händelse i fred samt krigsorganisation och tillkommande uppdrag under höjd beredskap beskrivs.

Staten, företrädd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och regioner (SKR) har tecknat en överenskommelse (MSB 2022-15507, SKR 2022/00754) som reglerar ersättning och uppgifter och därtill kopplat stöd för kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar under perioden 2018-2020 med revideringar till och med 2023.

Kommunerna, länsstyrelserna och MSB ska tillsammans arbeta för att öka samhällets krisberedskap på lokal nivå. En god utveckling av krisberedskapen ska bygga på ett nära samarbete mellan staten, SKR och kommunerna.

Följande dokument ska enligt *Överenskommelse för kommunernas krisberedskap* antas senast 31 december under den nya mandatperiodens första år:

- Styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap, ska beslutas av kommunfullmäktige
- Reglementet för krisledningsnämnden, ska beslutas av kommunfullmäktige
- Plan för hantering av extraordinära händelser, ska beslutas lägst av kommundirektören
- Utbildnings- och övningsplan, ska beslutas lägst av kommundirektören

Prioriterade uppgifter för kommunerna enligt *Överenskommelse för kommunernas arbete med civilt försvar*:

- Kompetenshöjning gällande civilt försvar
- Grundläggande förberedelser i frågor av betydelse för totalförsvaret och Sveriges säkerhet.
- Krigsorganisation och dess bemanning

Uppgifterna utgår från:

- *Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)*,
- *Förordning (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH)*,
- *Kommunallagen (2017:725)*,
- *Säkerhetskyddslagen (2018:585) och säkerhetskyddsförordningen (2021:955)*.

Delprogrammet struktur

Delprogrammet inleds med en beskrivning av det civila beredskapssystemet och därefter är delprogrammet uppdelat i två delar. Del ett behandlar kommunens arbete under fredstid vari mål och inriktning, kommunens förmåga, övergripande styrning i förvaltningar och bolag, processen för risk- och sårbarhetsanalysen samt ambitioner i arbetet med geografiskt områdesansvar beskrivs. I del två behandlas kommunens arbete under höjd beredskap och krig. Där finns avsnitt om lagbestämmelser, beredskapsplanering, krigsplacering och säkerhetsskydd. Avslutningsvis presenteras kommande mandatperiods satsningar inom civil beredskap.

Det svenska civila beredskapssystemet

Krisberedskap

Handlar om förmågan att förebygga, motstå och hantera krissituationer. Förmågan byggs upp genom bland annat utbildning, övning samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris. Utgångspunkten är att hela samhället gemensamt och inom sina respektive områden tar ansvar för och utvecklar krisberedskapsarbetet. I detta ligger också att enskilda människor utifrån sina egna förutsättningar tar ansvar för sin säkerhet. Arbetet sker på alla nivåer: lokalt, regionalt och nationellt, men också på EU-nivå och internationellt.

Civilt försvar

Handlar om hela samhällets motståndskraft vid krigsfara och krig. Civilt försvar är det arbete som görs av statliga myndigheter, kommuner, landsting och regioner, privata företag och frivilligorganisationer. Arbetet syftar till att skydda civilbefolkningen och att exempelvis sjukvård och transporter fungerar vid krigsfara och krig. Vid krigsfara och krig ska det civila försvaret också kunna stödja Försvarmakten.

Civil beredskap

Är ett samlingsnamn för krisberedskap och civilt försvar. Det civila försvaret och krisberedskapen ska förstärka varandra i gemensamma processer för samordning, planering och förberedelser. Den yttersta krisen, det vill säga ett väpnat angrepp, är dimensionerande för den civila beredskapen. Ytterst syftar den civila beredskapen till att förbereda oss på alla slags samhällsstörningar som riskerar att skada oss.

Det som ska värnas är samhällets grundläggande skyddsvärden:

- människors liv och hälsa,
- samhällets funktionalitet,
- demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter,
- miljö och ekonomiska värden,
- nationell suveränitet.

Totalförsvar

Är verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Under högsta beredskap är totalförsvar all verksamhet som då ska bedrivas. Totalförsvaret består av det militära försvaret och det civila försvaret.

Det övergripande målet för totalförsvaret ska vara att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet.

Verksamhet inom totalförsvaret ska kunna bedrivas enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet.

Ansvar och roller

Civilt försvar och krisberedskap regleras i lagar och förordningar. Fördelningen av ansvar och roller bygger även på grundläggande principer, vilka presenteras nedan. Vissa myndigheter

har mer ansvar än andra, men alla har ett ansvar att minska sårbarheter och värna samhällets grundläggande skyddsvärden utifrån sitt verksamhetsansvar.

När en samhällsstörning inträffar finns det inte en särskild krisorganisation som tar över hanteringen, däremot kan verksamheten behöva gå upp i stab eller aktivera en särskild krisledning. Alla som berörs av händelsen bidrar utifrån sitt ansvarsområde. Detta förväntas även av företag och privatpersoner. Det är grunden för den civila beredskapen.

Arbetet med civil beredskap bygger på följande tre grundläggande principer:

- Ansvarsprincipen – att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande ansvar vid störningar i samhället. Aktörer har även ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Den utökade ansvarsprincipen innebär att aktörerna ska stödja och samverka med varandra.
- Närhetsprincipen – att samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga.
- Likhetsprincipen – att aktörer inte ska göra större förändringar i organisationen än vad situationen kräver. Verksamheten ska under samhällsstörningar fungera som vid normala förhållanden, så långt det är möjligt.

Vissa myndigheter har ett särskilt ansvar för samordning. Det handlar om vissa myndigheter på central nivå som samordnar arbetet inom sektorer där olika myndigheter ingår.

Det finns också en samordning på olika nivåer, i det så kallade geografiskt områdesansvaret:

- Lokal nivå (kommuner)
- Regional nivå (länsstyrelser)
- Högre regional nivå (länsstyrelser är indelade i sex civilområden där en länsstyrelse har ett utökat ansvar för civilt försvar och för samordning med det militära försvaret)
- Nationell nivå (regeringen, där myndigheter stödjer regeringen i hanteringen). MSB har en särskild roll att både hålla samman arbetet mellan olika sektorer och stödja regeringen när det inträffar kriser och andra allvarliga händelser.

Del 1: Habo kommun under fredstid

Övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap

I samhällets krisberedskap ingår att upprätthålla de grundläggande och samhällsviktiga funktionerna även vid en svår påfrestning. Arbetet består dels av förebyggande och sårbarhetsreducerande åtgärder och dels av en krishanteringsförmåga när något omfattande väl händer.

Målen för svensk krisberedskap är att:

- minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet
- värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krissituationer inträffar

Krisberedskap bygger på att samhällets normala, dagliga verksamhet förebygger och hanterar olyckor och mindre omfattande störningar. Vid allvarliga händelser eller kriser i samhället kan resurserna förstärkas. Krisberedskapen är alltså den förmåga som skapas i många aktörers dagliga verksamhet och inte i en utpekad organisation eller hos en aktör.

Kommunens förmåga vid kriser i fred

Den samhällsviktiga verksamheten som kommunen ansvarar för behöver skapa en lokal förmåga att hantera situationer under första dagen/dygnet med begränsad hjälp från övriga delar av kommunen. För att klargöra dessa behov behöver verksamheten genomföra kontinuitetshantering.

Kommunfullmäktige fattade beslut till budget 2023 om att höja kommunens förmåga att bedriva kommunens samhällsviktiga verksamhet samt sörja för allmänhetens grundläggande behov i form av trygghetspunkter. Dimensionerande scenario för kriser i fredstid är ett bortfall av elförsörjning samt alla externa leveranser under sju dygn och de konsekvenser som följer av detta. Målet är att ingen ska dö eller allvarligt skadas i samhället av konsekvenserna från detta bortfall.

Habo kommun kommer efter 2024 ha förmåga att under sju dygn:

- Upprätta och driva trygghetspunkter på 4 platser i kommunen
- Driva samhällsviktig verksamhet med hjälp av reservkraft
- Värma upp lokaler där samhällsviktig verksamhet pågår
- Ha säkerställd tillgång av bränsle för elverk och fordon
- Ha god förmåga till ledning, samordning och kommunikation

Trygghetspunkter

Då den enskildes förmåga inte räcker till kan kommunen behöva ge stöd på olika sätt. Kommunen har 4 stycken geografiskt utspridda trygghetspunkter som med mobil reservkraft och nödvatten ska kunna tillgodose invånarnas basala behov när den egna bostadens funktioner är satta ur spel. Vid en trygghetspunkt ska den enskilde kunna erbjudas värme, aktuell information, krisstöd, dricksvatten samt kunna ladda sin mobiltelefon. Från trygghetspunkten ska det också finnas möjlighet att larma polis, ambulans och räddningstjänst.

Skolor med förstärkt förmåga att fungera under samhällskriser

Kommunen kan tillhandahålla barnomsorg för familjer som har samhällsviktiga arbetsuppgifter och som behöver tillgång till barnomsorg även under samhällskriser. För detta ändamål finns 2 skolor med en förstärkt förmåga att kunna fungera under samhällskriser.

Infrastruktur

Jönköpings kommun svarar för försörjning av dricksvatten för både Jönköping och Habo kommun. Denna produktion är robust och förstärks ytterligare bland annat genom byggnation av nytt vattenverk. Jönköpings Energi AB försörjer Jönköping och Habo kommun med fjärrvärme. För att säkerställa kommunikationen till och från exempelvis trygghetspunkter under samhällskriser finns särskilda radioterminaler.

Åtgärder vid elavbrott

Kommunens planering för åtgärder i samband med omfattande avbrott i elförsörjning. I verksamhetsansvaret ligger att varje verksamhet måste klara första dagen/dygnet som verksamheten bedrivs utan hjälp från andra. Efter 24 timmar ska mobil reservkraft och nödvärme vara uppstartad. Trygghetspunkter ska kunna öppnas inom 48 timmar.

Den enskildes hemberedskap

Enskilda personer, företag och organisationer behöver ha en grundläggande förmåga att under sju dygn klara de påfrestningar som kriser kan föra med sig. Bortfall av el, värme, datakommunikation, telefoni och vatten kan bli följderna av olika händelser. När påverkan drabbar riktigt många kan samhällets resurser vara otillräckliga och därför bör en egen grundberedskap finnas hos alla.

Övergripande styrning i kommunala förvaltningar och bolag

Krisberedskap behöver involvera både den kommunala förvaltningen och de kommunala bolagen. Varje förvaltning och bolag ansvarar för och driver sitt eget arbete inom krisberedskap medan samordningsansvaret ligger på kommunstyrelsen och ledningsutskottet. Kommunen arbetar med kontinuitetshantering som ett systematiskt arbetssätt i de kommunala samhällsviktiga verksamheterna.

Förvaltningar och bolag ska delta i följande delar av kommunens arbete inom krisberedskap:

- kommunens övergripande arbete med risk- och sårbarhetsanalyser
- kommunövergripande planering
- utbildnings- och övningsverksamhet
- rapportering vid förestående eller inträffad händelse
- krisledningsorganisationen vid inträffad händelse
- utvärdering efter inträffad händelse eller åtgärdsplan efter övning
- självständigt arbete med till exempel risk- och sårbarhetsanalys, planering, utbildning, övning samt kontinuitetshantering med stöd från räddningstjänsten och
- årlig rapportering, till exempel av genomförda åtgärder och förmågeindikatorer

KDLG i kommunen ansvarar för att leda kommunens arbete i vardagen såväl som vid en särskild eller extraordinär händelse eller under höjd beredskap inom kommunens geografiska område. KDLG utser en intern inriktnings- och samordningsfunktion, ISF för att följa händelsen och bereda frågor.

Om KDLG gör bedömningen att en händelse inte kan hanteras i ordinarie strukturer kan rekommendationen till kommunstyrelsens ordförande bli att krisledningsnämnden behöver träda i kraft. Efter detta fortsätter KDLG att leda arbetet i kommunen utifrån krisledningsnämndens beslut och inriktning.

Den kommunövergripande samordningen av krisberedskap, brottsförebyggande, internt skydd, säkerhetsskydd samt skydd mot olyckor sker på uppdrag av kommunstyrelsen och är placerad på räddningstjänsten. Räddningstjänsten ska stödja förvaltningarnas arbete samt svara för den kommunövergripande planeringen.

Räddningstjänsten har en tillikauppgift att fungera som kommunens tjänsteperson i beredskap (TIB) och ansvarar för att dygnet runt bevaka särskilda händelser och för att aktivera kommunens organisation för krisledning.

Kommunen ska efter en inträffad kris utvärdera kommunens hantering både utifrån verksamhetsansvaret men även det geografiska områdesansvaret. Detta underlag ska användas i arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen.

Hantering av extraordinära händelser

Lagen definierar en extraordinär händelse (1 kap. 4 § 2006:544) på följande sätt:

”Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller landsting”

Om KDLG gör bedömningen att en händelse inte kan hanteras i ordinarie strukturer kan rekommendationen till kommunstyrelsens ordförande bli att krisledningsnämnden behöver träda i kraft. Det är kommunstyrelsens ordförande, i sin roll som ordförande i krisledningsnämnden, som formellt fattar beslut om att denna träder i kraft. Liksom lagen syftar detta till att kommunen ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera särskilda händelser i fred. Genom detta uppnår kommunen också en grundläggande förmåga till civilt försvar.

Krisledningsnämnd

Krisledningsnämnden är det ledande politiska organet om kommunen drabbas av en extraordinär händelse. Nämndens ansvar och sammansättning regleras i reglemente beslutat av kommunfullmäktige. Krisledningsnämnden och dess ersättare utgörs av KSAU (kommunstyrelsens arbetsutskott) och dess ersättare.

Krisledningsnämndens/kommunstyrelsens ordförande kan fatta beslut om att krisledningsnämnden träder i kraft vid en extraordinär händelse. Detta beslut kan underlätta KDLG:s arbete vid en extraordinär händelse.

Indikatorer på att ett beslut om att krisledningsnämnden ska träda i kraft är följande:

- behov av brådskande beslut som rör flera nämnder
- behov av prioritering av resurser mellan nämnder
- behov av stöd till enskilda
- bistånd mellan kommuner

Om krisledningsnämnden träder i kraft har den i uppgift att inrikta och prioritera arbetet inom det geografiska området. Kommunstyrelsens ledningsutskott, bestående av kommunalråden, utgör krisledningsnämnd.

Krisledningsförmåga

Habo kommun aktiverar delar av organisationen för särskilda händelser några gånger per år i samband med vädervarningar eller andra mindre händelser som kan utvecklas till särskilda händelser. Varje förvaltning ansvarar för sitt verksamhetsområde och räddningstjänsten har en särskild roll att samordna arbetet och bevaka utvecklingen utifrån kommande riskbilder. Vid händelser fattar förvaltningarna koordinerade beslut utifrån en gemensam lägesbild. En väl fungerande kommunikation är en viktig faktor vid inträffade händelser.

En kommun med god krisledningsförmåga uppnås genom:

- att en fungerande omvärldsanalys och larmmottagning ser till att potentiella risker bedöms
- att under en kris så långt som möjligt bygga på det som gäller vid normala förhållanden
- samordning och att en samlad lägesbild finns i hela organisationen och det geografiska området
- att kommunen tillser att den som ansvarar för en verksamhet under normala förhållanden också gör det i en krissituation
- att kommunen har en väl fungerande kriskommunikation

Krisstödssamordning, POSOM

I Habo kommun finns en krisstödsverksamhet, benämnd POSOM (Psykiskt och socialt omhändertagande). Kommunens målsättning med POSOM är att förebygga psykisk ohälsa och motverka negativa krisreaktioner genom att erbjuda och organisera krisstöd i akuta situationer.

I POSOM ingår primärt personal från socialtjänsten, räddningstjänsten, barn och utbildningsförvaltningen samt Svenska kyrkan. Arbetet sker i nära samverkan vid krisstödsärenden mellan sjukvården genom krisstödssamordnaren, polisen och kommunen. I arbetet finns också en nära samverkan med trossamfund och sjukhuskyrkan.

Formen för samverkan är nätverk som även omfattar psykiatriska akutenheten, akutmottagningen, vårdcentraler, ambulanssjukvården, större arbetsgivare, företagshälsovård, kyrkor och samfund med flera. Sammankallande och kontaktperson för kommunens POSOM är tjänsteperson i beredskap (TIB) för Habo kommun.

En kommun med bra omhändertagande vid kriser uppnås genom:

- att drabbade får stöd av anhöriga, skolpersonal, arbetskamrater, arbetsgivare, frivilliga organisationer, trossamfund och vårdinrättningar
- att arbetsgivare samt verksamhetsansvariga i förväg planerar för omhändertagande vid kriser och har etablerade kontakter med företagshälsovård och andra liknande resurser
- att kommunen bedömer behov av krisstöd och tillser att hjälp ges i de fall de personliga nätverken är otillräckliga
- att kommunen upprättar informations- och stödcentrum samt samverkar med de övriga organisationer som berörs av en allvarlig händelse

Kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalyser

Kommunen ska senast den 31 oktober under det första kalenderåret efter ordinarie val till kommunfullmäktige sammanställa och rapportera resultatet av sitt arbete med risk- och sårbarhetsanalys (RSA) till länsstyrelsen. Risk- och sårbarhetsanalysen inleds med en beskrivning av kommunen och dess geografiska område. I kommunens RSA identifieras samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område samt kritiska beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamhet. Utefter detta underlag identifieras och analyseras risker, sårbarheter och brister i kommunens förmåga. Slutligen identifieras behov av åtgärder utefter genomförd analys som mynnar ut i ett antal prioriterade områden att arbeta vidare med för att stärka kommunens förmåga och resiliens. Risk- och sårbarhetsanalysen sammanställs utifrån kraven i LEH samt MSB:s föreskrift för att:

- ge underlag för planering och genomförande av åtgärder för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet
- ge beslutsstöd för beslutsfattare och verksamhetsansvariga
- ge underlag för information om samhällets risker och sårbarheter till allmänheten
- bidra till att ge en bild över de risker och sårbarheter som finns i samhället som kan påverka kommunens verksamhet och samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område

Samhällsviktig verksamhet

MSB har definierat samhällsviktig verksamhet som verksamheter, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer viktiga samhällsfunktioner. En viktig samhällsfunktion är en sådan samhällsfunktion som är nödvändig för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

- Grundläggande behov handlar om behov som behövs för att överleva, till exempel, mat, vatten, värme, vård, omsorg och kommunikation
- Värden ska i denna kontext tolkas som det vi som samhälle värdesätter mest och tycker är viktigast att skydda, så som människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, demokrati, rättssäkerhet samt mänskliga fri- och rättigheter, miljö, ekonomiska värden samt vår nationella suveränitet
- Säkerhet handlar om vår nationella säkerhet och suveränitet samt att värna om fred, vår demokrati och frihet¹

Samhällsviktiga verksamheter är sådana verksamheter som behövs för att vårt samhälle ska fungera, så som dricksvattenförsörjning, sjukvård eller elförsörjning. Om det blir störningar i dessa drabbas ofta kommunens invånare på olika sätt och ibland medför störningarna stora konsekvenser. Därför är det angeläget att verksamheterna fungerar oavsett vad som inträffar i kommunen.

¹ Definitionen är hämtad från MSB1844 – oktober 2021

Samhällsviktig verksamhet drivs i många fall av kommunen men det finns även andra aktörer. Ofta är olika verksamheter beroende av varandra då störningar i en verksamhet många gånger leder till avbrott i andra. Ett exempel som leder till störning är strömavbrott då det mesta idag är beroende av el.

För att upprätthålla de samhällsviktiga verksamheterna i Habo kommun, vid olika händelser, krävs ett strukturerat arbete inom respektive verksamhet. I och med beroendena mellan olika verksamheter kan arbetet behöva samordnas, både mellan kommunens egna verksamheter och gentemot andra aktörer. Grunden för arbetet är att identifiera samhällsviktig verksamhet samt dess beroenden och att sedan samarbeta systematiskt för att öka dess förmåga att klara av och motstå störningar.

Utgångspunkt för arbetet med skydd av samhällsviktig verksamhet är att identifiera dessa verksamheter, vilka är redovisade i risk- och sårbarhetsanalysen. Denna identifiering är en utgångspunkt inför fortsatt arbete inom respektive verksamhet.

Samhällsviktig verksamhet i kommunen upprätthålls genom att:

- kartlägga beroenden mellan samhällsviktiga verksamheter samt analysera konsekvenser av störningar, som ett underlag för åtgärder och beredskapsplanering
- genomföra åtgärder och beredskapsplanering för att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter vid störningar
- arbeta systematiskt och strategiskt med kontinuitetshantering för att skydda samhällsviktiga verksamheter och genomföra nödvändiga åtgärder
- samverka med externa samhällsviktiga aktörer som påverkar kommunens geografiska område

Kontinuitetshantering

Arbetet med kontinuitetshantering görs löpande och omfattar översiktligt en analysfas där man fastställer vad som alltid måste fungera, det vill säga vilka processer som är kritiska. Därefter kartläggs beroenden och vilka konsekvenser en störning får över tid. Denna kartläggning ger dels ett underlag i det förebyggande arbetet, men även ett underlag för att kunna tolka och analysera skeendet vid en särskild händelse som påverkar verksamheten.

Därefter går man igenom vilka skydd, reservrutiner med mera som finns för att slutligen ha ett underlag för vidare åtgärder och planer vid störningar etc. Detta syftar också till att stärka det förebyggande arbetet men även som underlag för vilka åtgärder som behöver vidtas vid en särskild händelse som påverkar verksamheten.

Kommunens ambitioner i arbetet med geografiskt områdesansvar

Kommunen har både sitt geografiska områdesansvar och ett behov av att samverka och uppnå samordning med andra aktörer inom kommunens geografiska område.

F-samverkan

I det regionala perspektivet samarbetar kommunen med andra kommuner inom länet, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Polismyndigheten, Region Jönköpings län, Försvarsmakten och övriga myndigheter för att ta det geografiska områdesansvaret. Detta görs inom organisationen för det som kallas F-samverkan.

F-samverkan är länets gemensamma forum före, under och efter särskilda händelser. Samverkan syftar främst till att samordna arbetet inom länet men är också länets gemensamma kontaktyta gentemot nationella aktörer. Det är angeläget att kommunen fortsätter vara en drivande kraft inom F-samverkan och bidrar till den fortsatta utvecklingen av det gemensamma arbetet inom F-samverkan.

Samhällsviktig verksamhet i det geografiska området

En del i arbetet med skydd av kommunens samhällsviktiga verksamhet är samverkan med externa resurser, aktörer eller verksamheter. Deltagande och utformning av det regionala arbetet faller huvudsakligen på räddningstjänsten som samordnande funktion. Det kan även beröra andra kommunala verksamheter genom deltagande i regionala seminarier och/eller workshops eller genom att det kan påverka kommunens interna arbete.

Lokal samverkan i det geografiska området

Det finns också ett behov av att utveckla en samverkan för att förbereda inför särskilda händelser tillsammans med lokala offentliga aktörer samt privata aktörer. Detta omfattar både att dela underlag och samverka i förberedelserna för att kunna hantera särskilda händelser samt att samverka om skydd av samhällsviktig verksamhet.

Det är flera verksamheter hos olika aktörer som kan definieras som samhällsviktiga. Det gäller exempelvis sjukvård, polis, el/tele-distributörer och transportsystem. Enkelt uttryckt det som alltid måste fungera för att samhällets grundläggande funktioner ska kunna upprätthållas. Flera av dessa funktioner är beroende av andra aktörer och funktioner. Det går därför inte att planera den samhällsviktiga verksamheten för varje enskild aktör isolerat. Behovet av att ta reda på vilka beroenden som är kritiska och vilka funktioner som behöver säkras upp är ett gemensamt intresse för olika aktörer.

Del 2: Habo kommun under höjd beredskap och krig

Övergripande mål och inriktning för arbetet med civilt försvar

Kommunens del av totalförsvaret utgörs av det civila försvaret. Arbetet med civilt försvar handlar om att vid krigshot eller krig kunna skydda och säkerställa viktiga samhällsfunktioner.

Målet för det civila försvaret är att ha förmåga att:

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- upprätthålla en nödvändig försörjning
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser

Ansvarsfördelning under höjd beredskap

Höjd beredskap

Är Sverige i krig råder högsta beredskap. Krisledningsnämnden har ingen funktion under höjd beredskap. Höjd beredskap är samlingsbegreppet för skärpt och högsta beredskap. Under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som ska bedrivas. Regeringen fattar beslut om höjd beredskap för hela eller delar av landet, eller viss verksamhet. Beslutet tillkännages genom radio, tv samt på sedvanliga sätt som annan lagstiftning. För kommunen innebär nivåerna skärpt beredskap och högsta beredskap följande:

Skärpt beredskap – Habo kommun ska upprätthålla normal verksamhet så långt det är möjligt. Nämnder och styrelser ansvarar för att vid behov göra nödvändiga anpassningar samt vidta de särskilda åtgärder avseende planering, inriktning av verksamheten, personalfrågor och övriga resurser som anges i respektive nämnds och styrelses beredskapsplan. Nämnder och styrelser ska även planera för och vidta nödvändiga förberedelser inför högsta beredskap. Vid behov kan kommunstyrelsen besluta om vissa tillkommande uppdrag inom ramen för den framtida organisationen. Kommunstyrelsen kan även besluta att Habo kommun ska övergå från ordinarie organisation till krigsorganisation, vilket inkluderar samtliga uppdrag.

Högsta beredskap – Habo kommun ska övergå till krigsorganisation, som inkluderar tillkommande uppdrag och samtliga beredskapsplaner aktiveras. Totalförsvaret är all samhällsverksamhet som ska bedrivas. Habo kommun ska då fokusera samtliga resurser på att klara målen för det civila försvaret, bland annat värna civilbefolkningen, upprätthålla samhällets funktionalitet och nödvändig försörjning samt stödja Försvarmakten. Nämnder och styrelser har alltså sitt verksamhetsansvar, så långt det är möjligt.

Ansvar vid höjd beredskap

Kommunstyrelsen ska inom ramen för det geografiska områdesansvaret verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverka kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten. Kommunen ska under höjd beredskap hålla länsstyrelsen informerad om beredskapsläget. Vidare ska kommunen under höjd beredskap, i den omfattning som regeringen i särskilda fall beslutar, vidta de åtgärder som behövs för försörjningen med nödvändiga varor, medverka vid allmän prisreglering och ransonering, och medverka i övrigt vid genomförandet av åtgärder som är viktiga för landets försörjning.

Vid höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av det civila försvaret i Habo kommun. Kommunstyrelsen får under höjd beredskap i vissa brådskande ärenden fatta beslut istället för kommunfullmäktige.

Varje nämnd och bolagsstyrelse ska vid höjd beredskap:

- Aktivera sin beredskapsplan (helt eller delvis) och vid varje givet tillfälle besluta om prioriteringar, ambitionsnivå och genomförande i den egna verksamheten. Samhällsviktig verksamhet är prioriterat

- Ställa om från fredstida organisation till krigsorganisation efter beslut²
- Aktivera arbetet med tillkommande uppdrag för de nämnder och bolagsstyrelser som berörs³, det vill säga vara redo att samverka med krigsledningen och krigsstaben kring konkreta arbetsuppgifter
- Vid behov bidra till att bemanna Habo kommuns totala krigsorganisation samt bidra med övriga resurser

² Kommunstyrelsen kan fatta beslut om att övergå till krigsorganisation vid skärpt beredskap. Vid högsta beredskap ska kommunen enligt lag övergå till krigsorganisation.

³ Kommunstyrelsen kan fatta beslut om att aktivera vissa resursfunktioner vid skärpt beredskap. Vid högsta beredskap aktiveras samtliga resursfunktioner i och med att staden övergår till krigsorganisation.

Kommunens arbete med krigsplacering

Allmän tjänsteplikt och krigsplacering

Under höjd beredskap kan regeringen besluta om allmän tjänsteplikt. Det kan gälla en viss verksamhet eller en viss del av landet. Svenska medborgare eller personer som är stadigvarande boende i Sverige och som är mellan 16 och 70 år kan komma att omfattas av allmän tjänsteplikt vid höjd beredskap. Allmän tjänsteplikt fullgörs vanligen genom att personen kvarstår i sin anställning och går till sin arbetsplats som vanligt.

Samtliga tillsvidareanställda i Habo kommun är krigsplacerade via registrering hos Plikt- och prövningsverket. Det innebär att när regeringen beslutar om aktivering av allmän tjänsteplikt ska alla krigsplacerade inställa sig till tjänstgöring i enlighet med informationen i det krigsplaceringsbrev som arbetsgivaren tidigare skickat ut.

Även personal med som inte är krigsplacerad omfattas av allmän tjänsteplikt. Skillnaden är att arbetsgivaren inte kan vara säker på att dessa inte har någon annan krigsplacering. När allmän tjänsteplikt är aktiverad kan anställda som inte är krigsplacerade i Habo kommuns förvaltningar och bolag alltså, om det råder särskilda skäl, anvisas andra tjänsteställen än hos sin ordinarie arbetsgivare om beslut fattas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (Arbetsförmedlingen). Länsstyrelsen, i egenskap av länets högsta civila totalförsvarsmyndighet, kan under höjd beredskap besluta om att omfördela personal mellan myndigheter med representation i länet.

Under höjd beredskap kan regeringen fatta beslut om att Arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262) ska börja gälla. Vid beredskapslarm, som meddelar att högsta beredskap råder i hela Sverige, aktiveras såväl allmän tjänsteplikt som arbetsrättslig beredskapslag per automatik.

Arbetet med krigsplacering i fredstid

Syftet med krigsplacering är att säkerställa personalförsörjningen under höjd beredskap och bemanna den beslutade krigsorganisationen. Krigsplacering är en planeringsåtgärd för att förvaltningar och bolag ska kunna säkerställa en bemanning för de uppgifter som följer av ordinarie och tillkommande uppdrag. Kommunens beredskapssamordnare och HR-avdelningen genomför en årlig registrering av tillsvidareanställda (krigsplacering) hos Plikt- och rekryteringsmyndigheten. Vid denna årliga registrering krigsplaceras alla tillsvidareanställda som anställdts under året och anställda som avslutat anställningen tas bort från registreringen. Varje förvaltning och bolag erhåller en sammanställning av vilka medarbetare som är krigsplacerade hos andra aktörer och därmed inte tillgängliga för Habo kommun.

Krigsplacerade medarbetare i Habo kommun ska av sin arbetsgivare ges skriftligt besked om sin krigsplacering via brev till folkbokföringsadressen. Beskedet ska innehålla uppgift om inställelseplats.

Lagbestämmelser

Primära bestämmelser som riktar sig mot detta styrdokument:

- Regeringsformen
- Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- Förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- Lag (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap
- Lag (2003:773) om skydd mot olyckor
- Förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap
- Lag (1994:1809) om totalförsvarets plikt
- Förordning (1995:238) om totalförsvarets plikt
- Lag (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.
- Förordning (1988:1215) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.
- Ransoneringslag (1978:268)
- Arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262)
- Arbetstidslag (1982:673), Arbetstidsförordning (1982:901)
- Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30), riksdagsbeslut 15 december 2020
- Kollektivavtal för krigs- och beredskapstillstånd, KB-avtalet
- Säkerhetsskyddslag (2018:585)
- Säkerhetsskyddsförordning (SFS 2021:955)

Stödande dokument

Nedan redovisas planeringsinriktningar och underlag som behöver beaktas vid planering. Aktuella underlag finns på myndigheten för samhällsskydd och beredskaps hemsida⁴.

- Handlingskraft, MSB och Försvarsmakten. Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021-2025, MSB2020-1 626 1-3
- Värnkraft - Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021-2025Ds 2019:8
- Allvarstid Försvarsberedningens säkerhetspolitiska rapport 2023Ds 2023:19
- Rätt person på rätt plats - offentliga aktörer: vägledning för krigsorganisation och krigsplacering, MSB1944 – april 2022
- Planeringsinriktning för civilt försvar och höjd beredskap för Jönköpings län
- Överenskommelse om kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar 2018–2020 med revideringar till och med 2023, MSB 2022-15507, SKR 2022/00754
- Hotbildsunderlag i utvecklingen av civilt försvar, FOI Memo 5089 (typfall 1-4)
- Typfall 5: Utdragen och eskalerande gråzonsproblematik, FOI Memo 6338
- Säkerhetspolisens vägledningar för säkerhetsskydd (www.sakerhetspolisen.se)
- Totalförsvarets författningshandbok 2021/2022, Försvarsdepartementet

⁴ www.msb.se

- Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar. MSB 777 – oktober 2018
- Förutsättningar för krisberedskap och totalförsvar i Sverige 930/2011 upplaga 2021

Kommunens beredskapsplanering

Varje nämnd och bolagsstyrelse ska delta i arbetet med den övergripande beredskapsplaneringen. En beredskapsplan ska tas fram av respektive nämnd eller bolagsstyrelse som en del i beredskapsarbetet i fredstid och beredskapsplanen ska aktiveras när regeringen beslutar om höjd beredskap.

Beredskapsplanen ska:

- omfatta samtliga relevanta aspekter på den egna verksamheten och fungera som ett stöd när det gäller prioriteringar samt ge konkret vägledning till hur arbetet ska bedrivas
- utgå från den kommunövergripande krigsorganisationen och fördjupat beskriva den egna verksamhetens krigsorganisation, såväl i text som i ett organisationsschema samt innehålla en bemanningsplan
- avse såväl beredskapshöjningar efter hand som omedelbar övergång till högsta beredskap, minst omfatta följande områden:
 - Beredskapshöjning efter hand samt omedelbar övergång till högsta beredskap
 - Ledning och samband
 - Prioritering och minimikrav gällande samhällsviktig verksamhet och lagreglerad verksamhet
 - Krigsorganisation
 - Planering för tillkommande uppdrag för de nämnder och bolagsstyrelser som har utpekat ansvar
 - Bemanningsplan
 - Samverkan
 - Information/kommunikation externt och internt
 - Analys av gender- och barnperspektivet samt socioekonomiskt perspektiv
 - Utbildning och övning
- uppdateras vid förändringar i den fredstida organisationen samt aktualitetsprövas en gång per år

Säkerhetsskydd

Säkerhetsskydd är skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsklassificerade uppgifter. Säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2021:955) gäller för alla som bedriver verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattar förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd. Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd (PMFS 2021:1) innehåller mer detaljerade bestämmelser som kompletterar lagstiftningen.

Säkerhetsskyddsanalys

Säkerhetsskyddslagen ställer krav på att en säkerhetsskyddsanalys ska genomföras och utifrån den vidta nödvändiga åtgärder som ska dokumenteras i en säkerhetsskyddsplan.

Säkerhetsskyddsanalysen är grunden för säkerhetsskydd och analysens resultat ska vara styrande för hur verksamheten planerar och vidtar relevanta säkerhetsskyddsåtgärder. En säkerhetsskyddsanalys ska genomföras vart annat år.

Säkerhetsanalysen ska tydliggöra vad som ska skyddas, mot vad och hur det ska skyddas. I säkerhetsskyddsplanen ska det framgå vilka åtgärder som ska vidtas, vem som är ansvarig för respektive åtgärd och inom vilket tid åtgärden ska vidtas. Säkerhetsskyddsåtgärderna delas in i tre områden; informationssäkerhet, personalsäkerhet och fysisk säkerhet.

Informationssäkerhet

Informationssäkerhet syftar till att skydda säkerhetsklassificerad information oavsett form och förekomst, elektronisk såväl som fysisk och ska förbygga att uppgifter röjs, ändras, görs otillgängliga eller förstörs. Det är inte begränsat till tekniska åtgärder utan gäller även för rutiner och beroende av en bra personalsäkerhet och relevanta utbildningar.

Centrala begrepp inom området är aggregerade och ackumulerade uppgifter. Aggregerade uppgifter innebär att flertalet olika typer av uppgifter samlas och tillsammans utgör ett nytt skyddsvärde. Ackumulerade uppgifter innebär en ökad volym av samma typ av uppgifter och dessa kan få ett högre skyddsvärde på grund av att det är en större samling av uppgifter.

Fysisk säkerhet

Fysisk säkerhet ska förebygga obehörigt tillträde till och skadlig inverkan på områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt där säkerhetsklassificerade uppgifter finns eller där säkerhetskänslig verksamhet bedrivs. Fysisk säkerhet handlar grundläggande om att genom ett system av personal, rutiner, byggnads- och säkerhetsteknik ge en robust förmåga att upptäcka, försvåra och hantera olika typer av angrepp.

Personalsäkerhet

Personalsäkerhet består av tre delar, säkerhetsprövning, registerkontroll och utbildning. Utbildning ska säkerställa att de personer som deltar i säkerhetskänslig verksamhet har tillräcklig kunskap om säkerhetsskydd.

Säkerhetsprövning handlar om att förebygga att personer som inte är pålitliga ur en säkerhetssynpunkt deltar i en säkerhetskänslig verksamhet eller på annat sätt tar del av säkerhetsklassificerade uppgifter. Processen med säkerhetsprövning inleds när en person anställs eller på annat sätt ska delta i säkerhetskänslig verksamhet. En mer detaljerad

beskrivning av processen kring säkerhetsprövning finns i *Rutin för säkerhetsprövning*, antagen av säkerhetsskyddschefen.

Konsekvenskategorier

Säkerhetsskyddad verksamhet innebär en verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller en verksamhet som omfattas av ett för Sverige förpliktigande internationellt åtagande om säkerhetsskydd. I arbetet med säkerhetsskydd ska verksamheten identifiera anläggningar, objekt, system eller liknande verksamhet som har betydelse för Sveriges säkerhet utifrån vilken typ av skada en antagonistisk handling medför. Identifieringen sker enligt följande konsekvenskategorier:

- *Skada för Sveriges yttre säkerhet.* Förmågan att upprätthålla nationellt försvar (territoriell suveränitet) samt Sveriges integritet, oberoende och handlingsfrihet (politisk självständighet)
- *Skada för Sveriges inre säkerhet.* Förmågan att upprätthålla och säkerställa grundläggande strukturer som det demokratiska statskicket, rättsväsendet och den brottsbekämpande förmågan på nationell nivå. Handlar till stor del om att skydda särskilt kritiska anläggningar, funktioner och informationssystem
- *Skada på nationellt samhällsviktig verksamhet.* Verksamheter som rör leveranser, tjänster och funktioner som är nödvändiga för samhällets funktionalitet på nationell nivå. Återfinns till stor del inom sektorerna energiförsörjning, livsmedelsförsörjning, elektroniska kommunikationer, vattenförsörjning, transporter och finansiella tjänster
- *Skada för Sveriges ekonomi.* Verksamheter nödvändiga för den nationella betalförmågan och där en ekonomisk skada kan få negativa konsekvenser för Sveriges suveränitet, handlingsfrihet och oberoende
- *Skadegenererande verksamhet.* Verksamheter där antagonistisk handling medför direkt eller indirekt skada på andra säkerhetskänsliga verksamheter på nationell nivå genom påverkan på liv, hälsa och infrastruktur

Konsekvensnivå

Säkerhetskänslig verksamhet som identifierats tillhöra en konsekvenskategori ska graderas utifrån konsekvensnivåer:

- Nivå A: Synnerligen allvarlig skada för Sveriges säkerhet
- Nivå B: Allvarlig skada för Sveriges säkerhet
- Nivå C: Inte obetydlig skada för Sveriges säkerhet
- Nivå D: Enbart ringa skada för Sveriges säkerhet

Säkerhetsklassificerade uppgifter

Säkerhetsklassificerade uppgifter utgörs av uppgifter som rör säkerhetskänslig verksamhet och som därför omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller som skulle ha omfattats av sekretess enligt den lagen, om den hade varit tillämplig.

Säkerhetsklassificerade uppgifter delas in i fyra säkerhetsklasser utifrån vilken skada för Sveriges säkerhet som kan uppstå om de röjs:

- Kvalificerat hemlig (synnerligen allvarlig skada)
- Hemlig (allvarlig skada)
- Konfidentiell (inte obetydlig skada)

- Begränsat hemlig (ringa skada)

Skyldigheter vid exponering av säkerhetskänslig verksamhet

Statliga myndigheter, kommuner och landsting som avser genomföra en upphandling och ingå avtal om varor, tjänster eller byggentreprenader ska säkerställa att det i ett säkerhetsskyddsavtal framgår hur kraven på säkerhetsskydd tillgodoses av leverantören.

Innan säkerhetskänslig verksamhet exponeras för en annan aktör behöver verksamhetsutövaren vidta åtgärder för att säkerställa att säkerhetsskyddet inte försämras vid exponeringen. I stora drag innebär detta att

- Identifiera berörda skyddsvärden
- Analysera dem
- Identifiera vilka säkerhetsskyddsåtgärder som behöver vidtas till följd av det planerade förfarandet
- Verksamhetsutövaren behöver också pröva om förfarandet är lämpligt med hänsyn till Sveriges säkerhet

Om det i upphandlingen förekommer säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell eller högre eller om upphandlingen i övrigt avser eller ger leverantören tillgång till säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet så måste ett säkerhetsskyddsavtal upprättas enligt vägledning från SÄPO.

Genom att ingå ett säkerhetsskyddsavtal förbinder sig leverantören att uppfylla ställda säkerhetsskyddskrav. En av de viktigaste säkerhetsskyddsåtgärderna är att säkerhetsskyddsavtalet ska utgöra en grund för att besluta om vilka anställningar eller annat deltagande hos leverantören som ska placeras i säkerhetsklass. Verksamhetsutövaren har ansvaret att kontrollera att leverantören följer säkerhetsskyddsavtalet.

Satsningar och planering inom civil beredskap under 2024-2027

Nedanstående satsningar ska genomföras av respektive förvaltning i berörda nämnder och beaktas i den årliga budgetprocessen. De utgår från sårbarheterna som identifierats i kommunens risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och i kontinuitetshanteringen som utgör en del av RSA-arbetet. Satsningarna syftar till att öka kommunens förmåga att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet samt stärka förmågan att hantera extraordinära händelser och höjd beredskap.

Följande satsningar ska genomföras under mandatperioden 2024-2027:

- Planlägga och skapa rutiner för kommunens trygghetspunkter, samt öva nödvändig personal (KS, FOK)
- Upprätta och ajourhålla planer för inkoppling av reservkraft, nödvatten samt bränsleförsörjning av reservkraft i samband med elavbrott, samt öva nödvändig personal (KS)
- Genomföra kontinuitetshantering avseende samhällsviktig verksamhet i samtliga förvaltningar, varje mandatperiod (samtliga nämnder)
- Upprätta en plan för räddningstjänst under höjd beredskap (KS)
- Upprätta en krigsorganisation och tillse att tillräckligt antal medarbetare finns tillgängliga under höjd beredskap (KS)
- Uppfylla kommande överenskommelser och lagstiftningar inom området civil beredskap (samtliga nämnder)
- Verka för en utvecklad privat-offentlig samverkan inom civil beredskap (KS)
- Fortsatt arbeta för att etablera förmågan att producera fjärrvärme vid driftstörning i ordinarie ledning. Detta för att bl.a. möjliggöra leverans fjärrvärme till samhällsviktig verksamhet under avbrott. (KS)
- Stärka kommunens förmåga avseende säkerhetsskydd. (KS)
- Genomföra kompetenshöjning inom civil beredskap för utvalda befattningar inom kommunens organisation. (KS)

Delårsbokslut fritids- och kulturförvaltningen

Förslag till beslut

Fritids- och kulturnämnden beslutar godkänna fritids- och kulturförvaltningens delårsbokslut 2024.

Beskrivning av ärendet

Fritids- och kulturförvaltningens delårsbokslut visar det ekonomiska läget till och med den 31 augusti 2024 för fritids- och kulturnämndens verksamheter. Från den 1 januari till och med den 31 augusti 2024 var förvaltningens utfall 19 003 000 kr. Prognosen för helåret 2024 beräknas till 28 041 000 kr, vilket motsvarar en avvikelse på under en procent eller 214 000 kr över budget. Med ett tertial kvar är ambitionen att på helåret hålla budget. Förvaltningen prognostiserar ett resultat i nivå med budget för 2024.

Fritids- och kulturnämnden

Adam Starck
fritids- och kulturchef

Tertialrapport 2 Jan-Aug 2024

Fritid- och kulturförvaltningen

Innehåll

1	Resursuppföljning	2
1.1	Ekonomiskt utfall och prognos	2
1.2	Uppföljning personalnyckeltal.....	3
2	Årets verksamhet.....	5
2.1	Sammanfattning av årets verksamhet	5
3	Uppföljning av verksamhetsutvecklingsmål	6
3.1	Enkel och tillgänglig service.....	7
3.2	Mod och innovation för effektiv resurshantering	8
3.3	Attraktiv arbetsgivare.....	9
4	Kvalitetsuppföljning.....	10
4.1	Verksamhetsperspektivet	10
4.2	Målgruppsperspektivet.....	11
4.3	Medarbetarperspektivet.....	11
4.4	Ekonomiperspektivet	12

1 Resursuppföljning

1.1 Ekonomiskt utfall och prognos

Det ekonomiska utfallet och prognosen redovisas här uppdelat på drift och investering. Uppföljningen av driften redovisas per verksamhet. När det gäller investeringarna redovisas totalen för förvaltningen/nämnden. I kommentarerna beskrivs de väsentliga avvikelserna.

1.1.1 Driftsuppföljning (Tkr)

Verksamhet/enhet	Budget helår	Utfall tom aktuell period	Prognos helår	Avvikelse Budget - Prognos
Administration	3 442	2 392	3 442	0
Allmän kultur	600	184	600	0
Bibliotek	5 708	3 774	5 708	0
Fritidsanläggningar	11 079	7 452	11 143	-64
Fritidsgård	4 925	3 383	5 075	-150
Föreningsbidrag	1 900	1 712	1 900	0
Fritids- och kulturnämnden	173	132	173	0
Total	27 828	19 003	28 041	-214

1.1.1.1 Kommentar till driftsuppföljning

Fritidsgården: Underskottet som påvisades i månadsrapporten är nu justerat via bidrag från KS. Det betyder att verksamhets budgeten är i balans. Men det finns ett underskott på personalsidan p.g.a OB, timledare och övertid.

Vi ser i dagsläget ut att göra ett mindre underskott (under 1 %), men med ett tertial kvar är ambitionen att på helåret hålla budget. Förvaltningen prognostiserar ett resultat i nivå med budget för 2024

1.1.2 Investeringsuppföljning (Tkr)

Verksamhet/enhet	Inv budget helår	Utfall tom aktuell period	Prognos helår	Avvikelse Budget - Prognos
Fritid- och kultur	6 434	2 199	5024	1410

1.1.2.1 Kommentar till investeringsuppföljning

Prognosen är att vi kommer få över ca. 1 400 000kr. Utav dessa är ca. 910 000 kr medel som vi vill föra med oss över till nästa budgetår.

Ca. 500 000 kr kommer att bli kvar efter konstgräsbytet.

1.2 Uppföljning personalnyckeltal

Habo kommun har tagit fram ett antal nyckeltal inom området personal som bedöms viktiga att följa upp regelbundet. Dessa nyckeltal analyseras i fyra områden; sjukfrånvaro, personalomsättning, personalsammansättning och tidsanvändning. Samtliga nyckeltal redovisas ackumulerade från årets början till och med månaden före rapporteringsmånaden pga eftersläpning i löneuppgifter. (Exempelvis för tertial 1 redovisas nyckeltal för perioden jan-mars). Detta gäller både för innevarande år och tidigare år.

1.2.1 Sjukfrånvaro

	Sjukfrv 1-14 % ack Jan - Jul 2024	Sjukfrv 15+ % ack Jan - Jul 2024
Alla åldrar	3.42%	0.48%

Under de två första tertialen 2024 ser vi en lite högre kort sjukfrånvaro, men inget som sticker ut. Däremot är den lägre sjukfrånvaron låg.

1.2.2 Personalomsättning

	2023	2024
Externa avgångar	-1	-1
Omsättning externt (%)	5.42%	5.70%

1.2.3 Personalsammansättning

	2021	2022	2023	2024
Antal tillsvidareanställda månadsavlönade	19	18	19	18
Antal visstidsanställda månadsavlönade		1	2	

	Antal årsarbetare enl. ÖK	Genomsn. syss.grad, (%)
Tillsvidare	18.00	100.00%

Vi är färre än tidigare, vilket vi märker då uppdraget snarare är större.

1.2.4 Tidsanvändning

	Timmar Jan - Jul 2024	Timmar Jan - Jul 2023
A ARBETAD TID	17 351.79	17 378.60
4 FYLLNADSTID	131.97	59.25
5 ÖVERTID	351.62	410.26
B FRÅNVARO	4 811.94	6 488.89

Ökad fyllnadstid och övertid är hos fritidspersonal, vaktmästarna och de uppdrag Thomas Lund haft under året. Total arbetad tid är ju inte högre än förra året, men vi är färre och uppdraget bredare, det är främsta anledningen till ökad fyllnadstid och övertid.

Positivt är att antalet frånvarotimmar minskat drastiskt.

2 Årets verksamhet

2.1 Sammanfattning av årets verksamhet

Öppen fritidsverksamhet:

- 2 st lov genomförda med diverse aktiviteter.
- Utbildning startad av 2 st personal på Högskolan *(Öppen fritids- och ungdomsverksamhet – meningsfull fritid 5 hp, samt Mötesplatser för ungdomars fritid 5 hp) *
- Brandskyddsutbildning.
- Genomförande av Ungdomsforum.
- Politiker (kommunalråd) besök i verksamheten.
- Genomgående mycket samverkan och möten kring barn och ungdomars mående och beteende (Riktat föräldramöte, rapportering folkhälsorådet, folkhälsoenkät, kartläggning av brottsförebyggande arbetet)

Detta också kopplat till arbetet som ska under taket för nya fritidsgården/kulturskolan och hur vi ska vi klara av att möta upp behovet hos våra barn och unga.

3 Uppföljning av verksamhetsutvecklingsmål

Kommunfullmäktige beslutar för varje mandatperiod om fokusområden för verksamhetsutveckling. För innevarande mandatperiod är dessa fokusområden; Enkel och tillgänglig service, Mod och innovation för effektiv resurshantering samt Attraktiv arbetsgivare.

Utifrån fokusområden för verksamhetsutveckling tar respektive nämnd fram verksamhetsutvecklingsmål kopplade till grunduppdragen för verksamheterna. Varje nämnd ska arbeta fram 4-6 verksamhetsutvecklingsmål där de önskar göra en markant förflyttning. Målen beslutas årligen av nämnden och vid behov kan mål alltså läggas till eller plockas bort under en pågående mandatperiod. Utöver de mål som är kopplade till fokusområdena kan nämnden besluta om ytterligare så kallade "egna verksamhetsutvecklingsmål".

3.1 Enkel och tillgänglig service

Fokusområde Enkel och tillgänglig service syftar till att Habo kommun ska vara en attraktiv kommun med nöjda invånare och till att stärka kommunens varumärke och förtroende. Kommunens invånare ska tillhandahållas en hög servicenivå, ett gott bemötande och snabba handläggningstider.

Verksamhetsutvecklingsmål	Bedömning
Möta kommuninvånarens och föreningars behov av lokaler och anläggningar	

Kommentar:

Vi upplever en god tillgänglighet för kommuninvånare och föreningar till alla våra enheter inom förvaltningen.

- **Samverkan med föreningslivet och studieförbund** är viktiga forum för att öka tillgängligheten och behovsanpassat utifrån önskemål.
- **Generösa öppettider** så att invånare och föreningar har en god möjlighet att träffa medarbetare fysiskt.
- **Utvecklar våra digitala system**, nytt bibliotekssystem, nya e-tjänster, ny turistwebb, naturkartan mm.
- **Översyn av våra bidragssystem** för tillgodose de förändringar som sker inom föreningslivet, så att fler ska ha möjlighet att få ta del av de bidrag vi har tillgång till.
- **Nytt passersystem i Habo Sporthall** ökar vi tillgängligheten för vårt föreningsliv till våra vaktmästare i tjänst. Med det nya kortläsarsystem som är på plats kan våra vaktmästare finnas mer tillgängliga på flera anläggningar i kommun och inte bara i Habo Sporthall.

Säkerställa en effektiv nyttjandegrad av lokaler och anläggningar	
---	---

Kommentar:

Tydliggöra regelverket kring uthyrning av lokaler och anläggningarna.

- Under ledning av kommunal utveckling har länets kommuner gått samman för att tydliggöra regelverket kring uthyrning av anläggningarna.
- Målet är att föreningar och privatpersoner på förhand skall ha en uppfattning om hur mycket tider de kan planera för att få tillgång till under kommande säsong och därigenom underlätta planering och beräkning av antal träningsgrupper.

3.1.1 Analys och slutsats

Vi har en god tillgänglighet för kommuninvånare och föreningar till alla våra enheter inom förvaltningen. Vi utvecklar ständigt våra kontakt- och informationsvägar till våra invånare och föreningar. Samverkan med föreningslivet och studieförbund är viktiga forum för att öka tillgängligheten och behovsanpassat utifrån önskemål.

Vi har generösa öppettider så att invånare och föreningar har en god möjlighet att träffa medarbetare fysiskt.

3.2 Mod och innovation för effektiv resurshantering

Fokusområde Mod och innovation för effektiv resurshantering syftar till att Habo kommun ska ha en kostnadseffektiv verksamhet för att säkerställa största möjliga nytta för pengarna och att använda resurser på bästa sätt i relation till våra invånare.

Organisationen ska t ex våga använda ny teknik för att skapa en bättre verksamhet med samma eller mindre resursåtgång.

Verksamhetsutvecklingsmål	Bedömning
Främja och stödja ideell sektor för att möjliggöra en positiv utveckling	
Kommentar: En stor del av verksamheterna innehåller insatser från ideella krafter. Föreningars behov av stöd, effektiv resurshantering samt kostnadseffektivitet är viktiga parametrar för att uppnå vårt mål. Det når vi bl.a. genom att: - Säkerställa en att fördelningsprinciperna av bidragen är uppdaterade och följer förändringar i behoven. - Stödja med personella resurser vid evenemang. - Finnas med som en stödjande part till vårt föreningsliv i uppstart av nya verksamheter/evenemang.	
Biblioteket ska vara en ständigt aktuell och attraktiv mötesplats för alla	
Kommentar: - Frageställningar till alla elevråd om vad de önskar sig av biblioteket och vad de tycker om det. - Två skärmar har stått upp under våren där allmänheten kunnat tycka till om biblioteket, rummet, medierna, evenemang/aktiviteter. - Fyra olika föreläsningar under hösten , bl a besök av två skönlitterära författare, en föreläsning om Banned books week och visning av film av en av Jönköpings läns fristadsförfattare, en föreläsning kring tema hållbarhet. - Sagostunder, teater m m för barn i samarbete med kulturutvecklaren. - Film om biblioteket som skickats ut till förskolorna och förskoleklasserna för att visa på föräldramöten. Mål att informera kring biblioteket och vikten av läsning för föräldrar. - Inbjudan till biblioteksvisning och bokprat för år 7 och 6. År 5 bjuds in för att hjälpa till med inköp under hösten. - Besök på öppna förskolan för att prata om läsning.	
Öppen fritidsverksamhet ska vara en trygg och attraktiv mötesplats för barn och unga	
Kommentar: Under andra tertialen har det varit slutet på vår terminen och sommarlov. Det betyder något färre besökare på fritidsgården men då har man i stället kunna lägga mer fokus på sommarens aktiviteter som är viktiga för att attraktionskraften fortsatt ska vara hög och att barn och unga ska uppleva sin fritid som meningsfull. - Skolavslutningsfest för åk9 med resa till Liseberg där nästan alla nior valde att följa med.	

- *- *Sommarlovs program/aktiviteter som varit väl besökta, ex. *High Chaparall, flygvapen museum, paintball, utflykt till Hjo, paddel, fiske.*
- **Sommarlovskortet har under 2024 använts mer än någonsin**, bl.a. med ca 3000 besök på Attarpsbadet.
- **Nybörjar simskola i Attarps badet** för 90 barn i åk 1 och 2.
- **Förvaltningsövergripande filmvisnings event** ute i Hembygdsparken och driv\in vid Habo sporthall.
- **Aktiva i samverkan** med föräldrar, fältare, skola och polis. Ser vi saker som inte har en god inverkan på våra besökare ska vi agera så snabbt som möjligt, på det sättet som krävs. Viktigt att vi hela tiden är i den förebyggande fasen.
- **Upprättande av trygghet** inom vår verksamhet handlar väldigt mycket om kommunikation inom arbetsgruppen, men även med andra relevanta aktörer. Personalens tillgänglighet för våra besökare är mycket viktig.
- **Utbildning inom fritidsledare yrket** på högskolan av en personal. Två personal har gått simlärarutboilning.

3.2.1 Analys och slutsats

3.3 Attraktiv arbetsgivare

Fokusområde Attraktiv arbetsgivare syftar till att Habo kommun ska ha medarbetare med hög kompetens för att kunna erbjuda kommunens invånare den bästa servicen. För att säkerställa detta krävs bland annat engagerade och nöjda medarbetare, en låg personalomsättning och låga sjuktal. Det ska ses som attraktivt att arbeta inom Habo kommun.

Verksamhetsutvecklingsmål	Bedömning
Säkra en god arbetsmiljö för att skapa engagemang och goda resultat	

3.3.1 Analys och slutsats

Vi har under perioden tittat på hur vi skall framförallt bibehålla, men även förbättra, de mycket goda resultatet från höstens medarbetarenkät. Vi upplever att det finns ett stort engagemang hos personalen, och att vi når goda resultat.

4 Kvalitetsuppföljning

För att säkerställa en god kvalitet i verksamheten ska respektive nämnd identifiera kritiska kvalitetsfaktorer för sina verksamheter. Kvalitetsfaktorerna bevakas och följs upp med hjälp av kvalitetsindikatorer och respektive förvaltningschef ansvarar för att rapportera avvikelser i de kritiska kvalitetsfaktorerna till nämnden. Kritiska kvalitetsfaktorer identifieras inom de fyra olika perspektiven; Målgruppsperspektivet, Verksamhetsperspektivet, Medarbetarperspektivet och Ekonomiperspektivet. Analyser och slutsatser gällande avvikande kvalitet ska följas av åtgärder som behöver vidtas för att tillse att kvalitet uppnås.

4.1 Verksamhetsperspektivet

Inom verksamhetsperspektivet ska kvalitet och effektivitet i verksamheten och processerna säkerställas.

KKF Kritisk kvalitetsfaktor	Bedömning
Ändamålsenliga lokaler	
God samverkan med ideella organisationer	

4.1.1 Analys och slutsats

Nyttillskottet med Habo Arena har varit uppskattat. Nu har Habo kommun även en modern sporthall med goda förutsättningar till större evenemang, men också är det ett välkommet tillskott för att möta föreningar och skolors behov av idrottshallar.

Vi är lättillgängliga för våra ideella organisationer där de kan besöka oss under kontorstid vid blå torget. Vi upplever att det uppskattas och nyttjas. Vi kommer under hösten även gå ut med en enkät för att mäta nöjdheten med vår verksamhet, och hoppas den ska bekräfta det som vi upplever, att det finns en god samverkan.

4.2 Målgruppsperspektivet

Inom målgruppsperspektivet ska kvalitet och effektivitet utifrån medborgarnas perspektiv säkerställas.

KKF Kritisk kvalitetsfaktor	Bedömning
God service och gott bemötande	

4.2.1 Analys och slutsats

Vi upplever, och får ofta bekräftat, att vi har en god service och ett gott bemötande. Det är såklart en ständig strävan att bibehålla och förbättra detta, och det kommer alltid finnas enstaka fall där upplevelsen är annan. MEN på det hela taget når vi detta mål. Vi kommer också framöver titta på hur vi kan mäta, och bekräfta detta.

4.3 Medarbetarperspektivet

Inom medarbetarperspektivet ska kvalitet och effektivitet utifrån kompetens, medarbetarskap, ledarskap och arbetsmiljö säkerställas.

KKF Kritisk kvalitetsfaktor	Bedömning
Friska medarbetare	
Trivsel på jobbet	

4.3.1 Analys och slutsats

Det har varit en puckel av kort sjukdom under första tertial men inte på en nivå som sticker ut. Den långa sjukfrånvaron är under tertial 1 låg.

Tittar vi på höstens medarbetarenkät så är trivseln hög på vår förvaltning, och vi upplever inte att det skett någon förändring där.

4.4 Ekonomiperspektivet

Inom ekonomiperspektivet ska kvalitet och effektivitet utifrån god ekonomisk hushållning säkerställas.

KKF Kritisk kvalitetsfaktor	Bedömning
Budgetföljsamhet	

4.4.1 Analys och slutsats

Att gå igång med Habo Arena visste vi skulle bli en utmaning under första halvan av 2024. Vi ser att det kostat på på driftsidan, men att det avtar.

Kostnadsökningar kring fritidsgårdens aktiviteter gör att deras ursprungliga budget kommer att spricka, men med de extra medel som skjutits till där så utgår vi ifrån att den nu håller.

Vår kulturutvecklare är i startgruperna och därför har inte så mycket av potten för allmäncultur gått åt än.

Vi arbetar för, och bedömer att vi på helåret kommer att hålla vår budget.

Avgränsningssamråd för Habo avloppsreningsverk

Förslag till beslut

Fritids- och kulturnämnden beslutar lämna samma synpunkt i avgränsningssamrådet som på förslaget på ny detaljplan och utbyggnad av reningsverket (FK 2024-04-16 §22):

I det område som berörs av detaljplanen och planerna på utbyggnad finns idag den enda tillgängliggjorda slingan som erbjuder åtkomst till Hökesåns naturreservat. Nerfarten via Dalgatan är det enda stället inom tätorten där det är möjligt för allmänheten att ta sig ner för de höga slänterna kring ån med bil. Fritids- och kulturnämnden vill därför betona vikten av att den investering och det arbete som lagts ner på att iordningställa handikappanpassad parkeringsyta för två bilar, tillgängliggöra ett stråk intill Hökesån samt stråket till den intilliggande grillplatsen bevaras och skyddas i både kommande detaljplan och plan för utbyggnad av reningsverket.

Beskrivning av ärendet

Habo kommun avser att söka nytt tillstånd enligt miljöbalken för Habo avloppsreningsverk och har därför bjudit in till avgränsningssamråd enligt 6 kapitlet miljöbalken.

Ansökan syftar till att kunna genomföra omfattande förbättringar på nuvarande anläggning. Reningsverket behöver större kapacitet och en förbättrad reningsprocess. Ett utbyggt och renoverat reningsverk kommer att innebära en betydande miljöförbättring framför allt med avseende på utsläpp till vatten.

Adam Starck
fritids- och kulturchef

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen

UNDERLAG FÖR AVGRÄNSNINGSSAMRÅD

Tillståndsprövning enligt 9 kapitel miljöbalken för Habo avloppsreningsverk,
Habo kommun

Innehåll

1	Inledning.....	4
2	Bakgrund och syfte.....	4
2.1	Vad som ingår i ansökan och avgränsningar	4
2.2	Samrådsprocess	4
3	Administrativa uppgifter	5
4	Lokalisering och omgivningsbeskrivning	6
4.1	Lokalisering	6
4.2	Planförhållanden	7
5	Recipienter och vattenförekomster.....	11
5.1	Ytvatten	11
5.2	Grundvatten	12
6	Verksamhetsbeskrivning	13
6.1	Gällande beslut	14
6.2	Befintlig verksamhet.....	14
6.3	Planerad verksamhet.....	15
7	Skyddade områden	18
7.1	Naturvärden	18
7.2	Kulturvärden.....	21
7.3	Friluftsliv	21
8	Alternativ.....	22
8.1	Nollalternativ	22
8.2	Alternativ lokalisering och utsläppspunkt	23
8.3	Alternativ utformning	23
9	Förutsedd miljöpåverkan.....	23
9.1	Utsläpp till vatten.....	23
9.2	Luft och lukt	25
9.3	Buller	26
9.4	Trafik och transporter	26
9.5	Natur, kultur och friluftsliv.....	26
9.6	Hushållning med naturresurser	27
9.7	Miljökonsekvenser under ombyggnation	28
9.8	Kumulativa effekter	29

10	Klimatpåverkan inklusive stabilitet.....	29
11	Miljömål och hållbarhetsmål.....	30
12	Miljökonsekvensbeskrivning	32
12.1	Planerade och utförda utredningar	32
13	Referenser.....	33

Bilaga 1 Recipientutredning – bedömning av påverkan på Vättern

Bilaga 2 PM Max gyb Framtida Habo arv

Bilaga 3 Föreslagen samrådsrets

1 Inledning

Habo kommun kommer att ansöka om nytt tillstånd för Habo avloppsreningsverk (reningsverket) för att kunna genomföra omfattande förbättringar av nuvarande anläggning och fortsätta driva reningsverket på befintlig plats.

2 Bakgrund och syfte

Avloppsreningsverket i Habo byggdes på 1960-talet och ligger vid Hökesån i norra delen av samhället. Habo kommun (kommunen) har under de senaste åren utrett reningsverket med syfte att klargöra kapacitet, behov och möjlighet för fortsatt avloppsreningsverksamhet. Nuvarande anläggning har bristande kapacitet för dagens belastning och ett stort renoveringsbehov. EU-kommissionen har stämt Sverige för överträdelse av avloppsdirektivet och Habo reningsverk är en av de utpekade anläggningarna i stämningen. I fallet med Habo reningsverk handlar frågan om huruvida kväveretention kan tillgodoräknas eller inte.

Habo kommun har beslutat att utveckla Habos befintliga avloppsreningsverk och förse reningsverket med kväverening och göra nödvändiga renoveringar för att möta framtiden och säkerställa att samhället kan utvecklas och växa. För att det ska vara möjligt behövs ytterligare ytor för avloppsreningsverket att växa på. Detta säkerställs i en ny detaljplan som är pågående.

2.1 Vad som ingår i ansökan och avgränsningar

Tillståndsprövningen omfattar tillstånd till fortsatt verksamhet vid Habo avloppsreningsverk med en förbättrad och utökad reningsprocess. Möjligheten att producera tekniskt vatten kommer att utredas och eventuellt ingå i ansökan.

Tillståndsprövningen omfattar inte kompletterande överföringsledning för utgående avloppsvatten från reningsverket till våtmarksdammarna. Den frågan drivs i ett eget projekt och eventuella tillstånd och anmälningar sköts i det projektet.

Reningsverket ska i första hand ta emot och behandla spillvatten från Habo tätort till reningsverket samt att ta emot slam från kommunens mindre reningsverk.

Befolkningsutvecklingen i Habo har varit mycket kraftig de senaste 15 åren, men har nu stannat av helt, och det är ovanligt svårt att förutspå den framtida befolkningsutvecklingen och därmed belastningen på reningsverket. Habo avser att söka tillstånd för att hantera en belastning på 15 000 pe som årsmedelvärde, under förutsättning att utbyggnationen av det biologiska reningssteget kan göras etappvis. Om etappvis utbyggnad av biosteget ej medges kommer tillstånd att sökas för 12 500 pe som årsmedelvärde.

2.2 Samrådsprocess

Detta samrådsunderlag utgör underlag för ett avgränsningssamråd eftersom verksamheten räknas till de verksamheter som per automatik innebär en betydande miljöpåverkan enligt 6 § miljöbedömningsförordningen (2017:966). Ett undersökningssamråd har därför inte genomförts. Avgränsningssamråd avses att genomföras med berörda myndigheter, närboende, närliggande verksamheter, ideella organisationer samt den allmänhet som kan antas bli berörda av den planerade verksamheten.

3 Administrativa uppgifter

Anläggning:	Habo avloppsreningsverk, Habo kommun, anläggningsnr 0643-127
Fastighetsbeteckning:	Stora Kärr 4:1 och Stora Kärr 8:1
Verksamhetskod:	90.10 B Avloppsreningsanläggning med en anslutning av fler än 2 000 personekvivalenter (pe) eller som tar emot avloppsvatten med en föroreningsmängd som motsvarar mer än 2 000 pe.
Tillsynsmyndighet:	Länsstyrelsen i Jönköpings län
Verksamhetsutövare:	Habo kommun 212000-1611
Besöksadress:	Habo avloppsreningsverk, Dalgatan 5, 566 31 Habo
Kontaktperson:	Marie Wikander Ederfors, VA-chef
E-post:	marie.ederfors@habokommun.se
Telefon:	036-442 81 71

4 Lokalisering och omgivningsbeskrivning

4.1 Lokalisering

Avloppsreningsverket ligger i norra delen av Habo tätort och omges till stor del av naturreservatet Hökesån-Habo, se Figur 1 för en översiktsbild och Figur 2 för en mer inzoomad bild.

Figur 1 Översiktsbild av Habo med reningsverket markerat med en gul stjärna.

Avloppsreningsverket uppfördes i början av 1960-talet och byggdes om på 1980-talet. År 2022 uppfördes en modulbyggnad för personalutrymmen. Området för avloppsreningsverket är inhägnat och består av flera byggnader och bassänger. Området är i norr och öster direkt angränsande till Hökesån. Naturreservatet Hökesån - Habo med miljön kring ån, skog och gångstigar gränsar väst, norr och öster om området. Söderut gränsar området till kuperat skogsområde samt Hembygdsgården och Musikparken. Väster om reningsverket ligger ett mindre industriområde med tillverkningsindustri (metallbearbetning) och en inredningsaffär. I sydöst ligger en missionskyrka.

Bostadsområden finns runt om reningsverket med ett ungefärligt avstånd på 200 meter både i nord, nordöst, syd och sydväst. En förskola finns på knappt 200 meters avstånd, se lila ring i Figur 2. Förutom befintliga bostadsområden finns en pågående detaljplan sydväst om reningsverket, markerat med röd ring i Figur 2. Närmaste skola ligger söder om reningsverket och på ett större avstånd. Reningsverket ligger dock i sänkan kring Hökesån och med skog runt om sig som fungerar som en avgränsning. Mot flera av bostadsområdena är det också vägar emellan.

De skyddsvärda områden som finns runt reningsverket beskrivs närmare i avsnitt 7.

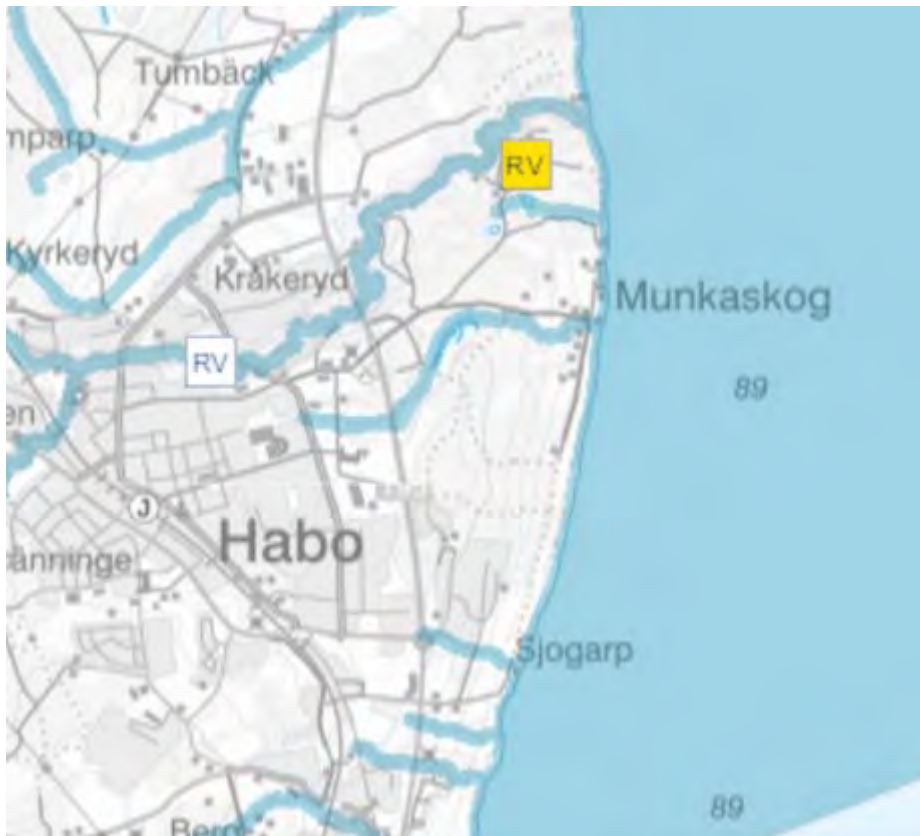

Figur 2 Inzoomad karta med reningsverket inringat i gult. Inringat i lila är närmaste förskola. Inringat i rött sydost om reningsverket är en ny pågående detaljplan för bostäder. I norr och öster rinner Hökesån och söder om reningsverket finns hembygdsgården.

4.2 Planförhållanden

4.2.1 Översiktsplan

Habo kommuns översiktsplan antogs 2020-03-26. I översiktsplanen är befintligt reningsverk markerat som reningsverk och det beskrivs att kommunen ska utreda kapaciteten för det befintliga avloppsreningsverket i Habo tätort utifrån kommande utveckling och befolkningsprognos. Det finns också en reserverad yta för ett nytt reningsverk markerat i översiktsplanen.

Figur 3 Ett urklipp från Habos översiktsplan som visar markering för befintligt reningsverk (vit RV) och avsatt mark (gul RV) ifall reningsverket inte kan utvecklas på plats.

I enlighet med översiktsplanen har Habo kommun under de senaste åren utrett Habo tätorts avloppsreningsverk med syfte att klargöra kapacitet, behov och möjlighet för fortsatt avloppsreningsverksamhet. Det har konstaterats att nuvarande anläggning har bristande kapacitet för dagens belastning och att anläggningen har stort renoveringsbehov. En förstudie har genomförts som visar att det kan vara kostnadseffektivt att utveckla befintligt reningsverk på redan ianspråktagen mark.

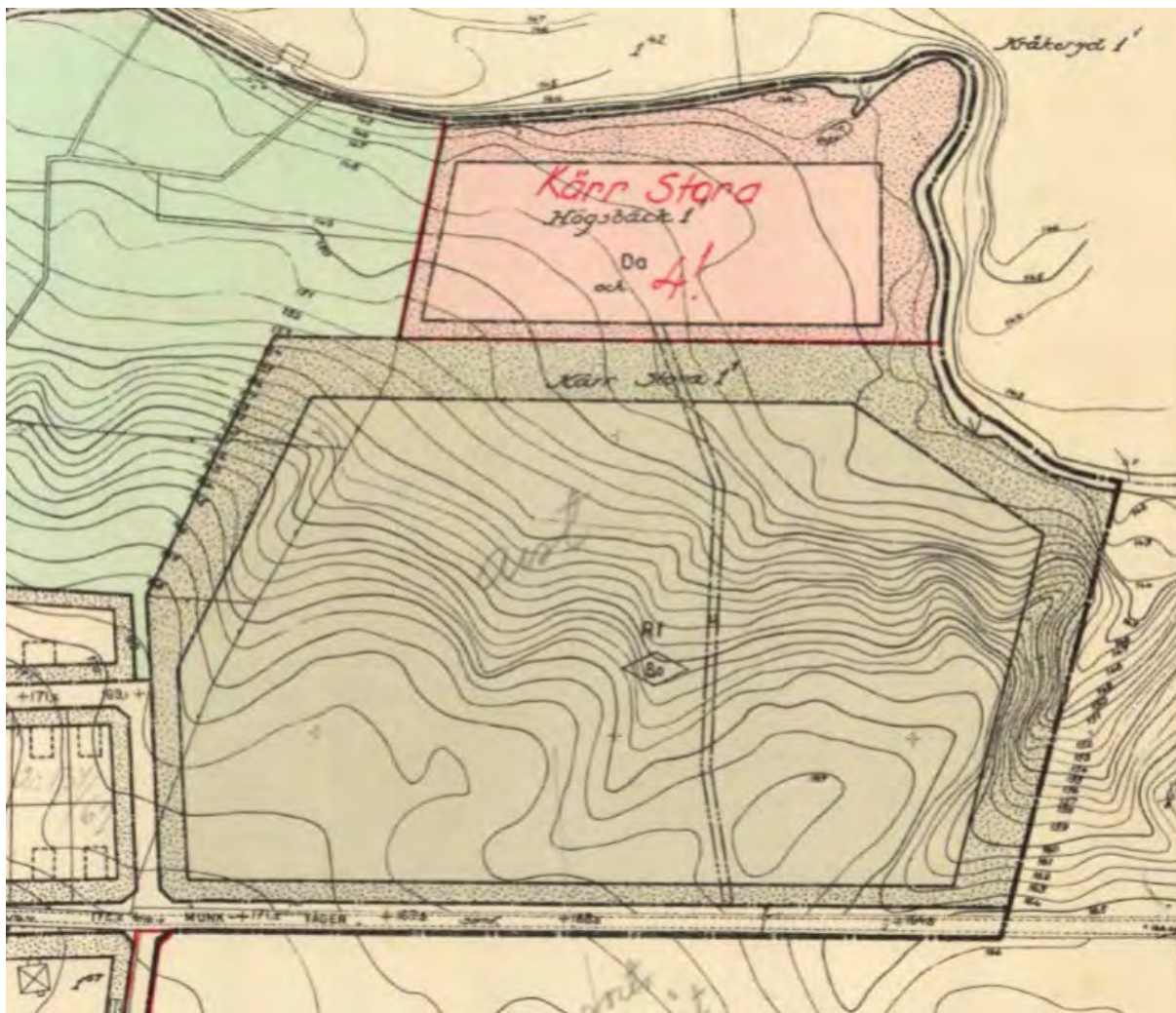
Ett politiskt inriktningsbeslut (KS22/117 §60) har tagits gällande att påbörja arbetet med att utveckla befintligt avloppsreningsverk.

4.2.2 Detaljplan

För att kunna utveckla Habo reningsverk som planerat så behövs ytterligare markområden i anslutning till befintligt reningsverk. Detta ryms inte inom nuvarande detaljplan och därför har ett detaljplaneärende påbörjats.

4.2.2.1 Nuvarande planförhållanden

För området finns en byggnadsplan 16 HAJ 1371 från 1960. Planen omfattar både bebyggelse, park och reningsverk. I Figur 4 visas ett utdrag från gällande detaljplan. Befintligt reningsverk har byggts delvis utanför fastigheten Stora Kärr 4:1 åt söder och på den del av detaljplanen som är reglerad för folkpark.

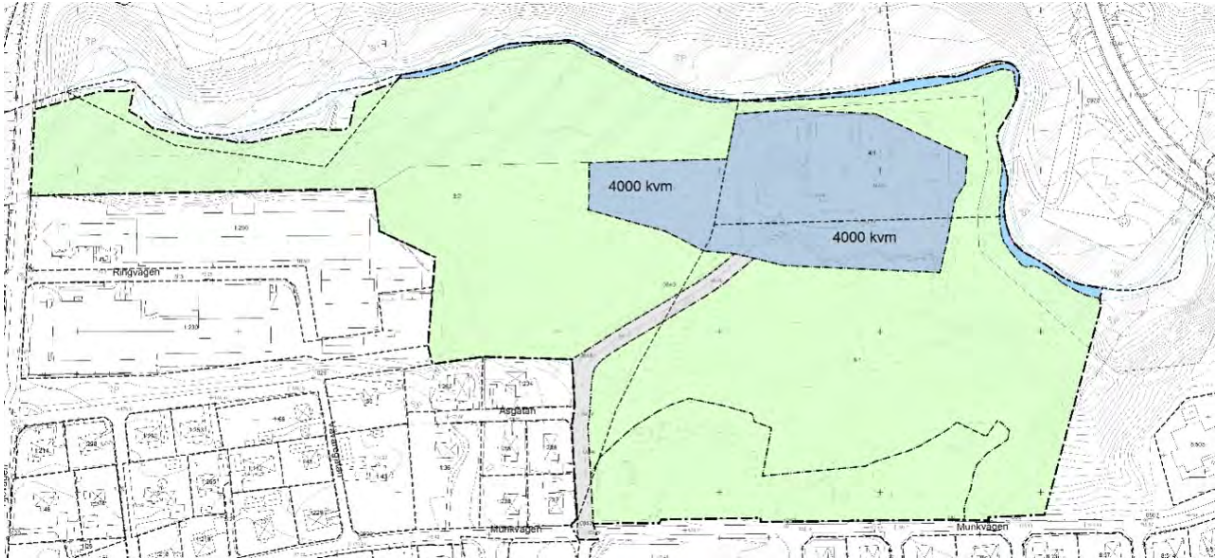
Figur 4 Del av gällande detaljplan som visar var reningsverket ska ligga.

4.2.2.2 Planförslag

Avgränsningssamråd kommer att hållas under hösten 2023 med länsstyrelsen och planärendet förväntas pågå under 2024.

Planförslaget är att möjliggöra avloppsreningsverkets nödvändiga utbyggnad och att behålla befintligt avloppsreningsverk. Utökningen görs åt väster med ca 4 000 kvm. De ytor som idag är ianspråktagna i söder och öster som ligger inom användningen *folkpark* i byggnadsplanen ska också regleras till användningen reningsverk. Den exakta ytan på användningsområdet kommer att utredas i det vidare planarbetet. Områdets södra del planläggs för *natur* och *park* så att de gröna stråk som går genom området säkerställs i detaljplan. Utökningen på 4 000 kvm i väster gränsar till naturreservatet för Hökesån men inkräktar inte på reservatet. Den yta i norr som i gällande plan är reglerad för reningsverk men som inte har tagits i anspråk regleras till *natur*. Angöringsvägen ner till reningsverket behöver breddas så att en separat gång- och cykelbana kan anläggas. Vägen får i detaljplanen användningen *gata*. I väster planeras marken för *natur*. Syftet med att ta med detta i detaljplanen är att kommunen önskar städa upp i planmosaiken.

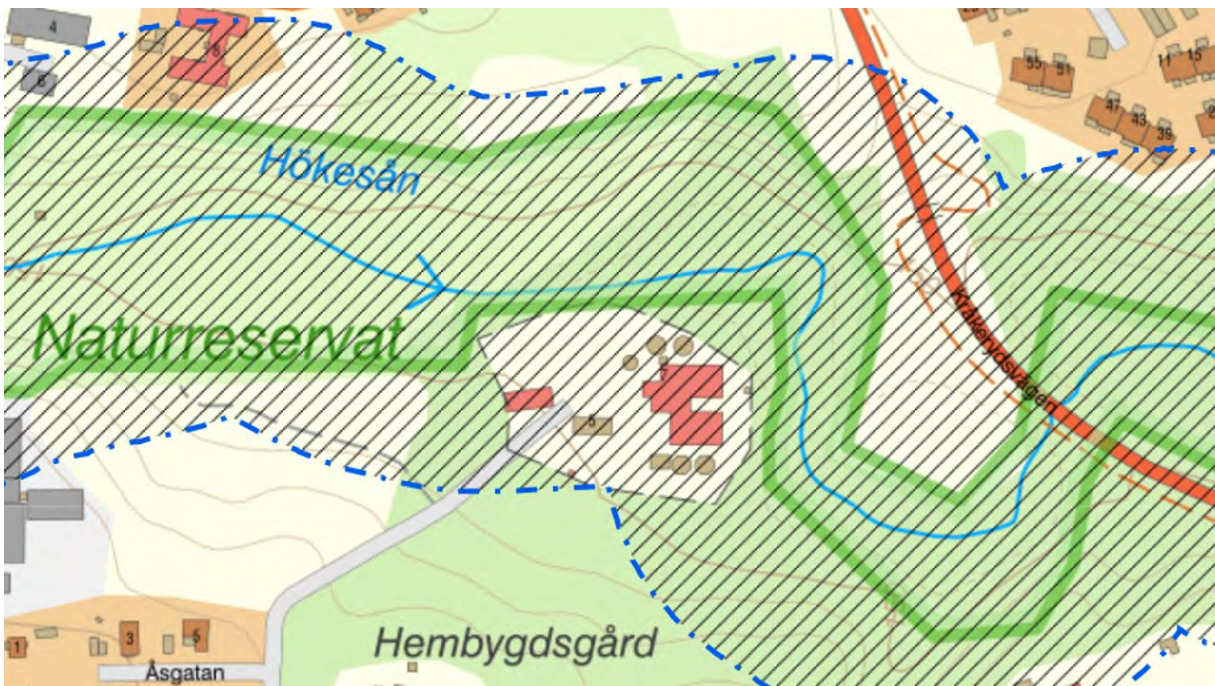
Planområdet omfattar fastigheterna Stora Kärr 4:1, del av Stora Kärr 8:1 och del av Gunnarsbo 3:2. Habo kommun är ägare till samtliga fastigheter. Det totala planområdet är cirka 11 ha.

Figur 5 Planförslag i ärende om detaljplaneändring. Blå yta är planerat område för reningsverk och grön yta är område för park och natur.

4.2.3 Strandskydd

Reningsverket ligger inom strandskyddat område se Figur 6. Frågan om strandskydd kommer att hanteras i ärendet om detaljplaneändring.

Figur 6 Strandskyddets utbredning vid reningsverket.

5 Recipienter och vattenförekomster

5.1 Ytvatten

Provtagning av utgående vatten görs i reningsverket. Vattnet pumpas sedan i ledning och släpps till en serie av dammar (våtmark) och från våtmarken leds vattnet vidare till Sillabäcken som efter en sträcka på cirka 200 m rinner ut i Vättern. Bedömningen av påverkan på vattenkvalitet och miljökvalitetsnormerna görs för Vättern. Varken dammarna eller Sillabäcken är klassade som vattenförekomster i VISS. I Recipientutredning – bedömning av påverkan på Vättern finns fördjupad information om detta, se bilaga 1.

5.1.1 Våtmarker och Sillabäcken

Våtmarkerna är anlagda för efterpolering av det reade avloppsvattnet innan utsläpp till Vättern. Det är totalt nio dammar som ligger i serie. Sex av dammarna ligger i Sillabäckens ursprungliga bäckfåra och tre i en sidoravin. Våtmarken omfattar ett område av 5,4 ha och syftet har varit att ytterligare reducera näringsämnen, främst kväve. Innan våtmarkerna anlades och reat avloppsvatten leddes dit var flödet i bäcken relativt litet, under torra perioder obefintligt och i nederbördsrika perioder 5-10 liter per sekund. Sillabäcken och våtmarken omfattas inte av miljökvalitetsnormer.

Figur 7 Karta som visar reningsverket inringat i rött och våtmarken och Sillabäcken inringat i blått.

I kommande ansökan kommer våtmarken att betraktas som ett utjämningsmagasin, både med avseende på volym och utgående halter till Sillabäcken/Vättern.

5.1.2 Vättern

Vättern är Sveriges näst största sjö. Vättern är näringsfattig, djup och stor och har en lång omsättningstid (60 år). Vättern har en unik artsammansättning och växt- och djursamhället indikerar att vattenkvaliteten överlag är god.

Vättern är vattenskyddsområde, se vidare avsnitt 7, omfattas av miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten och är ett Natura 2000-område enligt arts- och habitatsdirektivet, se bilaga 1.

Vättern är en avgränsad ytvattenförekomst Vättern-Storvättern (WA11665077).

Figur 8 Vattenförekomst Vättern – Storvättern. Reningsverket markerat med gul stjärna. Källa VISS

Miljö kvalitetsnormerna är beslutade till god ekologisk status och god kemisk ytvattenstatus med senare målår (2027) för PFOS och dioxin och dioxinliknande föreningar. Det finns också undantag för bromerad bifenyleter samt kvicksilver och kvicksilverföreningar som det gör för alla ytvattenförekomster.

Nuvarande bedömning

Vättern är bedömd till god ekologisk status baserat på status för fisk som uppvisar god status, övriga biologiska kvalitetsfaktorer har hög status. Den kemiska statusen i Vättern är bedömd till uppnår ej god baserat på att uppmätta halter i fisk av PFOS, dioxiner, PBDE och kvicksilver överskrider respektive gränsvärde. Detaljerad information på kvalitetsfaktornivå redovisas i bilaga 1.

I VISS redovisas vilka verksamheter som bedöms påverka en ytvattenförekomst. För Vättern – Storvättern bedöms avloppsreningsverk, förorenade områden, urban markanvändning, transport och infrastruktur samt atmosfärisk deposition stå för en betydande påverkan.

5.2 Grundvatten

Det finns en större grundvattenförekomst öster om Habo samhälle som kallas N Habo, se Figur 9. Den är statusklassad i VISS till god kemisk status och god kvantitativ status, vilket också stämmer överens med miljö kvalitetsnormerna. Det finns också en mindre vattenförekomst nordväst om Habo samhälle som heter Dykärr, se Figur 9. Den är också statusklassad till god kemisk status och god kvantitativ status, vilket stämmer överens med miljö kvalitetsnormerna.

Figur 9 Grundvattenförekomster i närheten av Habo. Habo N och Dykärr. Reningsverket markerat med gul stjärna. Källa VISS

Enligt SGUs kartvisningsverktyg om brunnar finns inga dricksvattenbrunnar i närheten, men några energibrunnar finns i samhället.

6 Verksamhetsbeskrivning

Befintlig verksamhet är inhägnad och består av processbyggnader, personalutrymmen, verkstad/förråd och några avställda anläggningsdelar. Verksamheten yta ska utökas mot väster och något åt söder. I Figur 10 syns den nuvarande verksamhetsytan tillsammans med den ytan som är tänkt för expansion.

Figur 10 Foto över reningsverkets utbredning idag tillsammans med de nya ytor som är tänkt för expansion.

6.1 Gällande beslut

2011-09-16 Beslut från MPD

Tillståndet gäller befintlig och utökad verksamhet vid anläggning för avloppsrening på fastigheten Stora Kärr 4:1 i Habo kommun. Tillståndet gäller utsläpp till våtmarksdammar belägna på fastigheterna Stora Kärr 1:2 och Munkaskog 1:4 i Habo kommun och från våtmarksdammarna vidare till Sillabäcken. Tillståndet omfattar en dimensionerad anslutning av maximalt 1 190 kg BOD₇ per dygn mätt som maximal genomsnittlig veckobelastning.

2021-05-31 Beslut från Länsstyrelsen i Jönköpings län - Samhällsavdelningen

Beslut utifrån anmälan om ändring av tillståndspliktig verksamhet, flytt av bräddpunkt. Ändringen får genomföras förutsatt att dispens från naturreservatsföreskrifter erhålls och att ändringen tillåts avseende anmälan om vattenverksamhet.

2021-06-18 Länsstyrelsen i Jönköpings län – Enheten för naturskydd och tillsyn

Beslut utifrån anmälan om vattenverksamhet i samband med anläggande av ny bräddpunkt för Habo Arv på fastighet Stora Kärr 8:1.

2021-07-09 Länsstyrelsen i Jönköpings län – Enheten för naturskydd och tillsyn

Dispens från reservatsföreskrifter för grävning och schaktning i naturreservatet Hökesån-Habo vid flytt av bräddpunkt.

6.2 Befintlig verksamhet

6.2.1 Anslutningar och dimensionering

Habo reningsverk har sitt verksamhetsområde i Habo tätort. I tätorten bor det drygt 9 000 personer och inflyttningen har varit mycket stor under de senare åren (År 2000 bodde 6000 personer i Habo). Tillståndsgiven belastning är 17 000 pe som max gvb. Det är alltså inte en årsmedelbelastning.

Dimensionerande flöde för dagens anläggning är 2 300 m³/dygn.

6.2.2 Befintligt ledningsnät och pumpstationer

Ledningsnätet i Habo tätort omfattar ca 6,6 mil spillvattenledningar med självfall. Dessa består till största delen av betongrörsledningar. Det finns också två mil trycksatta ledningar. Merparten av ledningsnätet har byggts ut under 1970- och 80-talen som en följd av kommunens snabba tillväxt under denna tid. Till ledningsnätet hör 20 stycken spillvattenpumpstationer.

6.2.3 Vattenbehandling

Avloppsvattenbehandlingen omfattar mekanisk, biologisk och kemisk rening samt slambehandling.

Avloppsvattnet leds via självfall in till en avloppspumpstation och pumpas till rensilar där större föroreningar (renset) avskiljs. Renset tvättas och avvattnas för att sedan tömmas i ett sopkärl via en renskruv. Avloppsvattnet rinner med självfall vidare till det luftade sandfånget där sand avskiljs och pumpas till en sandtvätt. Tvättad sand transporteras till ett uppsamlingskärl. Efter sandfånget leds vattnet till en utjämningsbassäng. Den är uppdelad i två delar, en del har mekanisk omrörning och en del luftas.

Därefter börjar den biologiska reningen. Vattnet pumpas till den ena biobädden och vattnet passerar bädden och rinner tillbaka till den luftade delen av utjämningsbassängen där en del

av vattnet recirkuleras. Från utjämningen pumpas avloppsvattnet till mellansedimenteringen. Här avskiljs slam. Dels slam som kommer från inkommande vatten som runnit genom biobädden och dels slam som producerats i biobädden av inkommande organiskt material. Slammet skrapas till slamfickorna och pumpas vidare till slamförtjockaren. Avloppsvattnet pumpas upp till den andra biobädden som belastas med mindre organiskt material än den första och därmed får en bättre fungerande nitrifikation. Efter biobäddarna leds vattnet till en fällningsbassäng för kemisk rening. I bassängen tillsätts fällningskemikalie (PAX) och vattnet leds vidare till flockningsbassängen där flockar bildas under omrörning. Därefter rinner vattnet vidare till slutsedimenteringen. Där sedimenterar kemsammet och skrapas till slamfickan där det pumpas vidare till slamförtjockaren. Det reade avloppsvattnet rinner vidare till våtmarkspumpstationen.

Efterpolering

Från våtmarkspumpstationen pumpas det reade vattnet från Habo avloppsreningsverk via en 2 km lång ledning till våtmarken för efterbehandling. Våtmarken är belägen öster om Habo tätort, mellan väg 195 och Vättern, se Figur 7. Våtmarken ingår i tillståndet för reningsverket. Syftet med våtmarken är att möjliggöra en reduktion av fosfor och kväve genom naturliga reningsprocesser.

Driftövervakning

Processerna övervakas med hjälp av ett databaserat system dygnet runt samt av driftspersonalen på plats under normal arbetstid.

6.2.4 Slambehandling

Slammet från sedimenteringen pumpas direkt till slamförtjockaren. Där förtjockas slammet och pumpas sedan vidare till slamlagret. Externslam från reningsverk i Brandstorp och Fagerhult tas emot och töms ned till slamlagret. Slam från enskilda anläggningar tas inte emot. För konditionering av slammet tillsätts polymer. En centrifug avvattnar slammet till önskad torrhalt. Sedan pumpas det avvattnade slammet ut till 2 containrar med hjälp av en torrslampump. För tillfället hämtas slam av en extern entreprenör som kör det till sin anläggning i Falköping. På anläggningen hygieniseras slammet innan det blandas med andra material och varmkomposteras i sträng. Efter behandling sprids biomullen på åkermark.

6.2.5 Utsläppspunkt

I nuvarande tillstånd ingår våtmarken och används som efterpolering. Utsläppspunkten är beskriven som där det reade avloppsvattnet når Sillabäcken. Provtagningen på utgående vatten sker dock på reningsverket innan överföringsledningen som leder vattnet till våtmarken.

6.3 Planerad verksamhet

Ombyggnationen är nödvändig av flera skäl. Det finns behov av att införa kväverening och att tillse att den hydrauliska kapaciteten utökas, främst genom ombyggnation av intagsdelen. Flera delar i befintligt reningsverk behöver reoveras och en stor del av maskinparken behöver bytas ut och moderniseras. Utöver det möjliggör ombyggnationen att intagsdelen kan drivas med självfall istället för pumpning som i befintligt reningsverk.

En viktig förutsättning för ombyggnationen är att den ska ske då befintligt reningsverk är i drift. En strävan är att återanvända och återvinna det som är möjligt.

6.3.1 Anslutningar och dimensioneringsförutsättningar

Befolkningsutvecklingen i Habo har varit mycket kraftig de senaste 15 åren, men har nu stannat av helt, och det är ovanligt svårt att förutspå den framtida befolkningsutvecklingen och därmed belastningen på reningsverket. Det finns dessutom brister i indata för processdimensionering, eftersom historiska mätdata inte samlats in i den utsträckning som hade varit önskvärt för att dimensionera ett reningsverk för långtgående kväverening.

VA-enheten i Habo har uppskattat den framtida belastningen år 2050 till 12 500 pe som årsmedelvärde, motsvarande 875 kg BOD₇/dygn. En hög, men realistisk, framtida belastning bedöms vara 15 000 pe, motsvarande 1 050 kg BOD₇/dygn.

Habo avser därför att söka tillstånd för att hantera en belastning på 15 000 pe som årsmedelvärde, under förutsättning att utbyggnationen av det biologiska reningssteget kan göras etappvis. Förbehandlingen, det kemiska reningssteget och utloppspumpstationen kommer att ha kapacitet för 15 000 pe redan efter den första etappen i ombyggnationen.

Anledningen till att bygga det biologiska reningssteget etappvis är dels att driften av ett feldimensionerat biosteg kan vara komplicerad och kostsam, dels att undvika att bygga onödigt stora betongvolymmer, vilket har både ekonomiska och hållbarhetsmässiga konsekvenser. Det är dessutom dyrt att åtgärda feldimensionerade anläggningsdelar i efterhand då dessa är ihopbyggda med de delar som är rätt dimensionerade. Det finns också stora fördelar att inte ha föråldrad utrustning och styrning den dag behovet uppstår, vilket kan infalla om flera decennier. Kapaciteten avseende biosteget i första etappen kommer att vara minst 11 000 pe som årsmedelvärde och sett till de osäkra befolkningsprognoserna finns en möjlighet att de volymerna är fullt tillräckliga för en överskådlig framtid (30-50 år). Behovet av utökad biologisk rening kommer att följas upp kontinuerligt och om det blir aktuellt påbörjas en ombyggnation i god tid.

Om etappvis utbyggnad av biosteget ej medges kommer tillstånd att sökas för 12 500 pe som årsmedelvärde.

Max gvb (90-percentilen respektive tätbebyggelse) har beräknats för 12 500 respektive 15 000 pe (se tabell 1). För detaljerad redovisning se bilaga 2.

Tabell 1 Max gvb för Habo ARV beräknat på två olika sätt vid två olika tillståndsgivna anslutningar

Max gvb för år 2050	Alternativ 1	Alternativ 2
Årsmedelbelastning	12 500 pe	15 000 pe
Max gvb inkommande (90-percentilen)	18 900 pe	22 700 pe
Max gvb tätbebyggelse ¹	20 000 pe	23 000 pe

¹Beräknad enligt Naturvårdsverkets vägledning, där en person motsvarar en pe och en förväntad ökad belastning de närmaste 5-10 åren ingår. Belastningen är alltså beräknad för år 2060.

Reningsverket ska också uppfylla dagens och framtida förväntade utsläppskrav. Belastningen förväntas vara relativt jämn över året och dimensionerat årsmedelflöde är beräknat till 2 700 m³/dygn vid 12 500 pe och 3 180 m³/dygn vid 15 000 pe.

Externt slam från kommunens mindre reningsverk ska kunna tas emot samt spillvatten från industrier som uppfyller kraven i kommunens ABVA.

6.3.2 Vattenbehandling

Fem olika processlösningar utreds och i detta skede är det inte bestämt vilken process som slutligen kommer att väljas. Alla processförslag innehåller precis som idag mekanisk, biologisk och kemisk rening. Ett av förslagen innebär en etappvis utbyggnad av det biologiska reningssteget där kapaciteten utökas efterhand behovet uppstår.

I alla alternativ kommer en ny intagsdel att byggas med ny byggnad för rens- och sandavskiljning. I fyra av processerna ingår försedimenteringsbassänger som kommer att ge möjlighet till högflödesrening och förfällning vid ökad belastning. I alla alternativ kommer befintliga flocknings- och sedimenteringsbassänger att kunna användas som eftersedimenteringsbassänger. Alla processerna klarar uppställda begränsningsvärden och produktionsmål.

Skillnaderna mellan processförslagen kommer att vara i hur stor del av befintliga anläggningsdelar som återanvänds, energi- och kemikalieåtgång och möjligheten till extra högflödesrening. I de fyra alternativen med försedimentering är också förutsättningarna bättre för att framtiden kunna låta slammet gå till rötning för produktion av biogas (på en annan anläggning). Det är också skillnader i hur den biologiska reningen kommer att utformas. I två förslag blir hela den biologiska reningen ny och i tre förslag behålls delar av den biologiska reningen och kompletteras med nya processdelar. I de förslag där delar av den biologiska reningen behålls kommer extern kolkälla att behövas vilket gör det lättare att anpassa driften efter de utsläppskrav som anläggningen får.

Utredningen av processalternativen kommer stegvis att fördjupas och utvärderas utifrån bland annat processrisker, driftsförhållanden, hållbarhet, redundans och kostnader.

I samband med att ansökan lämnas in kommer det valda alternativet att redogöras för i TB och konsekvensbedömas i MKB. De resterande alternativen kommer att beskrivas i kapitlet om alternativ och motiven till det valda alternativet kommer att redogöras för.

6.3.3 Tekniskt vatten

Tekniskt vatten för intern användning kommer kunna tas ut i utloppspumpstationen. Detta kan då användas för spolning i slutna maskiner. Ska vattnet tas ut för att distribueras som till exempel bevattningsvatten behövs någon form av desinfektion (till exempel UV-ljus) för att minimera risken för smittspridning. Då det inte finns någon överenskommelse eller avtal med någon som vill använda tekniskt vatten för tillfället planeras det inte för att distribuera tekniskt vatten utanför reningsverket i dagsläget. Det är dock fullt möjligt att göra detta i ett senare skede om önskemålet uppstår.

I kommande ansökan har Habo kommun för avsikt att föreslå ett delegationsvillkor för användandet av tekniskt vatten så att tillsynsmyndigheten kan besluta om villkor när det finns behov av tekniskt vatten.

6.3.4 Slamhantering

Det är inte beslutat hur slamhanteringen i den framtida verksamheten ska se ut, men i nuvarande förslag avvattnas slammet direkt (dvs utan förtjockning) med en långsamtgående skruv. Det avvattnade slammet samlas i en slamsilo eller i täckta containrar. Det kommer att behövas ett slamlager för oförtjockat slam samt en rejekvattenpump för att återföra vattenfasen till reningsprocessen. Befintliga utjämningsbassänger kommer att kunna användas för slamhanteringen. Den framtida slamhanteringen kommer att vara sluten vilket är en fördel då risken för störande lukt minskar betydligt. Slammet kommer att transporteras i täckta containrar för vidare behandling.

6.3.5 Utsläppskrav

Det ombyggda reningsverket förväntas klara följande utsläppskrav; kväve (N_{tot}) 15 mg/l, fosfor (P_{tot}) 0,3 mg/l och BOD₇ 8 mg/l. Dessa utgör beräkningsgrund för anläggningen och också för Recipientutredningen. Samtliga värden är medelvärden för kalenderår. Utsläppskraven ska fortsatt gälla i utgående vatten från avloppsreningsverket på samma sätt som idag.

6.3.6 Utsläppspunkt

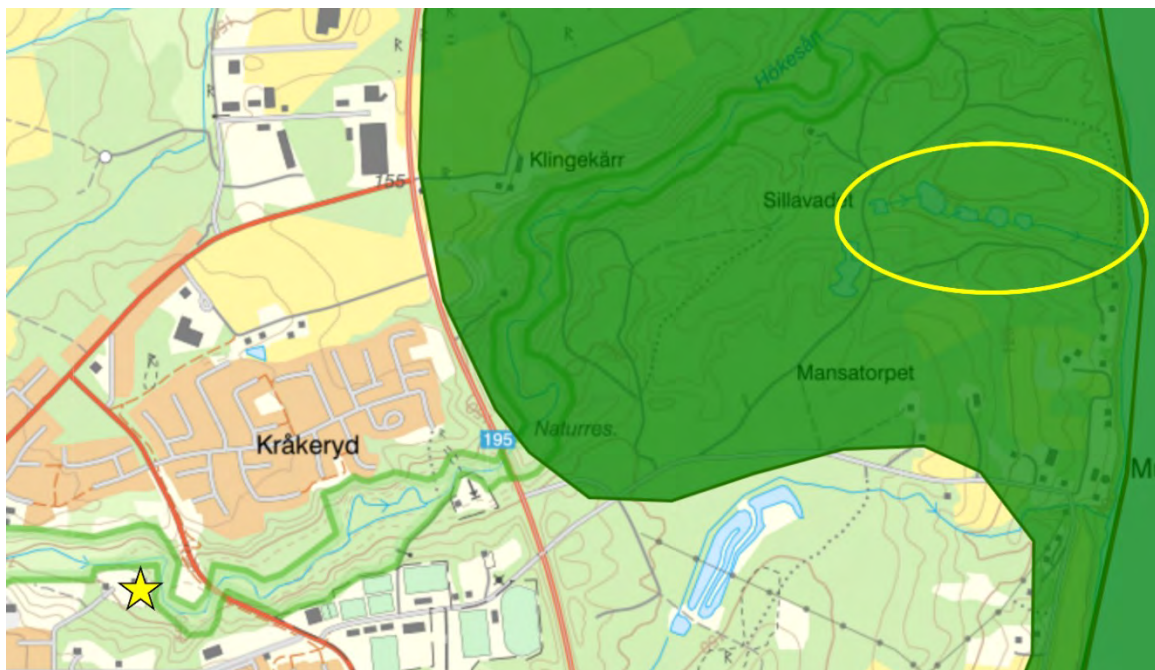
Utsläppspunkten kommer att vara i Sillabäcken. Utgående renat vatten kommer att ledas till Sillabäcken via överföringsledningar till våtmarkssystem som idag eller via ledningar hela vägen från utloppspumpstationen direkt till Sillabäcken. Utsläppspunkten och våtmarkssystemet kommer att beskrivas närmare i kommande ansökan.

7 Skyddade områden

7.1 Naturvärden

7.1.1 Riksintresse Naturvård enligt kap 3 miljöbalken

Öster om reningsverket finns ett Riksintresse för naturvård enligt 3 kap miljöbalken, Västra Vätterstranden och Hökesån. Våtmarken och Sillabäcken ligger inom detta riksintresse. Området är ett riksintresse för faunan i vattendrag (bland annat flodpärlmussla i Holmån, Svedån och Gagnån och lekande öring och Harr i bland annat Hökesån) samt sumpskogar och svagt välv mosse. Bevarandevärdena hotas främst av dikning eller andra vattenföretag, kulvertering eller förändringar av vattendragets sträckning eller bottenprofil, vandringshinder och vattenreglering, vattenuttag, utsläpp av försurande ämnen, tillförsel av organiska gifter, inplantering av kräftor och skogsavverkning längs vattendraget samt täkt, schaktning eller andra ingrepp som skadar ytformerna. Områdets utbredning över Sillabäcken och våtmarken syns i Figur 11.

Figur 11 Öster om reningsverket (markerat med gul stjärna) finns Riksintresse för naturvård markerat med mörkt grönt. Våtmarken och Sillabäcken ligger inom detta område, inringat med gult.

Reningsverkets påverkan på riksintresset bedöms i MKB.

7.1.2 Riksintresse Natura 2000-område

I stort sett hela Vätterns yta utgör Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet genom fyra länsvisa delområden: Västra Vättern, Vättern (Norra), Vättern (Östra) samt Vättern (Södra). Reningsverkets utsläpp till Vättern hamnar i Vättern (Södra). Till varje Natura 2000 område ska det finnas en bevarandeplan framtagen. En bevarandeplan beskriver värden och hot samt innehåller bedömningar av områdets s.k. bevarandetillstånd. Den senaste fastställda bevarandeplanen är från 2018, är enligt uppgift under revidering.

Reningsverkets påverkan på Natura 2000-området bedöms i Recipientutredningen, se bilaga 1.

7.1.3 Naturreservat

Reningsverket ligger intill Hökesåns naturreservat och gränsar till det i norr och i öster, se Figur 12.

Reservatets syfte är att:

- bevara och stärka biologisk mångfald knuten till strömmande vattendrag med fria vandringsvägar och lämpliga habitat för öring och andra vattenlevande organismer,
- bevara och nyskapa en varierad lövskog med dess biologiska mångfald och funktion som en ekologiskt funktionell kantzoon mot vattendraget,
- tillgängliggöra ett tätortsnära naturområde och ge möjlighet för friluftsliv och pedagogisk verksamhet.

Figur 12 Hökesåns naturreservat och reningsverket inringat i gult.

För att fisk och andra djur ska kunna vandra upp från Vättern och till Hökesjön har Länsstyrelsen gjort omfattande restaureringar. Hinder, till exempel i form av dammar, har tagits bort. För att värna åns naturvärden ser man också till att vattennivån inte sjunker för lågt.

Reningsverket har legat bredvid Hökesån sedan 1960-talet.

7.1.4 Andra skydd

7.1.4.1 Strandskydd

Större delen av reningsverket ligger inom strandskyddsområde. Strandskyddsområdet är upphävt inom gällande detaljplan och i den nya detaljplanen kommer strandskyddet att behöva upphävas på nytt.

7.1.4.2 Vattenskyddsområde

Hökesån och Vättern ingår i Vätterns vattenskyddsområde. Verksamhetens påverkan på vattenskyddsområdet i Vättern genom utsläpp av renat avloppsvatten bedöms i Recipientutredningen. Påverkan på vattenskyddsområdet i Hökesån kan ske vid bräddning och kommer att beskrivas vidare i MKB.

7.1.4.3 Skogen runt reningsverket

Runt reningsverket finns i dagsläget skog som har en avskärmande effekt mot bostäder och verksamheter i närheten. Delar av skogen tillhör naturreservatet Hökesån och resterande delar runt reningsverket ingår i ett grönt stråk utpekade i gällande översiktsplan. Detta kommer att säkerställas vidare i detaljplanen då marken ska planeras som natur. Skogen står på kommunal mark vilket ger kommunen rådighet att använda skogen i enlighet med översiktsplan och detaljplan.

7.2 Kulturvärden

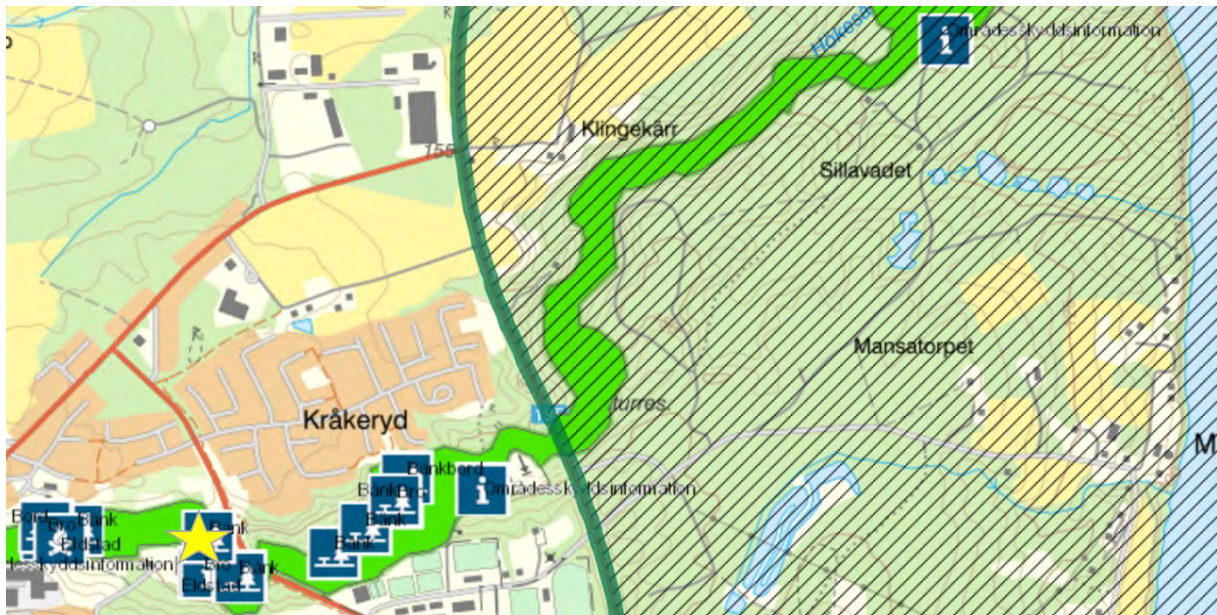
Det finns inget riksintresse för kulturmiljö eller några fornlämningar eller andra värdefulla kulturella objekt som kommer att beröras av reningsverkets verksamhet. De fornlämningar som ligger närmast reningsverket redovisas i Figur 13. Strax väster om reningsverket längs med Hökesån finns rester av Laggaredammen som uppfördes 1897 (riven som fiskevårdande åtgärd) och rester av en kraftstation. Öster om reningsverket längs med Hökesån finns rester av en kraftstation, en kvarn och en kanal. Inga av dessa berörs av Habo avloppsreningsverk.

Figur 13 Karta över reningsverket, våtmarken och Sillabäcken som visar vilka fornlämningar som finns i närheten. Reningsverket är markerat med en gul stjärna och längs Hökesån visas två områden med fornlämningar.

7.3 Friluftsliv

Området runt reningsverket omfattas inte av riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap miljöbalken, men riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap miljöbalken finns öster om reningsverket och omfattar våtmarken och Sillabäcken, se Figur 14. I kartan syns också att Naturresevatet Hökesån har flera friluftsanordningar som grillplatser och informationstavla samt parkering bredvid reningsverket.

Figur 14 En karta över omgivningarna kring reningsverket och våtmarken samt Sillabäcken med riksintresse för rörligt friluftsliv markerat med grönt raster. Reningsverket ungefärligt markerat med en gul stjärna. Även friluftsanordningar visas.

Inom områden som har pekats ut som riksintresse för rörligt friluftsliv ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Reningsverkets verksamhet bedöms inte påverka riksintresset.

7.3.1 Badplatser

Det är relativt långt, knappt fem kilometer, till närmsta badplats som ligger i Domsand vid Vättern söder om Habo. Norr om Habo finns också badplatser i Baskarp och Brandstorp, men på ännu större avstånd. Påverkan på badvattenkvalitet kommer att bedömas i MKB.

7.3.2 Övriga riksintressen

Vättern är ett riksintresse för yrkesfiske. Reningsverket bedöms inte påverka riksintresset. Inga övriga riksintressen kunde identifieras inom området.

8 Alternativ

8.1 Nollalternativ

Nollalternativet innebär att verksamheten vid Habo reningsverk även i fortsättningen drivs enligt gällande tillstånd med befintlig dimensionerande belastning och gällande utsläppsvillkor. Detta innebär ökande utsläpp efter hand samt en mer osäker drift eftersom anläggningen åldras och belastningen ökar. Detta kommer också att innebära att kväverening inte kan införas och att annan nödvändig upprustning av reningsverket blir svårare att genomföra.

För beräkningar i Recipientutredningen används de begränsningsvärden som finns i befintligt tillstånd för fosfor och BOD, dimensionerat årsmedelflöde samt utsläppsdata för kväve (medelvärde 2017-2022).

8.2 Alternativ lokalisering och utsläppspunkt

Habo kommun har utrett en alternativ lokalisering för reningsverket i sin översiktsplanering, se Figur 3. Där är idag naturmark och där saknas nödvändig infrastruktur som vägar och nya ledningar skulle behöva anläggas för att kunna leda avloppsvattnet dit. Kommunen har idag ingen rådighet över det område som pekas ut. Påverkan på naturvärden och obebyggd mark blir avsevärt mindre vid en ombyggnation än vid en nyetablering i ett oexploaterat område.

Utredningar som har tagits fram visar att det kan vara mer kostnadseffektivt att utveckla befintligt verk, och att det går att göra mycket på befintlig ianspråktagen plats istället för att bygga upp en helt ny anläggning. Att utveckla anläggningen på samma plats ger också Habo kommun en möjlighet att periodisera kostnaderna på ett annat sätt än om en ny anläggning byggs.

8.3 Alternativ utformning

I en fördjupad förstudie utreds fem alternativa processlösningar som är möjliga att genomföra för Habo reningsverk. Viktiga parametrar vid val av processlösning är processrisker, kostnader, arbetsmiljö, drift och underhåll, hållbarhet, redundans och utbyggnadsmöjligheter. Ett av alternativen har strukits för djupare utredningar och framför allt två värderas noggrannare innan en slutlig processlösning väljs. Den valda processlösningen kommer att beskrivas i tekniska beskrivning med motivering till varför den valdes och de fyra andra kommer att presenteras som alternativa utformningar.

9 Förutsedd miljöpåverkan

Själva syftet med ett avloppsreningsverk är att minska den miljöpåverkan som ett samhälle ger upphov till i form av avloppsvatten. Alla samhällen behöver hantera avloppsvatten för att minska risken för påverkan på människors hälsa och risken för påverkan på miljön genom utsläpp av framför allt näringsämnen. Avloppsreningsverk är i grunden en miljöskyddsåtgärd.

Verksamheten vid ett avloppsreningsverk ger ändå upphov till ett antal miljökonsekvenser där utsläpp till vatten är det mest betydande. Nedan listas de miljöeffekter som kommer att beskrivas och bedömas i den MKB som bifogas tillståndsansökan.

9.1 Utsläpp till vatten

I tabell 2 redovisas utsläppsvärden från de senaste 6 åren. I befintligt tillstånd finns begränsningsvärden för fosfor (P-tot) på 0,5 mg/l och för syreförbrukande ämnen (BOD₇) 12 mg/l som rullande tre månaders medelvärden. För kväve (N-tot) finns i dagsläget inget villkor. Utsläppsvärdena är utgående halt i vatten som släpps till våtmarken.

Tabell 1 Årsmedelvärden av utgående flöde samt årsmedelhalter för BOD₇, fosfor och kväve tillsammans med befintliga begränsningsvärden

Utsläppshalter				
	Utflöde (m ³ /dygn)	BOD ₇ (mg/l)	P-tot (mg/l)	N-tot (mg/l)
Befintliga villkor		12	0,5	-
2017	1 500	5,7	0,30	42
2018	1 489	6,9	0,28	41
2019	1 409	5,6	0,28	42
2020	1 795	5,9	0,73	44
2021	1 762	7,6	0,39	45
2022	1 676	4,8	0,21	46
2017-2022	1 649	6,1	0,37	44

Ansökt verksamhet förväntas klara följande utsläppskrav; kväve 15 mg/l, fosfor 0,3 mg/l och BOD₇ 8 mg/l som årsmedelvärde.

Utsläppsmängder från befintlig verksamhet tillsammans med ansökt verksamhet, nollalternativet samt framtida förväntade produktionsvärden presenteras i tabell 3 för kväve och fosfor. I tabellen syns en betydande minskning i utsläpp av kväve vilket beror på att kväverening införs i ansökt verksamhet. För ansökt verksamhet presenteras maxvärden som betyder att reningsverket är fullt belastat och att begränsningsvärdet precis innehålls, vilket är det utrymme ansökt verksamhet söker tillstånd för. Dock är de värden som anges under produktionsmål mer realistiska då en verksamhet sällan drivs så att begränsningsvärdena precis innehålls och det är många år tills anläggningen är fullt belastad varför det är rimligt att teknikutveckling förbättrat både styrning och övervakning.

Tabell 2 Beräknande mängder (kg/år) som tillförs Vättern från utgående vatten från Habo avloppsreningsverk för nuläget, nollalternativet, ansökt verksamhet (max och produktionsmål för 12 500 pe och 15 000 pe).

Utsläpps mängder						
	Nuläge (2017-2022)	Noll-alternativ	Ansökt verksamhet max (12500 pe)	Ansökt verksamhet produktionsmål (12500 pe)	Ansökt verksamhet max (15000 pe)	Ansökt verksamhet produktionsmål (15000 pe)
Fosfor	220	420	300	240	350	280
Kväve	26 400	36 900	14 800	11 800	17 400	13 900

I Recipientutredningen, se bilaga 1, redovisas utsläppsvärden från befintlig verksamhet och för ansökt verksamhet för fler ämnen. I utredningen har bedömningar gjorts för vilken påverkan nuvarande verksamhet, nollalternativet och ansökt verksamhet har på fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorer, prioriterade ämnen och biologiska kvalitetsfaktorer samt status. Bedömningarna utgår ifrån beräknande haltbidrag från Habo avloppsreningsverk vid fullständig omblandning i Vättern. Ingen påverkan på status eller miljökvalitetsnormer bedöms ske för de fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna, prioriterade ämnen eller de

biologiska kvalitetsfaktorerna. Inte heller för de miljö kvalitetsnormer som följer av Fisk- och musselvattenförordningen.

9.1.1 Bräddning

Det förekommer bräddning vid reningsverket. Det kan brädda vid inkommande pumpstation när den hydrauliska kapaciteten överskrids. Bräddat avloppsvatten avleds då till Hökesån utan föregående rening. Innan 2022 bräddade vattnet innan det nådde inloppspumpstationen och det saknades mätning av flöde och föroreningsgrad. Detta åtgärdades under 2022, men före 2022 finns brister i mätdata.

I ansökt verksamhet kommer kapaciteten för inkommande avloppsvatten att vara betydligt högre och bräddning av inkommande avloppsvatten kommer i princip inte att förekomma med ett fåtal undantag som vid extrem nederbörd eller haveri på anläggningen. I MKB kommer den data som finns gällande bräddning vid av inkommande avloppsvatten att redovisas.

Det kan också brädda vid utgående pumpstation. Då har avloppsvattnet genomgått fullständig rening och ska egentligen avledas via ledning till våtmarken, men på grund av bristande kapacitet i ledningen avleds det renande vattnet istället till Hökesån. Det förekommer också förbiledning av delvis renat avloppsvatten som bräddar vid utgående pumpstation. Detta vatten bräddar från mellansedimenteringen och har genomgått mekanisk och biologisk rening, men inte kemisk rening. Det finns i dagsläget ingen mätning av det förbiledda vattnet så man kan inte veta vilken typ av vatten som bräddat till Hökesån. I efterhand kan man utifrån resultaten från bräddvattenprovtagning avgöra om det var renat avloppsvatten eller inblandning av vatten som bräddat från mellansedimenteringen.

Gällande bräddning av renat avloppsvatten till Hökesån så pågår ett parallellt projekt som syftar till en kapacitetsökning av överföringsledningen som går mellan utgående pumpstation och våtmarken. En parallell ledning anläggs i liknande sträckning som befintlig överföringsledning. Framtida ledning kommer att ha en sådan kapacitet att bräddning av renat avloppsvatten till Hökesån upphör. I MKB kommer data över bräddningar av renat avloppsvatten att redovisas.

Recipientkontrollen omfattar vattenprovtagningar i Hökesån. Provtagningen utförs av den samordnade recipientkontrollen för Södra Vättern (SRK).

9.1.2 Dagvatten

Dagvatten genereras från tak och hårdgjorda ytor inom reningsverkets fastighetsområde. Mängden dagvatten kommer öka vid ansökt verksamhet till följd av att verksamhetens yta expanderar, exempelvis tillkommer fler hårdgjorda ytor och tak. Delar av omgivande mark avvattnas mot reningsverket och det finns lågpunkter där vatten kan ansamlas vid större nederbörd, se Figur 15. Dagvatten från reningsverkets fastighet rinner av mot Hökesån. En dagvattenutredning kommer att tas fram till detaljplanen och resultatet kommer att redovisas i MKB:n för tillståndsansökan.

9.2 Luft och lukt

På reningsverket har det förekommit luktproblem längre tillbaka i tiden. Luften från reningsverket leds ut via punktsug fram till en markbädd med ett alflisfilter som reducerar lukt.

En ökad belastning till reningsverket bedöms inte påverka dagens luktsituation. I stället är det utformningen av varje processteg som avgör hur mycket det luktar. Flera anläggningsdelar är inbyggda eller övertäckta. Slamhanteringen vilken är den mest luktalstrande processen kommer att vara fullständigt inbyggd.

Utsläpp till luft sker även från fordon genom transporter, framför allt i samband med drift men även vid leverans av material och produkter samt transporter av slam. Transporter orsakar utsläpp av bl.a. kväveoxider, stoft, svaveldioxid och koldioxid som i sin tur ger upphov till bl.a. försurning och växthuseffekt. Alla driftfordon körs på bränsle miljöklass 1 och i framtiden kan elbilar bli aktuella.

I MKB kommer ett utförligare resonemang om hur lukt förändras i det ombyggda reningsverket. Luftutsläpp från trafik kommer inte att fördjupas då transporterna är få till antal.

Påverkan bedöms kunna hanteras.

9.3 Buller

De vanligaste källorna till buller på ett reningsverk är transporter till och från anläggningen. Verksamhetens processer bedöms inte ge upphov till buller som kan påverka boende i omgivningen. Anläggningsdelar med bullrande maskiner är inbyggda och kommer att vara det fortsatt.

I dagens gällande tillstånd finns ett villkor för buller och inga klagomål angående buller har kommit till kommunens kännedom för de senaste åren.

Transporter till och från reningsverket ökar något vid en utbyggnad av reningsverket för att det kommer att bli en ökning av kemikalieleveranser och en ökning av borttransport av slam, se vidare i avsnitt om trafik och transporter.

Framtida påverkan från buller bedöms i detta läge som liten.

9.4 Trafik och transporter

Det förekommer tunga transporter till och från verksamheten. Till verksamheten levereras kemikalier från leverantör och slam från några mindre reningsverk i kommunen (Fagerhult och Brandstorp) och från verksamheten transporteras avvattnat slam från reningsprocessen. Det är också en mindre mängd transporter av sand, rens och annat avfall. I nuvarande verksamhet handlar det om cirka tre tyngre transporter i veckan.

I den framtida verksamheten väntas transporterna öka något när kapaciteten ökar. Då behövs sannolikt mer kemikalier och mer slam uppkommer i processen. I detta skedet bedöms tunga transporter till 2-3 om dagen.

Förutom tunga transporter sker personbilstransporter till och från verksamheten i varierande grad.

Transporterna sker i huvudsak på vardagar och under kontorstid.

9.5 Natur, kultur och friluftsliv

I kapitel om skyddade områden redogörs för vilka skyddade områden som finns i närheten av Habo reningsverk eller som kan påverkas av verksamheten av andra skäl. En del bedömningar om reningsverkets påverkan på dessa skyddade områden görs redan i samband med beskrivningen av värdet.

Utsläpp av renat avloppsvatten sker och kommer att ske till våtmarken. Vattnet rinner via dammarna vidare till Sillabäcken och slutligen till Vättern som är ett Natura 2000-område, se avsnitt 7. Natura 2000-områdets bevarandevärden bedöms i detta skede inte påverkas eftersom påverkan på kvalitetsfaktorerna är så liten, se vidare bilaga 1 Recipientutredningen. En ny plan för Natura 2000-området håller på att tas fram och inför ansökans inlämnande kontrolleras resultaten mot den nya planen.

Verksamheten kommer att utöka sin markanvändning något, främst åt väster där det finns naturmark idag och åt söder där marken redan tagits i anspråk. I norr och öster där verksamheten gränsar mot naturreservatet görs inga förändringar i markanvändningen, men delar av marken i öster som är avsatt till reningsverk kommer att få användning natur i den nya detaljplanen.

I kommande MKB kommer det att framgå hur den ansökta verksamheten kan påverka de skyddade områdena. Den preliminära bedömningen är att påverkan på flera av de skyddade områdena kommer att minska trots en kapacitetsökning och det beror huvudsakligen på att den ansökta verksamheten kommer att innebära en betydande förbättring.

9.6 Hushållning med naturresurser

9.6.1 Energi

Inom verksamheten går energi åt för uppvärmning av lokaler och för drift av reningsprocessens pumpar och annan maskinell utrustning.

Den årliga energiförbrukningen för reningsverket är 767 MWh/år som medelvärde för 2020-2022.

Energiförbrukning förväntas öka i ansökt verksamhet på grund av bättre rening, men minska på grund av energieffektivisering som görs i samband med ombyggnationen och översyn av till exempel uppvärmning. Energiförbrukning är en av de parametrar som skiljer beroende på vilken process som slutligen väljs. I TB och MKB kommer den ansökta verksamhetens uppskattade energiförbrukning samt energikällor att beskrivas.

9.6.2 Kemikalieanvändning

I processen används PAX 215 som fällningskemikalie (flockning innan slutsedimentering) och Superfloc för slambehandling. Förutom kemikalier i driften används en begränsad mängd kemikalier i personalutrymmen, för städning och i verkstaden.

Habo kommun är anslutna till det digitala kemikaliestödprogrammet Chemgroup. Alla kemikalier i verksamheten är inlagda i programmet och detaljerade kemikalielistor kan lätt tas ut med kontrollfunktion mot alla gällande begränsningslistor. Riskanalyser görs i programmet.

Fällningskemikalien förvaras i tank som fylls direkt från lastbil cirka tre gånger per år, alltid tillsammans med drifttekniker. Tanken är invallad, har högnivåalarm och skyddsutrustning finns vid lossningplatsen.

Det är sannolikt att kemikalieförbrukningen kommer att öka i ansökt verksamhet på grund av belastningsökningen. De olika processalternativen skiljer sig åt gällande kemikalieförbrukning, bland annat används extern kolkälla i några av förslagen, men inte alla. Förväntad kemikalieförbrukning kommer att redovisas i TB och bedömas i MKB.

9.6.3 Avfallshantering och biprodukter

Avfall som uppkommer vid anläggningen utgörs främst av rens och sand. Avloppsslam uppkommer också, men är en biprodukt.

Tabell 3 Mängder av avfall och biprodukter per år de tre senaste åren

Avfall	Sand (m ³)	Rens (ton)	Slam (ton TS)
2022	0,8	146	197
2021	1,2	148	192
2020	1,8	130	181

Farligt avfall som uppkommer vid anläggningen samlas ihop och hämtas av entreprenör och kan bestå av till exempel småbatterier och elektronik. Eventuellt farligt avfall som uppkommer vid pumpstationer tas med och integreras i avfallshanteringen vid Habo ARV. Därtill även en mindre mängd hushållsavfall och förpackningar som uppkommer i verksamheten.

Mängden avfall bedöms öka i planerad verksamhet jämfört med nollalternativet.

9.6.4 Vattenförbrukning

Under 2020 gjordes åtgärder som gjorde det möjligt att använda renat avloppsvatten för spolning av silarna i processen istället för att använda renvatten. Detta har gjort att vattenförbrukningen minskat under de senare åren. För 2022 förbrukades 1 800 m³ renvatten.

I ansökt verksamhet kan renvattenförbrukningen öka något då belastningen ökar.

9.7 Miljökonsekvenser under ombyggnation

Hur ombyggnationen ska gå till är för tidigt att säga, men den kommer att pågå samtidigt som befintlig verksamhet måste fungera som vanligt. När processen slutligen är vald och tillstånd har erhållits kommer projektet gå in i detaljprojektering och i samband med det tas en plan fram för hur ombyggnationen kan gå till. I den planen ingår att utarbeta skyddsåtgärder som behövs specifikt för ombyggnationen.

Miljökonsekvenserna som uppstår specifikt under ombyggnationen är av övergående karaktär. De kommer alltså inte att kvarstå efter ombyggnationen. Tidsaspekten är olika för olika konsekvenser.

9.7.1 Utsläpp till vatten

Under ombyggnationen, när nya anläggningsdelar ska kopplas ihop och under en intrimningsfas kan utsläppen till vatten i utgående renat avloppsvatten påverkas. Utgående renat avloppsvatten förväntas kunna pumpas till våtmarken under ombyggnationen. Det kan därför finnas behov av lättnad i utsläppskraven under dessa perioder. I huvudsak kommer kommunen att föreslå att nuvarande utsläppsvillkor för vatten gäller tills ombyggnationen är genomförd och en rimlig intrimningsperiod har passerat. I dagsläget kan den tiden uppskattas till 7 år från att tillstånd erhållits.

Vilken påverkan som kan uppkomma med avseende på utsläpp till vatten under anläggningsskedet kommer att utredas närmare och beskrivas i MKB:n.

Även hantering av det länsvatten som kommer att uppkomma under anläggningsfasen kommer att utredas och beskrivas i MKB:n.

9.7.2 Markarbeten och hantering av massor

Markberedande arbete kommer att vara nödvändigt, både på de nytillkomna delarna och på de befintliga. Det kan komma att vara aktuellt med schaktning, sprängning och hantering av massor. I dagsläget är det inte klart om även spontning kommer att behövas. Föroreningar i marken förväntas inte.

9.7.3 Buller och vibrationer

Anläggningsarbetet kan komma att medföra buller och vibrationer vid sprängning. Anläggningsarbetena medför buller från arbetsmaskiner och masstransporter samt transporter av personal till och från området.

Val av processlösning kommer att ha betydelse för hur byggnationen kan gå till och kan därmed också påverka bullersituationen.

Information om buller och vibrationer kommer att fördjupas och redovisas i MKB:n.

9.7.4 Transporter

Under tiden byggnation pågår förväntas ett ökat antal transporter med koppling till byggnationen vilka kommer att redovisas i MKB:n.

9.7.5 Rivningsarbeten

Rivningsarbeten kommer att förekomma. Det finns anläggningsdelar som redan idag är avställda och som kommer att rivas. Vilka delar av befintlig anläggning som kommer att ersättas beror delvis på val av process och är inte bestämt ännu.

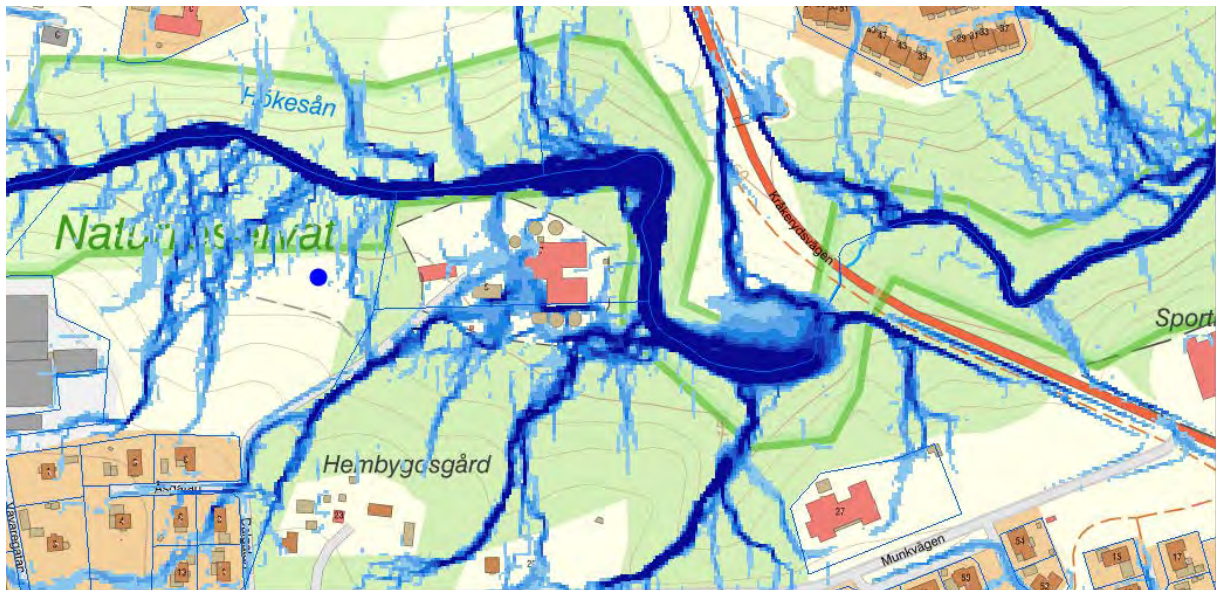
9.8 Kumulativa effekter

Verksamheten ligger relativt avskild från andra verksamheter och det väntas inte uppkomma kumulativa effekter avseende buller och transporter. Reningsverket är också den enda verksamheten som har utsläpp av renat vatten till våtmarken och Sillabäcken varför inga kumulativa effekter förväntas gällande utsläpp till vatten.

10 Klimatpåverkan inklusive stabilitet

Reningsverket ligger i Hökesåns dalgång och sluttningarna ner mot ån är delvis branta. Verksamheten ligger i ”mitten” och sluttningar finns ner mot verksamheten och från verksamheten ner mot ån. En geoteknisk utredning görs för att bedöma risken för skred och ras och för att ge anvisningar för grundläggning och utförande av de nya byggnader och bassänger som ska byggas. Resultaten från dessa utredningar kommer att redovisas i MKB.

Skyfallskarteringar har utförts för området, både av länsstyrelsen och av Habo kommun (WSP, 2022). I utredningen görs bland annat beräkningar av flöden vid 100-års regn som visar att reningsverket ligger på en nivå som inte innebär en förhöjd risk att reningsverket översvämmas vid skyfall. Däremot visar beräkningarna att det finns lågpunkter vid reningsverket, vilket påverkar dagvattenhanteringen, se Figur 15.

Figur 15 Beräknade maximala flöden vid 100-årsregn vid reningsverket. Källa (WSP, 2022)

Det pågår som redovisats tidigare i underlaget ett detaljplaneärende parallellt med ansökan om tillstånd för Habo reningsverk. I detaljplanen kommer dagvattenhanteringen att utredas vidare. I kommande MKB kommer det arbetet att redovisas samt påverkan från höga flöden i Hökesån.

11 Miljömål och hållbarhetsmål

Habo kommun och Jönköpings län bedriver ett aktivt arbete med både miljömål och hållbarhetsmål. Det finns flera konkreta planer och verktyg för verksamheter att arbeta med både internationella och nationella mål utifrån det regionala och lokala perspektivet. Reningsverket arbetar konkret och väldigt tydligt med frågor som rör vattenmiljö då avloppsvattenrening syftar till att minska samhällets utsläpp av näringsämnen och andra miljöpåverkande ämnen. Det finns också en tydlig koppling till människors hälsa då en fungerande avloppsrening förhindrar spridning av smittoämnen.

Habo kommun har i arbetet med ett nytt avloppsreningsverk genomfört en hållbarhetsworkshop för att identifiera vilka hållbarhetsmål och miljömål som är viktiga att beakta i ombyggnationen och förnyelsearbetet med reningsverket. I Figur 16 syns några av de underlag som används i hållbarhetsarbetet. Workshopen var ett konkret sätt att sortera och tydliggöra i vilka olika skeden i processen som olika mål blir betydelsefulla. Några mål hanteras till exempel i förfrågningsunderlag och andra får betydelse för vad som ska uppnås med ombyggnationen.

Habos hållbarhetsarbete

Figur 16 Olika program och planer i Habo kommun och Jönköpings län för arbete med miljömål och hållbarhet som används som underlag för det konkreta arbetet med ombyggnationen av reningsverket.

Verksamheten som sådan påverkar möjligheten att uppnå de nationella miljömålen främst gällande Levande sjöar och vattendrag, Ingen övergödning och i ett längre perspektiv Hav i balans eftersom verksamheten i sig på ett betydande sätt minskar utsläpp (särskilt näringsämnen) från samhället till vattenmiljöer. Verksamheten bidrar också stort till miljömålet God bebyggd miljö eftersom en fungerande avloppsrening är en förutsättning för samhällets fortlevnad och möjlighet att utvecklas, särskilt ur ett hygieniskt perspektiv. Verksamheten påverkar miljömålen Begränsad klimatpåverkan och Frisk luft både via reningsprocesserna och via transporter till och från verksamheten samt Giffri miljö utifrån val av reningsprocesser och kemikalier som behövs till processerna.

I kommande MKB redovisas hur arbetet med miljömål och hållbarhetsmål implementeras i ombyggnationen av reningsverket samt vilka miljömål som påverkas av verksamheten och hur.

12 Miljökonsekvensbeskrivning

Den MKB som kommer att bifogas ansökan föreslås ha följande innehåll och upplägg.

	Icke-teknisk sammanfattning
1	Inledning med bakgrund och syfte med MKB
2	Administrativa uppgifter
3	Lokalisering och omgivningsbeskrivning
3.1	Planförhållanden inklusive detaljplaneändring
3.2	Recipient
3.3	Naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö
3.4	Övriga riksintressen och andra skydd
4	Verksamhetsbeskrivning
4.1	Nuvarande verksamhet
4.2	Framtida verksamhet
5	Alternativ
5.1	Nollalternativ
5.2	Alternativ lokalisering
5.3	Alternativ utformning
6	Bedömningsgrunder och metodik för påverkan och konsekvenser
6.1	Konsekvensbedömningsmetodik
6.2	Miljömål
6.3	Miljökvalitetsnormer och riktvärden
7	Konsekvenser för miljö och resurshushållning i driftskedet
7.1	Utsläpp till vatten
7.2	Utsläpp till luft
7.3	Buller
7.4	Avfallshantering
7.5	Hushållning med naturresurser
7.6	Naturvärden, Friluftsliv och Kulturvärden
7.7	Klimat och översvämningsrisk
7.8	Riskbedömning
7.9	Konsekvenser för miljön under ombyggnation
8	Samlad bedömning
8.1	Uppfyllelse av miljömål
9	Samrådsprocessen
10	Referenser

12.1 Planerade och utförda utredningar

En recipientutredning har utförts med bedömningar av verksamhetens påverkan på miljökvalitetsnormer och miljön i Vättern. Recipientutredningen inkluderar bedömningar av verksamhetens påverkan på skyddade områden som finns i Vättern. Recipientutredningen finns med i samrådsunderlaget som bilaga 1. Under samrådet önskar sökande få myndigheternas synpunkter om huruvida recipientutredningen kan anses vara tillräckligt omfattande för att ligga till grund för prövningen.

En geoteknisk utredning utförs och kontrollerar stabilitet och rasrisk. Resultaten kommer att redovisas i MKB.

En dagvattenutredning kommer att genomföras i samband med detaljplaneärendet. Resultaten kommer att kunna redovisas i tillståndsansökans MKB.

Arbete med kapacitetshöjande åtgärder för överföringsledningen för utgående avloppsvatten pågår i ett separat projekt. Status på det projektet redovisas i MKB.

Provtagning av PFAS och läkemedelsrester i utgående avloppsvatten kommer att starta under 2024 och resultaten kommer att kunna redovisas i kommande MKB.

13 Referenser

WSP. (2022). *Skyfallskartering Habo* .

Övriga referenser

Förstudie Habo arv – Framtida avloppsvattenrening i Habo 2022-03-27

Habo kommun: www.habokommun.se

Habo kommun – Periodisk besiktning avloppsreningsverk med tillhörande ledningsnät 2021-03-26

Länsstyrelsen i Jönköpings läns publika webbkarta: [Länsstyrelsen i Jönköpings läns publika Webbkarta \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/jonkopings-lans/publika-webbkarta/)

Miljörapporter 2017-2022

Naturvårdsverket:

SGU: <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-grundvattenmagasin.html> samt <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-brunnar.html>

VISS: <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=3e0dd9145e6e44f298111f47f5b4184d>

Bilaga 1 Recipientutredning – bedömning av påverkan på Vättern

Recipientutredning – bedömning av påverkan på Vättern

Inför tillståndsprövning enligt 9 kapitel för Habo
avloppsreningsverk, Habo kommun.

Version 2.

Sweco Sverige AB 556767-9849

Kund: Habo Kommun

Upprättad av: Carin Lundqvist, Anders Stenström

Granskad av: Fredrik Franzén

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
2	Omfattning	4
	2.1 Avgränsningar	4
3	Beskrivning av verksamheten	5
4	Områdesbeskrivning.....	5
	4.1 Vättern.....	5
	4.2 Skyddade områden	6
5	Miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten.....	6
6	Ramdirektivet för vatten	6
	6.1 Vattenförekomster	6
	6.2 Status	7
	6.3 Vättern-Storvättern (WA11665077)	7
	6.3.1 Ekologisk status	7
	6.3.2 Kemisk status.....	10
7	Övervakningsdata.....	10
	7.1 Övervakning i Vättern.....	10
	7.2 Sammanställning av mätdata	11
8	Statusklassificering – nuläge.....	14
	8.1 Näringsämnen	14
	8.1.1 Resultat näringsämnen	15
	8.2 Ljusförhållanden/Siktdjup	16
	8.2.1 Resultat siktdjup.....	16
	8.3 Syrgasförhållanden	16
	8.3.1 Resultat syrgas	17
	8.4 Särskilda förorenande ämnen	17
	8.4.1 Metaller	17
	8.4.2 Ammoniak	19
	8.4.3 Nitrat	19
	8.5 Prioriterade ämnen.....	20
	8.5.1 Metaller	20
	8.5.2 PFOS	20
9	Utsläppsdata från verksamheten.....	22
10	Påverkan på fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorer och prioriterade ämnen.....	24
	10.1 Metodik	24
	10.2 Indata	25
	10.3 Belastning till Vättern från utgående renat avloppsvatten	26
	10.4 Bedömning påverkan på status	28
	10.4.1 Näringsämnen (fosfor).....	28
	10.4.2 Ammoniak.....	29
	10.4.3 Nitrat	30
	10.4.4 Metaller	31

10.4.5	Syrgas	32
10.4.6	Siktdjup	33
10.4.7	PFOS	33
11	Påverkan på biologin	33
11.1	Biologiska kvalitetsfaktorer	33
11.1.1	Växtplankton	33
11.1.2	Bottenfauna	34
11.1.3	Fisk	34
11.1.4	Makrofyter	34
12	Miljö kvalitetsnormer för laxfiskvatten	34
12.1	Temperatur	34
12.2	Upplöst syre	35
12.3	pH	35
12.4	Uppslammade fasta substanser	35
12.5	Syreförbrukning	35
12.6	Nitrit	35
12.7	Fenolföreningar	35
12.8	Mineraloljebaserade kolväten	36
12.9	Ammoniak (NH ₃)	36
12.10	Ammonium (NH ₄)	36
12.11	Restklor	36
12.12	Zink	36
12.13	Koppar	37
13	Slutsats	37
13.1	Påverkan på status och miljö kvalitetsnormer	37
13.2	Påverkan på skyddade områden	37

1 Inledning

Habo kommun kommer att ansöka om nytt tillstånd för Habo avloppsreningsverk (reningsverket) för att kunna genomföra omfattande förbättringar av nuvarande anläggning och fortsätta driva reningsverket på befintlig plats.

Föreliggande rapport syftar till att bedöma eventuell påverkan från ansökt verksamhet på recipienten Vättern avseende relevanta kvalitetsfaktorer och parametrar. Bedömningen omfattar påverkan från en ansökt verksamhet dimensionerat för 12 500 pe och en ansökt verksamhet dimensionerat för 15 000 pe. Tillstånd kommer att sökas för en belastning på 15 000 pe som årsmedelvärde, under förutsättning att utbyggnationen av det biologiska reningssteget kan göras etappvis. Om etappvis utbyggnad ej medges kommer tillstånd att sökas för 12 500 pe som årsmedelvärde.

2 Omfattning

I utredningen bedöms påverkan på recipienten Vättern avseende följande kvalitetsfaktorer och parametrar:

- Biologiska kvalitetsfaktorer:
 - Växtplankton
 - Bottenfauna
 - Fisk
 - Makrofyter
- Fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorer:
 - Näringsämnen
 - Ljusförhållanden
 - Syrgasförhållanden
 - Särskilda förorenande ämnen (Metaller, Ammoniak, Nitrat)
- Prioriterade ämnen
 - Metaller
 - PFOS

Bedömningen utförs för följande scenarier:

- Nuläge
- Nollalternativ
- Ansökt verksamhet 12 500 pe:
 - Maxbelastning
 - Produktionsmål
- Ansökt verksamhet 15 000 pe:
 - Maxbelastning
 - Produktionsmål

2.1 Avgränsningar

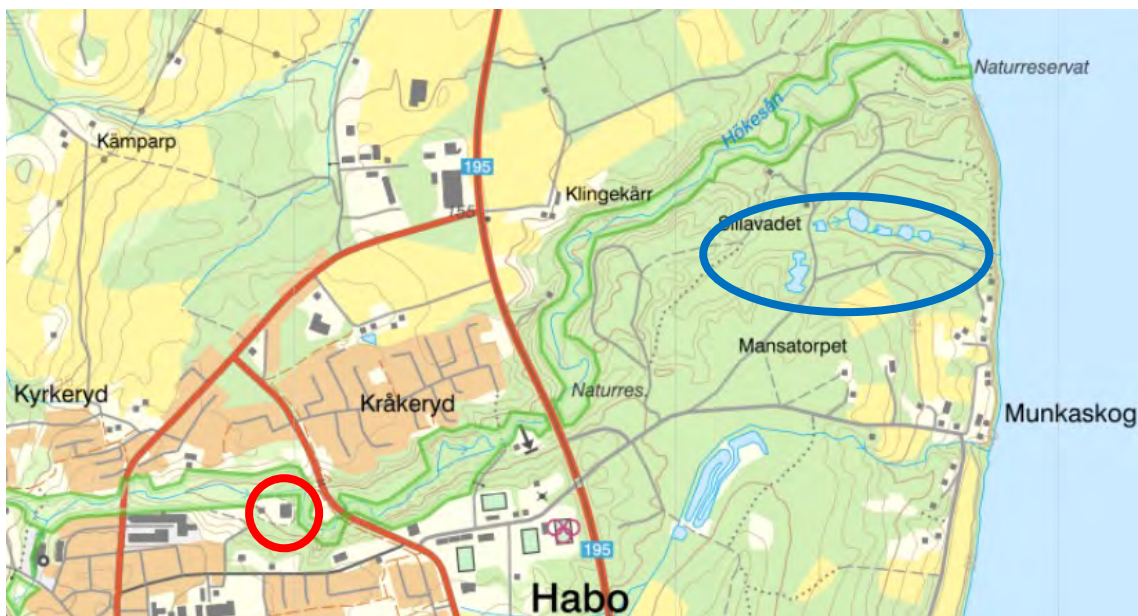
Utredningen behandlar inte hydromorfologiska kvalitetsfaktorer.

3 Beskrivning av verksamheten

Avloppsreningsverket i Habo byggdes på 1960-talet och ligger vid Hökesån i norra delen av samhället (Figur 1). Habo kommun har under de senaste åren utrett reningsverket med syfte att klargöra kapacitet, behov och möjlighet för fortsatt avloppsreningsverksamhet. Nuvarande anläggning har bristande kapacitet och ett stort renoveringsbehov.

Habo kommun har beslutat att utveckla Habos befintliga avloppsreningsverk och förse reningsverket med kväverening, samt göra nödvändiga renoveringar för att säkerställa att samhället kan utvecklas och växa.

Utsläpp av renat avloppsvatten från Habo avloppsreningsverk pumpas via en överföringsledning till en serie av dammar (våtmark). Våtmarkerna är anlagda för efterpolering av det renade avloppsvattnet innan utsläpp till Vättern. Från våtmarken leds vattnet via en ledning vidare till Sillabäcken som efter en sträcka på cirka 200 m rinner ut i Vättern (Figur 1).

Figur 1. Habo avloppsreningsverk är markerad med röd cirkel och dammarna (våtmarken) inklusive utloppet i Sillabäcken är markerad i blått.

4 Områdesbeskrivning

4.1 Vättern

Vättern är Sveriges näst största sjö. Vätterns storlek i kombination med att den är djup och har ett förhållandevis litet avrinningsområde medför att Vättern har en lång omsättningstid på 60 år. Vättern är näringsfattig, har ett siktdjup på cirka 15–16 m och en låg fosforhalt¹. Vättern har en unik artsammansättning och växt- och djursamhället indikerar på att vattenkvaliteten överlag är god. Vätterns vattenvolym är cirka 73,5 km³, största djup 128 m och medeldjup på cirka 40 m¹. Höjden över havet är 88,5 m¹. Utloppet är via Motala ström till Östersjön.

¹ [Om Vättern - Vättern \(vattern.org\)](http://Om Vättern - Vättern (vattern.org))

4.2 Skyddade områden

Habo avloppsreningsverk och de nedre dammarna i våtmarken samt Sillabäcken nedströms dammarna ligger inom Vätterns vattenskyddsområde. Habo avloppsreningsverks verksamhetsområde gränsar till Hökesåns naturreservat. I stort sett hela Vätterns yta utgör Natura 2000-område enligt art-och habitatdirektivet genom fyra länsvisa delområden: Västra Vättern, Vättern (Norra), Vättern (Östra) samt Vättern (Södra). Vättern (Östra) är även utpekad enligt fågeldirektivet. Till varje Natura 2000 område ska det finnas en bevarandeplan framtagen. En bevarandeplan beskriver värden och hot samt innehåller bedömningar av områdets s.k. bevarandetilstånd. Den senaste fastställda bevarandeplanen som är från 2018², är enligt uppgift under revidering. Prioriterade bevarandevärden i hela Vättern är naturtypen ävjestrandsjöar och fiskarterna stensimpa och nissöga. Kransalgssjöar är prioriterade bevarandevärden i Vättern (södra) och fågelarterna fisktärna, silvertärna, vitkindad gås, fiskgjuse, storlom och drillsnäppa i Vättern (östra).

5 Miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten

Vättern är ett så kallat laxfiskvatten (EU-id SEF11013) enligt Naturvårdsverkets författningssamling 2002:6, vilket innebär att den berörs av miljökvalitetsnormer enligt förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. I förordningens bilaga 1 finns förtecknat vilka gränsvärden och riktvärden som gäller, bland annat olika fysikaliska och kemiska parametrar såsom upplöst syre, syreförbrukning, uppslammade fasta substanser, pH, nitriter, ammoniak, ammonium, fenolföreningar, mineraloljebaserade kolväten.

Fisk- och musselvattenförordningen grundas i två EG-direktiv som tillkom på 1970-talet. De båda direktiven har upphört att gälla men samma skyddsnivå förutsätts bli säkerställd genom tillämpning av vattendirektivet. Den svenska förordningen gäller dock fortfarande³.

6 Ramdirektivet för vatten

Ramdirektivet för vatten antogs i EU år 2000 (2000/60/EG). Målet med direktivet är att allt vatten ska uppnå eller bibehålla god status. I Sverige har direktivets mål översatts som juridiskt bindande miljökvalitetsnormer (MKN). MKN anger det ekologiska och kemiska tillstånd som ska uppnås eller råda i vattenförekomster vid en viss tidpunkt. MKN är juridiskt bindande och enligt miljöbalken 5 kapitlet 4§ får inte en verksamhet tillåtas om denna ger upphov till att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm. Om verksamheten ger upphov till en försämring av någon kvalitetsfaktor bedöms det som en otillåten försämring.

6.1 Vattenförekomster

Sveriges vatten är indelade i geografiska delområden som kallas vattenförekomster. Vattenförekomsterna kan bestå av sjöar, vattendrag, kustvatten eller grundvatten. Indelningen av vattenförekomster baseras på vissa kriterier t.ex. att sjöar större än eller lika med 0,5 km² och vattendrag med tillrinningsområde större än eller lika med 10 km² avgränsas som ytvattenförekomster. Under vissa förutsättningar kan även mindre vatten avgränsas som vattenförekomster. Kustvattenförekomster avgränsas i området från kustlinjen ut till en sjömil (1 852 meter) utanför den så kallade baslinjen. En

² Bevarandeplan Natura 2000 – Vättern. Rapport 129 från Vätternvårdsförbundet, 2018.

³ Havs- och vattenmyndighetens rapport 2016:15. Översyn av förordning om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten.

kustvattenförekomst är ett avgränsat kustvattenområde, ett sund, en bukt eller ett hamnområde.

6.2 Status

För att bedöma vilken status ett vatten har genomförs statusklassificeringar av alla yt- och grundvattenförekomster. Klassningen av ytvatten genomförs utifrån bedömningsgrunder från Havs- och vattenmyndigheten (HVMFS 2019:25) och för grundvatten används bedömningsgrunder från SGU (SGU-FS 2013:2; SGU-FS 2023:2). För ytvattenförekomster bedöms ekologisk status och kemisk status. Ekologisk status är en sammanvägning av biologiska, fysikalisk-kemiska och hydromorfologiska kvalitetsfaktorer och klassificeras i fem klasser: hög, god, måttlig, otillfredsställande och dålig status. Kemisk status baseras på uppmätta halter av ett antal utpekade s.k. prioriterade ämnen. Vilka ämnen som ingår i de prioriterade ämnena avgörs inom EU. Vid den senaste statusklassningen ingick 45 olika ämnen eller ämnesgrupper i de prioriterade ämnena. Kemisk status klassificeras i två klasser: god och uppnår ej god.

I databasen VISS⁴ (VattenInformationSystem Sverige) presenteras bedömningarna av den aktuella miljöstatusen i vattenförekomsterna samt de kvalitetskrav som ska uppnås (miljökvalitetsnormer).

6.3 Vättern-Storvättern (WA11665077)

Vättern är en avgränsad ytvattenförekomst *Vättern-Storvättern* (WA11665077). Uppgifter i nedan avsnitt är hämtade från VISS 2023-09-27 och avser klassningen vid senaste bedömningen.

6.3.1 Ekologisk status

Vättern är bedömd till god ekologisk status baserat på status för fisk som uppvisar god status, övriga biologiska kvalitetsfaktorer har hög status. Bedömda kvalitetsfaktorer i VISS samt utpekade särskilda förorenande ämnen i riskbedömningen presenteras i Tabell 1 och Tabell 2.

⁴ [Välkommen till VISS \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

a

Tabell 1. Biologiska kvalitetsfaktorer samt bedömda underliggande parametrar som ingår i bedömningen av ekologisk status för vattenförekomsten Vättern-Storvättern (WA11665077). Källa: VISS 2023-09-27

Biologiska kvalitetsfaktorer	Parameter	Status	
Växtplankton		Hög	
	Näringsämnespåverkan	Hög	
	Klorofyll A	Hög	
	Planktontrofiskt index (PTI)	God	
	Totalbiomassa	Hög	
	Artantal för växtplankton	Ej klassad	
Bottenfauna		Hög	
	ASPT	Hög	
	BQI	Hög	
	MILA	Hög	
Makrofyter		God ¹	
Fisk		God	
	Fisk i sjöar (EQR8)	Ej klassad	
	Fisk i sjöar AindexW5		
	Fisk i sjöar (EindexW3)		

1. Klassning från förvaltningscykel 2

Tabell 2. Fysikalisk – Kemiska kvalitetsfaktorer samt relevanta särskilda förorenade ämnen som ingår i bedömningen av ekologisk status i vattenförekomsten Vättern-Storvättern (WA11665077). Källa: VISS 2023-09-27

Fysikalisk – Kemiska kvalitetsfaktorer	Parameter	Status
Näringsämnen		Hög
Ljusförhållanden		Hög ¹
Syrgasförhållanden		Ej klassad
Försurning		God
Särskilda förorenade ämnen		God
	Koppar	God
	Krom	God
	Zink	God
	17-alfa-etinylöstradiol	Ej klassad
	Bisfenol A	Ej klassad
	Diklofenak	God
	Icke-dioxinlika PCB'er (6 PCB: 28,52,101,138,153,180)	Ej klassad
	Nonylfenoletoxilater	Ej klassad
	Ammoniak (NH ₃ -N)	Ej klassad
	Nitrat (NO ₃ -N)	Ej klassad

1. Klassning från förvaltningscykel 2

6.3.2 Kemisk status

Den kemiska statusen i Vättern är bedömd till uppnår ej god baserat på att uppmätta halter i fisk av PFOS, dioxiner, PBDE och kvicksilver överskrider respektive gränsvärde. Bedömda prioriterade ämnen samt utpekade prioriterade ämnen i riskbedömningen i VISS presenteras i Tabell 3.

Tabell 3. Klassificerade prioriterade ämnen i vattenförekomsten Vättern-Storvättern (WA11665077). Källa: VISS 2023-09-27.

Prioriterade ämnen	Status	
Antracen	God	Green
Bromerad difenyleter	Uppnår ej god	Red
Bly och blyföreningar	God	Green
Kadmium och kadmiumföreningar	God	Green
Kvicksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår ej god	Red
Nickel och nickelföreningar	God	Green
Dioxiner och dioxinlika föreningar	Uppnår ej god	Red
Fluoranten	God	Green
Hexabromcyklododekaner (HBCDD)	God	Green
PFOS - Perfluoroktansulfonsyra och dess derivater	Uppnår ej god	Red
Tributyltenn föreningar	God	Green
Benso(a)pyrene	Ej klassad	Grey

7 Övervakningsdata

7.1 Övervakning i Vättern

I Vättern genomförs miljöövervakning inom det nationella delprogrammet Stora sjöar. Inom delprogrammet genomförs regelbundna undersökningar av vattenkemi, sedimentkemi, miljögifter i fisk, samt biologiska undersökningar av växtplankton, djurplankton, bottenfauna och makrofyter. Den senaste övervakningsprogrammet gäller för perioden 2022–2027. I Tabell 1 visas en sammanställning av övervakningen. Miljöövervakning bedrivs även som tillfälliga kampanjer eller uppdrag från nationella och regionala myndigheter.

Tabell 1. Undersökningar som genomförs i Vättern inom det nationella delprogrammet Stora sjöar. Källa: VISS 2023-08-08

Station	Utförare	Parametrar	Frekvens
Edeskvarnaån NV	Nationell miljöövervakning – Stora sjöarna	Växtplankton, Syrgasförhållanden, Metaller, Ljusförhållanden, Näringsämnen, allmän vattenkemi	4 gånger per år
	Nationell miljöövervakning – Stora sjöarna	Djurplankton	2 gånger per år
Jungfrun NV	Nationell miljöövervakning – Stora sjöarna	Växtplankton, Syrgasförhållanden, Metaller, Ljusförhållanden, Näringsämnen, allmän vattenkemi	4 gånger per år
	Nationell miljöövervakning – Stora sjöarna	Djurplankton	2 gånger per år
Omberg	Nationell miljöövervakning – Stora sjöarna	Bottenfauna	1 gång per år
Visingsö SV	Nationell miljöövervakning – Stora sjöarna	Bottenfauna	1 gång per år
St. Aspön SO	Nationell miljöövervakning – Stora sjöarna	Bottenfauna	1 gång per år

7.2 Sammanställning av mätdata

I Tabell 2 till Tabell 4 presenteras mätdata för perioden 2017–2022 från de två övervakningsstationerna Edeskvarnaån NV och Jungfrun NV.

Tabell 2. Mätdata från övervakningen i Edeskvarnaån NV och Jungfrun NV. I tabellen visas medelvärden per år och övervakningsstation för de parametrar som ingår i bedömningen av status för näringsämnen. Medelvärden baseras på fyra mätvärden per år per övervakningsstation. Värden under rapporteringsgräns har satts till halva rapporteringsgränsen vid beräkning av medelvärden.

	Tot-fosfor (µg/l)	Absorbans	SO4 (mekvl/l)	Mg (mekvl/l)	Alk
Edeskvarnaån NV					
2017	2,8	0,003	0,37	0,19	0,60
2018	2,8	0,003	0,37	0,19	0,59
2019	2,7	0,008	0,37	0,19	0,57
2020	1,5	0,005	0,37	0,20	0,58
2021	2,7	0,005	0,38	0,20	0,59
2022	1,6	0,013	0,38	0,20	0,61
2017–2022	2,3	0,006	0,37	0,19	0,59
Jungfrun NV					
2017	2,5	0,003	0,38	0,20	0,61
2018	3,3	0,003	0,37	0,19	0,59
2019	3,5	0,005	0,37	0,20	0,57
2020	1,0	0,004	0,37	0,20	0,58
2021	1,3	0,006	0,38	0,20	0,60
2022	1,0	0,003	0,38	0,20	0,62
2017–2022	2,1	0,004	0,37	0,20	0,59
Medel båda stationer	2,2	0,005	0,37	0,20	0,59

Tabell 3. Mätdata från övervakningen i Edesvarnaån NV och Jungfrun NV. I tabellen visas medelvärden per år och övervakningsstation för totalkväve (N-tot), ammoniumkväve (NH₄-N) och nitrit+nitratkväve (NO₂+NO₃). Medelvärden baseras på fyra mätvärden per år per övervakningsstation. Värden under rapporteringsgräns har satts till halva rapporteringsgränsen vid beräkning av medelvärden.

	N-tot (µg/l)	NH ₄ -N (µg/l)	NO ₂ +NO ₃ (µg/l)
Edesvarnaån NV			
2017	670	4,9	470
2018	670	5,4	510
2019	590	7,9	530
2020	610	8,6	540
2021	580	9,6	500
2022	590	7	510
2017–2022	620	7,2	510
Jungfrun NV			
2017	670	5,7	470
2018	660	5,3	510
2019	610	10	500
2020	600	9,9	540
2021	580	8,5	500
2022	590	7,6	500
2017–2022	620	7,8	500
Medel båda stationer	620	7,5	510

Tabell 4. Mätdata från övervakningen i Edesvarnaån NV och Jungfrun NV. I tabellen visas medelvärden per år och övervakningsstation för metaller. Medelvärden baseras på fyra mätvärden per år per övervakningsstation. Värden under rapporteringsgräns har satts till halva rapporteringsgränsen vid beräkning av medelvärden.

	As	Cd	Cr	Cu	Ni	Zn	Pb	U
Edesvarnaån NV								
2017	0,13	0,0026	0,083	0,64	0,51	1,8	0,089	X
2018	0,14	0,010	0,067	0,62	0,52	1,9	0,073	X
2019	0,15	0,0040	0,063	0,60	0,47	1,4	0,026	X
2020	0,15	0,0039	0,060	0,54	0,47	1,4	0,079	X
2021	0,15	0,0035	0,053	0,52	0,47	1,3	0,026	X
2022	0,14	0,0037	0,052	0,51	0,46	1,3	0,041	0,095
2017–2022	0,14	0,0045	0,062	0,57	0,48	1,5	0,055	0,095
Jungfrun NV								
2017	0,14	0,0025	0,082	0,72	0,47	1,7	0,048	
2018	0,15	0,0065	0,057	0,75	0,49	1,5	0,028	
2019	0,15	0,0039	0,062	0,57	0,48	1,5	0,040	
2020	0,15	0,0044	0,058	0,55	0,48	1,4	0,083	
2021	0,15	0,0039	0,053	0,54	0,47	1,3	0,025	
2022	0,15	0,0037	0,058	0,52	0,47	1,5	0,14	0,099
2017–2022	0,15	0,0041	0,061	0,60	0,47	1,5	0,06	0,10
Medel båda stationer	0,15	0,0043	0,062	0,58	0,48	1,5	0,059	0,10

8 Statusklassificering – nuläge

Den senast utförda statusklassningen i VISS genomfördes 2019. För att bedöma Habo avloppsreningsverks påverkan på Vättern bör senaste data användas. En ny klassning baserat på data för perioden 2017–2022 har därför utförts av Sweco för relevanta kvalitetsfaktorer:

- Fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna:
 - Näringsämnen
 - Ljusförhållanden
 - Syrgasförhållanden
 - Särskilda förorenande ämnen (Metaller, Ammoniak och Nitrat)
- Prioriterade ämnen
 - Metaller
 - PFOS

Klassningen har genomförts utifrån bedömningsgrunderna i Havs-och vattenmyndigheternas föreskrifter 2019:25⁵ och tillgängliga mätdata från SLUs webbtjänst Miljödata MVM⁶. Vid beräkning av medelvärden används halva rapporteringsgränsen för värden under rapporteringsgräns.

8.1 Näringsämnen

I sjöar och vattendrag klassificeras kvalitetsfaktorn näringsämnen normalt utifrån parametern totalfosfor. Bedömningen görs utifrån kvoten mellan uppmätt halt och ett referensvärde som beräknas för varje vattenförekomst utifrån halter av vattenkemiska och geografiska variabler. Bedömningsgrunderna för klassning av näringsämnen är uppdaterad 2022-09-19 och i de uppdaterade bedömningsgrunderna har formeln för beräkning av referensvärde ändrats. I bedömningarna som presenteras i VISS har klassningen för näringsämnen baserats på de tidigare bedömningsgrunderna med en annan formel för beräkning av referensvärde.

Den beräknande ekologiska kvoten jämförs mot klassgränser enligt Tabell 5.

Tabell 5. Klassgränser för bedömning av status för näringsämnen i sjöar

Status	EK-värde
Hög	$0,7 \leq EK$
God	$0,5 \leq EK < 0,7$
Måttlig	$0,3 \leq EK < 0,5$
Otillfredsställande	$0,2 \leq EK < 0,3$
Dålig	$EK < 0,2$

För att beräkna referensvärdet för fosfor användes följande formel (formel 1.1. i HVMFS 2019:25, uppdaterad 2022-09-19):

$$\log TotPref = 2,058 - 0,395 \times \log Medeldjup + 0,335 \times \log AbsF - 0,399 \times \log SO4 + 0,782 \times \log Mg - 0,152 \times \log Sankmark$$

⁵ Havs – och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten (HVMFS 2019:25)

⁶ [Miljödata MVM - Start \(slu.se\)](https://slu.se/miljo-data)

Uppgifter om andelen sankmark hämtades från Sveriges lantbruksuniversitets (SLU) hemsida⁷.

8.1.1 Resultat näringsämnen

I Tabell 6 presenteras resultat från beräkningar av referensvärde för fosfor samt den beräknade ekologiska kvoten. Beräkningar har utförts baserat på medelvärden per år samt baserat på medelvärden för hela perioden. Mätvärden för absorbans för perioden 2017–2022 ligger strax över rapporteringsgränsen eller anges som under rapporteringsgräns. Mätvärden under rapporteringsgräns har satts till halva rapporteringsgränsen vid beräkning av medelvärden. Det innebär att medelvärdet av absorbans troligen är något underskattat vilket har en viss inverkan på det beräknade referensvärdet för fosfor. Om hela rapporteringsgränsen används vid beräkningarna blir den ekologiska kvoten generellt något högre. Enligt SLUs beräkningsverktyg⁸ ligger absorbansen under kalibreringsintervallet och medeldjup över kalibreringsintervallet, vilket kan ha en inverkan på resultatet.

Beräkningarna visar på god status för hela perioden (2017–2022) (Tabell 6). För enskilda år varierar statusen mellan måttlig, god och hög (Tabell 6). Enligt SLU, som har tagit fram verktyget för att statusklassa näringsämnen, så är de nya formlerna framtagna för att bättre spegla förhållanden i sjöar med näringsämnespåverkan och inte lika lämpliga för näringsfattiga sjöar. Eftersom både absorbansen och medeldjupet ligger utanför modellens kalibreringsintervall kan det ifrågasättas om formelns lämplighet för statusklassning av Vättern.

Referensvärdet som anges i VISS har beräknats med formel 1.1 enligt de gamla bedömningsgrunderna⁹. Referensvärdet för fosfor anges till 3,4 µg/l, vilket är betydligt högre än det referensvärde som beräknades för perioden 2017–2022 med den nya formeln (ref-P =1,4 µg/l, Tabell 6). För att jämföra de båda beräkningsmetoderna beräknades även referensvärden för fosfor med den gamla formeln för perioden 2017–2022. Detta gav ett referensvärde på 3,5 µg/l, vilket innebär en ekologisk kvot motsvarande hög status (Tabell 7).

Tabell 6. Beräknade referensvärden, ekologisk kvot och status per år och för hela perioden 2017–2022 för de två stationerna Edeskvarnaån NV och Jungfrun NV. Referensvärden beräknade enligt formel 1.1. i HVMFS 2019:25. M=måttlig status, G=god status, H=hög status.

	Ref-P		Ekologisk kvot		Status	
	Edeskvarnaån	Jungfrun	Edeskvarnaån	Jungfrun	Edeskvarnaån	Jungfrun
2017	1,1	1,1	0,41	0,46	M	M
2018	1,1	1,2	0,40	0,37	M	M
2019	1,6	1,4	0,61	0,40	G	M
2020	1,4	1,4	0,92	1,4	H	H
2021	1,4	1,5	0,54	1,2	G	H
2022	2,0	1,2	1,3	1,2	H	H
2017–2022	1,5	1,3	0,67	0,64	G	G

⁷ Underlag och verktyg för statusklassningar | Externwebben (slu.se)

⁸ Statusklassning för totalfosfor i sjöar (shinyapps.io)

⁹ Formel 1.1 enligt HVMFS 2013:19.

Tabell 7. Beräknade referensvärden, ekologisk kvot och status per år och för hela perioden 2017–2022 för de två stationerna Edeskvarnaån NV och Jungfrun NV. Referensvärden beräknade enligt formel 1.1. i HVMFS 2013:19. H=hög status.

	Ref-P		Ekologisk kvot		Status	
	Edeskvarnaån	Jungfrun	Edeskvarnaån	Jungfrun	Edeskvarnaån	Jungfrun
2017	3,0	3,5	1,1	1,4	H	H
2018	2,7	3,4	1,0	1,0	H	H
2019	3,5	3,1	1,3	0,9	H	H
2020	3,6	3,6	2,4	3,6	H	H
2021	3,3	4,0	1,3	3,1	H	H
2022	4,1	3,2	2,6	3,2	H	H
2017–2022	3,5	3,5	1,5	1,7	H	H

8.2 Ljusförhållanden/Siktdjup

Mätning av siktdjup sker oftast genom att en vit skiva sänks ner i vattnet till den inte längre syns. Siktdjupet har en direkt effekt på hur djupt ner växter kan leva. Siktdjup påverkas av humusämnen, lerpartiklar, näringsämnen och växtplankton. Vättern är en näringsfattig klarvattensjö med stort siktdjup.

8.2.1 Resultat siktdjup

Siktdjupet har i VISS klassificerats till hög status baserat på ett siktdjup på 11,6 m, uppmätt utan vattenkikare. Siktdjupet för åren 2017–2022 ligger på som medel 11,2 m utan kikare och 12,6 med kikare. Eftersom förändringen i siktdjup är marginell från föregående tidperiod bedöms statusen vara fortsatt hög.

8.3 Syrgasförhållanden

Klassificering av syrgasförhållanden har utförts baserat på bedömningsgrunderna i HVMFS 2019.25, uppdaterade 1 januari 2020. Provtagning av syre ska ske i den djupaste delen av sjön och i skiktade sjöar ska provtagningen ske under sommarstagnationen och i sjöar där vattenmassan oftast ombländas under året ska provtagning ske under sensommaren. Vid bedömning av syrgasförhållandena ska minimivärdet användas för att säkerställa att vattnets ekosystem inte är utsatt för påverkan orsakad av låga syrgashalter. Statusklassificeringen ska ta hänsyn till om fisksamhället huvudsakligen består av laxartade fiskar (salmonider) eller varmvattenfiskar. Statusklassificering sker enligt klassgränser i Tabell 8.

Tabell 8. Statusklassificering av syrgaskoncentration för sjöar.

Status	Syrgaskoncentration (mg/l)	
	Varmvattenfiskar	Salmonider
Hög	Syrgas ≥ 7 (8)	Syrgas ≥ 9
God	≥ 5 syrgas < 7	≥ 7 syrgas < 9
Måttlig	≥ 4 syrgas < 5	≥ 6 syrgas < 7
Otillfredsställande	≥ 2 syrgas < 4	≥ 4 syrgas < 6
Dålig	Syrgas < 2	Syrgas < 4

8.3.1 Resultat syrgas

Lägsta uppmätta syrgashalter under perioden 2017–2022 vid både övervakningsstationen Jungfrun NV och övervakningsstationen Edeskvarnaån NV låg över 9 mg/l och i statusen bedöms därmed som hög.

8.4 Särskilda förorenande ämnen

8.4.1 Metaller

Koppar, zink, krom och arsenik ingår i de utpekade särskilda förorenande ämnena i HVMFS 2019:25. Värdena i bedömningsgrunderna för koppar och zink gäller för biotillgänglig halt. Med biotillgänglig halt avses den del av den lösta fasen som beräknas tas upp av vattenlevande organismer. Eftersom totalhalterna zink är lägre än bedömningsgrunden för biotillgänglig halt är det inte nödvändigt att beräkna biotillgänglig andel för att bedöma status för zink.

Kopparhalterna ligger strax över bedömningsgrunden på 0,5 $\mu\text{g/l}$ biotillgänglig halt och därför har biotillgänglig halt beräknats med hjälp av programvaran bio-met bioavailability tool v5.1. Beräkningen utgår utifrån uppmätt löst metallhalt och parametrarna pH, DOC och kalcium. Värdena för arsenik, uran och zink är framtagna för att hänsyn ska tas till naturlig bakgrund, om den naturliga bakgrunden hindrar efterlevnad av värdena i bedömningsgrunderna. Samtliga värden ligger under bedömningsgrunden och någon korrigering mot bakgrundshalter är därmed inte nödvändig.

I Tabell 12 visas beräknade årsmedelvärden för Edeskvarnaån NV och Jungfrun NV. Samtliga årsmedelvärden är lägre än värdena i bedömningsgrunderna i HVMFS:2019. Statusen bedöms därmed som god.

Tabell 12. Statusklassning för de särskilda förorenade ämnena arsenik (As), Krom (Cr), koppar (Cu), zink (Zn) och Uran (U). Uppmätta årsmedelvärden är jämförda mot värden (årsmedel, AA-EQS) i bedömningsgrunderna i HVMFS 2019:25. Cu_{bio} är beräknad biotillgänglig halt. Årsmedelvärden under bedömningsgrunden är markerade i grönt. Enheten är $\mu\text{g/l}$. Värden under rapporteringsgräns har satts till halva rapporteringsgränsen vid beräkning av medelvärden.

	As	Cr	Cu	Cu_{bio}	Zn	U
Bedömningsgrund	0,5	3,4	x	0,5	5,5	0,17
Edeskvarnaån NV						
2017	0,13	0,083	0,64	0,08	1,8	X
2018	0,14	0,067	0,62	0,08	1,9	X
2019	0,15	0,063	0,60	0,08	1,4	X
2020	0,15	0,060	0,54	0,07	1,4	X
2021	0,15	0,053	0,52	0,07	1,3	X
2022	0,14	0,052	0,51	0,07	1,3	0,095
2017–2022	0,14	0,062	0,57	0,07	1,5	0,095
Jungfrun NV						
2017	0,14	0,082	0,72	0,09	1,7	X
2018	0,15	0,057	0,75	0,1	1,5	X
2019	0,15	0,062	0,57	0,08	1,5	X
2020	0,15	0,058	0,55	0,07	1,4	X
2021	0,15	0,053	0,54	0,07	1,3	X
2022	0,15	0,058	0,52	0,07	1,5	0,099
2017–2022	0,15	0,061	0,60	0,08	1,5	0,1
Medel båda stationer	0,15	0,062	0,58	0,08	1,5	0,1

X = data saknas

8.4.2 Ammoniak

Ammoniak ingår i de utpekade särskilda förorenande ämnena i HVMFS 2019:25. Ammoniumkväve kan omvandlas till ammoniak. Förhållandet mellan ammoniak och ammonium är beroende av pH och temperatur. Höga pH-värden och höga temperaturer ökar andelen ammoniak. Ammoniak är mycket toxiskt för vattenlevande organismer t.ex. fisk. Halten ammoniak kan beräknas utifrån halten ammoniumkväve enligt en formel i HVMFS 2019:25:

- Halt $\text{NH}_3\text{-N}$ = fraktion $\text{NH}_3\text{-N}$ * halt $\text{NH}_4\text{-N}$
- Fraktion $\text{NH}_3\text{-N}$ = $1/(10^{(\text{pKa}-\text{pH})}+1)$
- $\text{pKa} = 0,0901821 + 2729,92 / T$ (T = temperatur uttryckt i Kelvin).

Ammoniakkväve har beräknats baserat på uppmätta halter i ytvatten av ammoniumkväve, pH och temperatur i övervakningsstationerna.

I Tabell 9 presenteras beräknade årsmedelhalter för ammoniak i övervakningsstationerna i Vättern. Årsmedelhalterna har jämförts mot bedömningsgrunden för ammoniak i HVMFS 2019:25. Bedömningsgrunden för årsmedel (AA-EQS) är 1,0 µg/l. Årsmedelhalterna ligger långt under 1,0 µg/l och statusen för ammoniak bedöms därmed som god.

Tabell 9. Beräknade årsmedelhalter av ammoniak-kväve i övervakningsstationerna Edeskvarnaån NV och Jungfrun NV. Beräknade årsmedelhalter har jämförts mot bedömningsgrunden för ammoniak i HVMFS 2019:25. Bedömningsgrunden för årsmedel (AA-EQS) är 1,0 µg/l.

	Ammoniakkväve		Status	
	µg/l			
	Edeskvarnaån NV	Jungfrun NV	Edeskvarnaån NV	Jungfrun NV
2017	0,025	0,036	G	G
2018	0,050	0,063	G	G
2019	0,11	0,22	G	G
2020	0,11	0,11	G	G
2021	0,11	0,12	G	G
2022	0,091	0,091	G	G
2017–2022	0,083	0,11	G	G

8.4.3 Nitrat

Nitrat-kväve ingår i de utpekade särskilda förorenande ämnena i HVMFS 2019:25. I övervakningsstationerna i Vättern analyseras summan av nitrit+nitratkväve. Enligt SLU rapport 2015:12 - *Underlag till bedömningsgrunder för kväve i sjöar och vattendrag* utgörs summan oftast nästan uteslutande av nitrat. Angivna halter nitrit+nitratkväve antas därmed bestå av nitrat-kväve och halterna jämförs mot värdet i bedömningsgrunden för nitrat-kväve.

I Tabell 10 presenteras beräknade årsmedelhalter för nitratkväve i övervakningsstationerna i Vättern. Årsmedelhalterna har jämförts mot bedömningsgrunden för nitratkväve i HVMFS 2019:25. Bedömningsgrunden för årsmedel (AA-EQS) är 2 200 µg/l. Årsmedelhalterna ligger långt under värdet i bedömningsgrunden och statusen bedöms därmed som god.

Tabell 10. Beräknade årsmedelhalter av nitratkväve i övervakningsstationerna Edeskvarnaån NV och Jungfrun NV. Beräknade årsmedelhalter har jämförts mot bedömningsgrunden för nitratkväve i HVMFS 2019:25. Bedömningsgrunden för årsmedel (AA-EQS) är 2 200 µg/l.

	Nitratkväve (µg/l)		Status	
	Edeskvarna	Jungfrun	Edeskvarna	Jungfrun
2017	460	430	G	G
2018	490	500	G	G
2019	510	480	G	G
2020	520	500	G	G
2021	500	480	G	G
2022	480	470	G	G
2017–2022	490	480	G	G

8.5 Prioriterade ämnen

8.5.1 Metaller

Metallerna kadmium, nickel och bly ingår i de prioriterade ämnena och ingår i bedömningen av kemisk status. Gränsvärdena för nickel och bly gäller för biotillgänglig halt, men eftersom totalhalterna är lägre än gränsvärdena för biotillgänglig halt är det inte nödvändigt att beräkna biotillgänglig andel för att bedöma status. I Tabell 11 visas beräknade årsmedelvärden och bedömning mot gränsvärden. Samtliga årsmedelvärden är lägre än respektive gränsvärde och status bedöms där med som god för kadmium, nickel och bly.

Tabell 11. Beräknade årsmedelhalter för kadmium (Cd), nickel (Ni) och bly (Pb) i övervakningsstationerna Edeskvarnaån NV och Jungfrun NV. Beräknade årsmedelhalter har jämförts mot gränsvärden i HVMFS 2019:25. Årsmedelvärden under gränsvärden är markerade i grönt. Värden under rapporteringsgräns har satts till halva rapporteringsgränsen vid beräkning av medelvärden.

	Cd		Ni		Pb	
	Edeskvarna	Jungfrun	Edeskvarna	Jungfrun	Edeskvarna	Jungfrun
Gränsvärde (AA-EQS)	0,08		4		1,2	
2017	0,003	0,003	0,51	0,47	0,089	0,048
2018	0,01	0,007	0,52	0,49	0,073	0,028
2019	0,004	0,004	0,47	0,48	0,026	0,040
2020	0,004	0,004	0,47	0,48	0,079	0,083
2021	0,004	0,004	0,47	0,47	0,026	0,025
2022	0,004	0,004	0,46	0,47	0,041	0,14
2017–2022	0,005	0,004	0,48	0,47	0,055	0,060

8.5.2 PFOS

PFOS är i VISS bedömd till uppnår ej god. Bedömningen bygger på analyser av PFOS i fisk från Vättern för åren 2011–2018. Under 2019–2021 genomfördes undersökningar av

metaller och organiska miljögifter, bl.a. PFAS, i fisk i Vänern, Mälaren och Vättern¹⁰. Proven analyserades som samlingsprov bestående av 8–9 rödingar och 10–24 abborrar. Gränsvärdet för PFOS i biota är 9,1 µg/kg våtvikt. Uppmätta halter av PFOS i Vättern var i abborre 17 µg/kg våtvikt i samlingsprovet från en provlokal och 2,3 µg/kg våtvikt i det andra samlingsprovet. I röding från centrala Vättern var halten 14 µg/kg våtvikt och i röding från Vättern utanför Gränna 9,2 µg/kg våtvikt. Status för PFOS bedöms som fortsatt sämre än god.

¹⁰ Miljögifter i fisk från Vänern, Vättern och Mälaren 2021. Utökad miljöövervakning i de Stora sjöarna. 2022.

9 Utsläppsdata från verksamheten

Utgående vatten analyseras både som veckoprov och dygnsprov. I Tabell 12 och Tabell 13 visas årsmedelvärden för utgående vatten från Habo avloppsreningsverk till våtmarken för åren 2017 – 2022 avseende kväve-föreningar, fosfor, BOD₇ och pH. Medelvärden baseras på dygnsprov, förutom för fosfor 2020 där enbart veckoprov fanns tillgängliga.

Tabell 12. Årsmedelvärden för utflöde och årsmedelvärden av BOD₇, total-fosfor (Tot-P), pH i utgående vatten från Habo avloppsreningsverk till våtmark.

	Utflöde m ³ /dygn	BOD ₇ mg/l	TOT-P mg/l	pH
2017	1500	5,7	0,30	7,0
2018	1489	6,9	0,28	7,1
2019	1409	5,6	0,28	6,8
2020	1795	5,9	0,73	6,8
2021	1762	7,6	0,39	7,2
2022	1676	4,8	0,21	7,1
2017–2022	1649	6,1	0,37	7,0

Tabell 13. Årsmedelvärden av kväveföreningar i utgående vatten från Habo avloppsreningsverk till våtmark

	Total_N mg/l	NH ₄ -N mg/l	NO ₃ +NO ₂ -N mg/l	NO ₂ -N mg/l	NO ₃ -N mg/l
2017	42	26	17	0,6	16
2018	42	29	13	0,7	12
2019	42	23	18	1,1	17
2020	44	25	19	0,8	18
2021	45	34	10	0,7	9
2022	46	28	18	0,8	17
2017–2022	44	28	16	0,8	15

Metaller analyserades i utgående vatten under perioden januari 2019 till oktober 2019. I Tabell 14 presenteras uppmätta halter samt beräknande medelvärden för perioden.

Tabell 14. Uppmätta metallhalter i utgående vatten från Habo avloppsreningsverk till våtmark under perioden januari 2019 till oktober 2019. Enheten är µg/l. Värden under rapporteringsgräns har satts till halva rapporteringsgränsen vid beräkning av medelvärden.

Datum	As	Pb	Cd	Cu	Cr	Hg	Ni	Zn
2019-01-08	0,47	<0,2	<0,03	12	1	<0,1	11	11
2019-01-23	0,53	<0,2	0,031	9,9	0,81	<0,1	9,8	11
2019-02-06	0,51	<0,2	<0,03	9,5	0,85	<0,1	10	11
2019-02-19	0,47	<0,2	<0,03	10	1,1	<0,1	10	29
2019-03-05	0,43	<0,2	<0,03	11	0,98	<0,1	9,8	15
2019-03-21	0,57	<0,2	<0,03	10	1	<0,1	9,1	9,6
2019-04-04	0,59	<0,2	<0,03	11	1,1	<0,1	10	12
2019-04-16	0,78	<0,2	<0,03	14	2,1	<0,1	13	12
2019-05-02	0,69	<0,2	<0,03	12	2,1	<0,1	13	13
2019-05-15	0,71	<0,2	<0,03	11	2,3	<0,1	13	13
2019-05-29	0,28	0,25	<0,03	11	1,9	<0,1	13	8,9
2019-06-12	0,82	<0,2	<0,03	12	2,1	<0,1	15	7,9
2019-06-24	0,49	<0,2	<0,03	9,3	0,89	<0,1	13	6,4
2019-07-10	0,53	<0,2	<0,03	8,6	0,64	<0,1	12	16
2019-07-26	0,7	<0,2	<0,03	8,7	1,4	<0,1	11	16
2019-08-06	0,79	<0,2	<0,03	11	1,4	<0,1	11	13
2019-08-22	0,9	<0,2	<0,03	12	2,9	<0,1	14	15
2019-09-02	0,61	<0,2	<0,03	9,2	1,5	<0,1	14	14
2019-09-17	0,54	<0,2	<0,03	8,4	1,1	<0,1	11	12
2019-10-03	0,6	<0,2	<0,03	19	3	<0,1	14	24
Medel	0,6	0,11	0,016	11	1,5	<0,1	12	14

10 Påverkan på fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorer och prioriterade ämnen

10.1 Metodik

Ingående data för bedömning av verksamhetens påverkan på Vättern presenteras i avsnitt 9 (utsläppsdata) och 7 (övervakningsdata). Bedömningen baseras på uppmätta halter i utgående vatten till våtmarken. I beräkningarna görs antagandet att ingen avskiljning sker i våtmarken, vilket innebär att bedömningen är konservativ och sannolikt överskattas beräknade haltbidrag. Påverkansbedömningen baseras på verksamhetens haltbidrag vid fullständig ombländning, det vill säga mängden förorening som tillförs sjön under dess omsättningstid.

För att beräkna och bedöma påverkan på status av den framtida verksamheten så beräknas först den nuvarande verksamhetens bidrag till Vättern. Verksamhetens bidrag till Vättern beräknas utifrån mängd näringsämnen eller metaller som släpps ut från reningsverket under Vätterns omsättningstid (60 år) och Vätterns vattenvolym (73,5 km³).

Det beräknade haltbidraget från den nuvarande verksamhetens subtraheras från recipientens bakgrundshalt och det framtida verksamhetens bidrag adderas för att få fram en ny "framtida" halt i Vättern. Denna halt bedöms mot bedömningsgrunder och gränsvärden i HVMFS 2019:25.

För fosfor och kväve beräknas haltbidrag både exklusive och inklusive retention i Vättern. Retention är ett begrepp som omfattar flera naturliga biogeokemiska processer som sker i sjöar och vattendrag, t.ex. sedimentation, näringsupptag och denitrifikation. Enligt SMHIs vattenwebb är retentionen i Vättern för fosfor från avloppsreningsverk och industri 93,9 % och för kväve 65,7%. För metaller beräknas bidraget utan hänsyn till att upptag eller sedimentering sker i Vättern.

Beräkningar utförs för följande scenarier:

- Nuläge
- Nollalternativ
- Ansökt verksamhet 12 500 pe (alternativ A):
 - Maxbelastning
 - Produktionsmål
- Ansökt verksamhet 15 000 pe (alternativ B):
 - Maxbelastning
 - Produktionsmål

10.2 Indata

Följande indata har använts för bedömning av påverkan på Vättern:

- Utsläppsdata från Habo avloppsreningsverk för åren 2017 – 2022
- Recipientdata i Vättern för åren 2017 – 2022
- Ansökt verksamhet alternativ A (12 500 pe):
 - Dimensionerat årsmedelflöde: 2700 m³/dygn
 - Fosfor: 0,3 mg/l
 - Kväve: 15 mg/l
 - BOD₇: 8 mg/l
- Produktionsmål alternativ A (12 500 pe):
 - Årsmedelflöde: 2700
 - Fosfor: 0,24 mg/l
 - Kväve: 12 mg/l
 - BOD₇: 6 mg/l
- Ansökt verksamhet alternativ B (15 000 pe):
 - Dimensionerat årsmedelflöde: 3180 m³/dygn
 - Fosfor: 0,3 mg/l
 - Kväve: 15 mg/l
 - BOD₇: 8 mg/l
- Produktionsmål alternativ B (15 000 pe):
 - Årsmedelflöde: 2700
 - Fosfor: 0,24 mg/l
 - Kväve: 12 mg/l
 - BOD₇: 6 mg/l
- Nollalternativ
 - Dimensionerat Årsmedelflöde: 2300 m³/dygn
 - Fosfor: 0,5 mg/l
 - Kväve: 44 mg/l (medelvärde för perioden 2017–2022)
 - Ammoniumkväve: 27,9 mg/l (medelvärde för perioden 2017–2022)
 - BOD₇: 12 mg/l
- Nuläge (medelvärden för perioden 2017–2022)
 - Fosfor: 0,37 mg/l
 - Kväve: 44 mg/l
 - Ammoniumkväve: 27,9 mg/l
 - Nitrat-kväve: 14,9 mg/l
 - BOD₇: 6,1 mg/l
 - Flöde: 1649 m³/dygn

Med produktionsmål avses de halter som avloppsreningsverket förväntas drivas kring på årlig basis samtidigt som de medger tillräcklig marginal i förhållande till utsläppskrav för det fall ett driftfel eller dylikt orsakar förhöjda halter under en kortare period. Produktionsmålen återspeglar således mer avloppsreningsverkets faktiska utsläpp. Påverkan på Vättern bedöms både utifrån produktionsmål och utifrån ansökta utsläppskrav.

Nollalternativet innebär att verksamheten vid Habo reningsverk även i fortsättningen drivs enligt gällande tillstånd med befintlig dimensionerande belastning och gällande utsläppsvillkor. För beräkningar används de begränsningsvärden som finns i befintligt

tillstånd för fosfor och BOD₇, dimensionerat årsmedelflöde samt utsläppsdata för kväve (medelvärde 2017–2022).

För den ansökta verksamheten utgår beräkningarna från en halt i utgående renat avloppsvatten på 10 mg/l för ammoniumkväve och 10 mg/l för nitratkväve. Detta bedöms vara de maximala halterna, under sommaren är halterna ammoniumkväve betydligt lägre medan nitralthalterna är som lägst under vintern.

10.3 Belastning till Vättern från utgående renat avloppsvatten

I Tabell 15 visas beräknade mängder per år som tillförs Vättern från utgående vatten från Habo avloppsreningsverk. Utgående vatten går via en våtmark till Sillabäcken innan det når Vättern. Vid beräkningar av mängder har det inte tagits hänsyn till den fastläggning eller omvandling av ämnen som sker i våtmarken och/eller Sillabäcken. Fosforbelastningen från utgående renat avloppsvatten för den ansökta verksamheten minskar jämfört med nollalternativet, men ökar något jämfört med nuläget. Kvävebelastningen beräknas minska med den ansökta verksamheten. Belastningen av metaller beräknas öka något vid den ansökta verksamheten, om halterna antas vara samma i utgående vatten för den framtida verksamheten som nuvarande verksamhet, beroende på en ökad volym utgående vatten.

Tabell 15. Beräknade mängder (kg/år) som tillförs Vättern från utgående vatten från Habo avloppsreningsverk vid nuläget, nollalternativet samt utsläppskrav 0,3 mg/l och produktionsmålet på 0,24 mg/l vid de två olika alternativen (Alt. A=12 500 pe och Alt B=15 000 pe).

	Nuläge	Nollalternativ	Ansökt verksamhet	Ansökt verksamhet	Ansökt verksamhet	Ansökt verksamhet
			Alt A	Alt A	Alt B	Alt B
	2017–2022		Max	Produktionsmål	Max	Produktionsmål
Fosfor	220	420	300	240	350	280
Kväve	26 400	36 900	14 800	11 800	17 400	13 900
Arsenik	0,4	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7
Kadmium	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02
Krom	0,9	1,3	1,5	1,5	1,8	1,8
Koppar	7	9	11	11	13	13
Nickel	7	10	12	12	14	14
Zink	8	11	13	13	16	16
Bly	0,06	0,09	0,11	0,11	0,12	0,12

Bruttobelastningen av kväve till Vättern är enligt SMHIs vattenwebb 2871 ton/år, varav sjö- och vattendrag, skog och jordbruksmark står för den största andelen (Tabell 16, Figur 2). Bidraget från Habo avloppsreningsverk är drygt 25 ton/år vilket motsvarar ca 0,8% av belastningen.

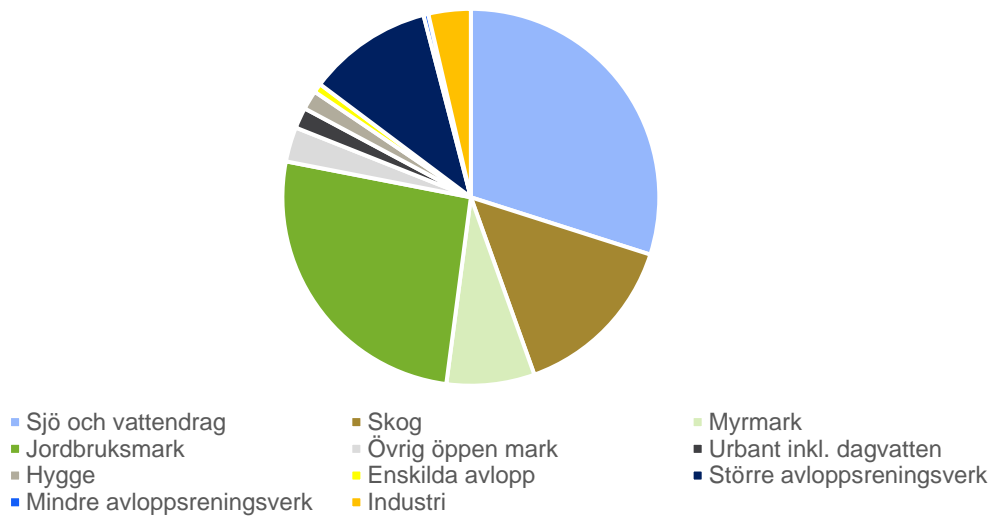
Belastningen av fosfor till Vättern från hela avrinningsområdet är ca 100 ton/år, där sjöar och vattendrag samt jordbruksmark är de största källorna (Tabell 16, Figur 3). Bidraget från Habo avloppsreningsverk är drygt 0,2 ton/år vilket motsvarar ca 0,2% av belastningen.

Vid den ansökta verksamheten (alternativ A, 12 500 pe) beräknas kvävebelastningen från Habo avloppsverk till Vättern minska till cirka 0,4–0,5% av den totala belastningen och vid

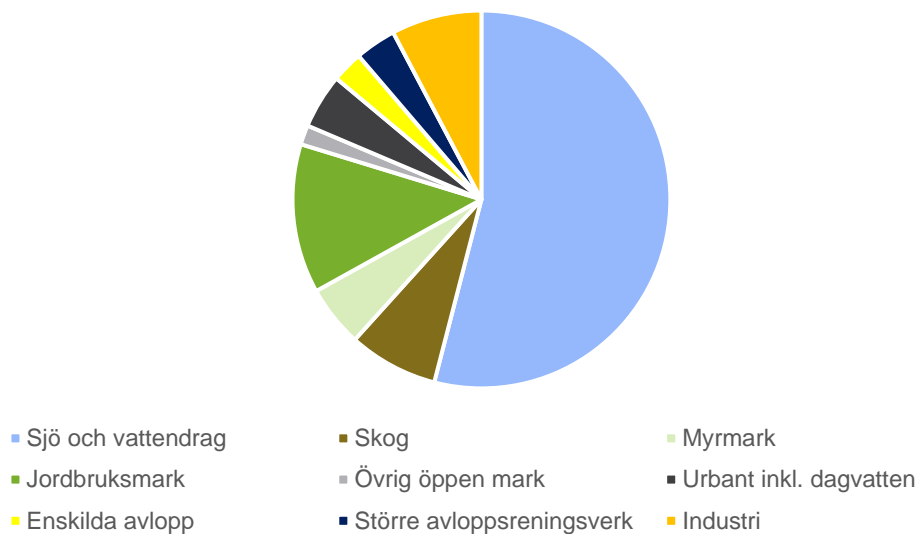
alternativ B (15 000 pe) minskar belastningen till cirka 0,5–0,6 av den totala belastningen. Fosforbelastningen beräknas bidra med cirka 0,2–0,3 % för den ansökta verksamheten. Vid nollalternativet beräknas fosforbelastningen från avloppsreningsverket vara cirka 0,4% av den totala belastningen. Sammantaget bedöms Habo avloppsreningsverks bidrag utgöra en liten andel av den totala belastningen till Vättern.

Tabell 16. Bruttobelastning till Vättern från hela avrinningsområdet. Källa: SMHI 2023-09-11.

	Kväve (kg/år)	Fosfor (kg/år)
Sjö och vattendrag	859 122	53 149
Skog	419 505	7543
Myrmark	216 988	5171
Jordbruksmark	745 704	12 579
Övrig öppen mark	85 337	1640
Urbant inkl. dagvatten	51 233	4602
Hygge	47 247	731
Enskilda avlopp	22 482	2626
Större avloppsreningsverk	307 493	3465
<i>Simsholmens avloppsreningsverk</i>	<i>85 041</i>	<i>1591</i>
<i>Nässjö avloppsreningsverk</i>	<i>77 933</i>	<i>361</i>
<i>Huskvarna avloppsreningsverk</i>	<i>37 279</i>	<i>708</i>
<i>Habo avloppsreningsverk</i>	<i>25 288</i>	<i>206</i>
<i>Bankeryds avloppsreningsverk</i>	<i>20 811</i>	<i>71</i>
<i>Askersunds avloppsreningsverk</i>	<i>13 786</i>	<i>107</i>
<i>Karlsborgs avloppsreningsverk</i>	<i>12 827</i>	<i>118</i>
<i>Hjo avloppsreningsverk</i>	<i>7841</i>	<i>62</i>
<i>Ödeshög avloppsreningsverk</i>	<i>7328</i>	<i>86</i>
<i>Gränna avloppsreningsverk</i>	<i>6983</i>	<i>61</i>
<i>Vadstena avloppsreningsverk</i>	<i>5778</i>	<i>160</i>
Mindre avloppsreningsverk	11 951	449
Industri	104 371	7612

Figur 2. Fördelingsdiagram för tillförseln av kväve till Vättern från hela avrinningsområdet uppdelat på olika källor.

Figur 3. Fördelingsdiagram för tillförseln av fosfor till Vättern från hela avrinningsområdet uppdelat på olika källor.

10.4 Bedömning påverkan på status

10.4.1 Näringsämnen (fosfor)

Statusklassning för kvalitetsfaktorn näringsämnen baseras på fosfor. Statusen för näringsämnen i den uppdaterade statusklassningen i denna rapport är god, baserat på formel 1.1 i de nya bedömningsgrunderna, baserat på formeln i de gamla bedömningsgrunderna är status hög (se avsnitt 8.1.1).

I Tabell 17 presenteras beräknande haltbidrag från Habo avloppsreningsverk baserat på mängd fosfor som tillförs från reningsverket till Vättern under sjöns omsättningstid (60 år)

samt en bedömning av status vid de olika scenarierna (baserat på den nya bedömningsgrunden). Haltbidrag har beräknats både med och utan retention. Beräkningen med hänsyn till retention bedöms spegla verkligheten bäst. Vid nollalternativet och den ansökta verksamheten beräknas haltbidraget öka något. Efter hänsyn till retention blir det ingen förändring av den ekologiska kvoten för något scenario. Fosforbelastningen från avloppsreningsverket bedöms vara ca 0,2% av den totala belastningen till Vättern (se avsnitt 10.3). Den ansökta verksamheten, för både alternativ A (12 500 pe) och alternativ B (15 000 pe), bedöms inte medföra någon försämring av statusen för kvalitetsfaktorn näringsämnen, varken vid halter motsvarande utsläppskravet eller produktionsmålet, oavsett om klassningen baseras på formeln i de gamla eller nya bedömningsgrunderna.

Tabell 17. Beräkning av haltbidrag, halt i Vättern, och ekologisk kvot för nuläget, nollalternativet samt utsläppskrav 0,3 mg/l och produktionsmålet på 0,24 mg/l vid de två olika alternativen (Alt. A=12 500 pe och Alt B=15 000 pe). Observera att enheten för utsläpp är mg/l, medan för haltbidrag och uppmätt halt i Vättern är enheten µg/l.

	Nuläge	Nollalternativ	Ansökt verksamhet Alt A	Ansökt verksamhet Alt A	Ansökt verksamhet Alt B	Ansökt verksamhet Alt B
	2017–2022		Max	Produktionsmål	Max	Produktionsmål
Halt/krav fosfor i utgående vatten (mg/l)	0,37 mg/l P	0,5 mg/l P	0,3 mg/l P	0,24 mg/l P	0,3 mg/l P	0,24 mg/l P
Haltbidrag från Habo ARV (µg/l)	0,18	0,34	0,24	0,19	0,28	0,23
Haltbidrag efter retention (µg/l)	0,011	0,021	0,015	0,012	0,017	0,014
Halt i Vättern inkl. haltbidrag från Habo ARV (µg/l)	2,18	2,34	2,24	2,19	2,28	2,22
Halt i Vättern inkl. haltbidrag efter retention från Habo ARV (µg/l)	2,18	2,19	2,18	2,18	2,18	2,18
Ref-P (µg/l)	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Ekologisk kvot	0,66	0,61	0,64	0,66	0,63	0,65
Ekologisk kvot efter retention	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66
Status	G	G	G	G	G	G

10.4.2 Ammoniak

Habo avloppsreningsverk har idag ingen kväverening och i nuvarande verksamhet är medelhalten ammoniumkväve cirka 28 mg/l i utgående vatten. Utsläpp av ammoniumkväve från den ansökta verksamheten bedöms vara högst 10 mg/l, under sommarperioden betydligt lägre. Detta medför att utsläppen av ammoniumkväve från Habo reningsverk till Vättern minskar (Tabell 18).

Statusen för ammoniak i Vättern har bedömts vara god baserat på data från 2017–2022. Halten ammoniak beräknas baserat på uppmätta halter i ytvatten av ammoniumkväve. Eftersom tillskottet av ammoniumkväve från den ansökta verksamheten till Vättern beräknas minska, kommer det inte att leda till ökade halter av ammoniak. Det bedöms därmed inte föreligga någon risk för försämring av statusen för ammoniak.

Tabell 18. Beräknat haltbidrag av ammoniumkväve från Habo avloppsreningsverk till Vättern vid fullständig omblandning baserat på uppmätta halter 2017–2022 (nuläget), nollalternativet och den ansökta verksamheten vid de två olika alternativen (Alt. A=12 500 pe och Alt B=15 000 pe). För den ansökta verksamheten baseras beräkningarna på en halt ammoniumkväve på 10 mg/l, som bedöms vara en maximal halt.

	Nuläge	Nollalternativ	Ansökt verksamhet Alternativ A	Ansökt verksamhet Alternativ B
Halt i utgående renat avloppsvatten (mg/l)	28 mg/l NH4-N	28 mg/l NH4-N	10 mg/l NH4-N	10 mg/l NH4-N
Teoretiskt haltbidrag ammoniumkväve (mg/l)	0,014	0,019	0,008	0,009

10.4.3 Nitrat

Statusen för nitrat i Vättern har bedömts vara god baserat på data från 2017–2022. Haltbidrag har beräknats både med och utan retention. Kväveretention består främst av sedimentation och denitrifikation. Denitrifikation innebär att nitrat omvandlas till kvävgas av mikroorganismer och kvävet avskiljs därmed från vattenfasen och bidrar inte till övergödning av vattensystem. Retentionen i Vättern är enligt SMHI 65,7%.

Utsläpp av nitratkväve från den ansökta verksamheten bedöms vara högst 10 mg/l, under vinterperioden betydligt lägre. Statusen för nitrat bedöms inte förändras varken vid nollalternativet eller den ansökta verksamheten (Tabell 19).

Tabell 19. Beräknat haltbidrag av nitratkväve från Habo avloppsreningsverk till Vättern vid fullständig omblandning. I tabellen visas beräknande haltbidrag för nuläget, nollalternativet och den ansökta verksamheten vid de två olika alternativen (Alt. A=12 500 pe och Alt B=15 000 pe) för och efter retention samt beräknad halt i Vättern. För den ansökta verksamheten baseras beräkningarna på en halt nitratkväve på 10 mg/l, som bedöms vara en maximal halt. AA-EQS = bedömningsgrund för årsmedel enligt HVMFS 2019:25.

	Nuläge (2017-2022)	Nollalternativ	Ansökt verksamhet Alternativ A	Ansökt verksamhet Alternativ B
Halt i utgående renat avloppsvatten (mg/l)	14,9 mg/l NO ₃ -N	14,9 mg/l NO ₃ -N	10 mg/l NO ₃ -N	10 mg/l NO ₃ -N
Haltbidrag från Habo ARV (mg/l)	0,0073	0,010	0,008	0,009
Haltbidrag från Habo ARV efter retention (mg/l)	0,0025	0,0035	0,0028	0,0032
Halt i Vättern inkl haltbidrag från Habo ARV (mg/l)	0,48	0,49	0,48	0,49
Halt i Vättern inkl haltbidrag efter retention från Habo ARV (mg/l)	0,48	0,48	0,48	0,48
AA-EQS (mg/l)	2,2	2,2	2,2	2,2
Status	G	G	G	G

10.4.4 Metaller

Beräknade haltbidrag av metaller från Habo avloppsreningsverk till Vättern presenteras i Tabell 20. Beräkningarna baseras på medelhalten av uppmätta halter i utgående vatten från Habo avloppsreningsverk 2019 (20 mätvärden). Haltbidragen från avloppsreningsverket motsvarar bidrag efter fullständig omblandning i Vättern. Ingen hänsyn har tagits till att avskiljning sker genom upptag och sedimentation i vattensystemen. Haltbidragen är mycket låga och det finns ingen risk för påverkan på statusen för metaller i Vättern.

Tabell 20. Beräknade haltbidrag av metaller från Habo avloppsreningsverk till Vättern vid fullständig omblandning baserat på medelvärdet i utgående renat avloppsvatten från Habo avloppsreningsverk 2019 (20 mätvärden). I tabellen visas beräknande haltbidrag för nuläget, nollalternativet och den ansökta verksamheten vid de två olika alternativen (Alt. A=12 500 pe och Alt B=15 000 pe) samt medelvärdet i Vättern (2017–2022). AA-EQS = gränsvärde/bedömningsgrund för årsmedel enligt HVMFS 2019:25.

	As	Cd	Cr	Cu	Ni	Pb	Zn
AA-EQS	0,5	0,008	3,4	0,5 ¹	4 ¹	1,2 ¹	5,5 ¹
Medelvärde i Vättern 2017–2022	0,15	0,0043	0,062	0,58	0,48	0,059	1,5
Haltbidrag: Nuläge	0,0003	0,000008	0,00074	0,0054	0,0058	0,000053	0,0066
Haltbidrag: Nollalternativ	0,00041	0,000011	0,0010	0,0075	0,0081	0,000074	0,0092
Haltbidrag: Ansökt verksamhet – Alt A (12 500 pe)	0,00048	0,000013	0,0012	0,0088	0,0095	0,000086	0,011
Haltbidrag: Ansökt verksamhet – Alt B (15 000 pe)	0,00057	0,000015	0,0014	0,010	0,011	0,00010	0,013

¹Gäller för biotillgänglig halt.

10.4.5 Syrgas

BOD₇ (biokemisk syrgasförbrukning under 7 dygn) är ett mått på den mängd syrgas som går åt vid nedbrytningen av det organiska materialet, och är därmed också ett mått på det organiska materialet i vattnet.

Statusen för syrgas är bedömd som hög i både provlokalen Jungfrun och provlokalen Edeskvarnaån NV. Haltbidraget av BOD till Vättern bedöms öka något med den ansökta verksamheten jämfört med nuläget. 1 mg/l BOD förbrukar cirka 0,7 ml/l syrgas. Det innebär att haltbidragen teoretiskt skulle kunna medföra en syreförbrukning på mellan 0,002–0,006 ml/l. Detta bedöms inte som mätbart i Vättern.

Tabell 21. Beräknande haltbidrag från Habo avloppsreningsverk till Vättern vid fullständig omblandning. I tabellen visas beräknande haltbidrag för nuläget, nollalternativet och den ansökta verksamheten vid de två olika alternativen (Alt. A=12 500 pe och Alt B=15 000 pe)

	Nuläge	Nollalternativ	Ansökt verksamhet Alt A	Ansökt verksamhet Alt A	Ansökt verksamhet Alt B	Ansökt verksamhet Alt B
	2017–2022		Max	Produktions- mål	Max	Produktions- mål
Halt/krav BOD ₇ (mg/l)	BOD ₇ : 6,1	BOD ₇ : 12	BOD ₇ : 8	BOD ₇ : 6	BOD ₇ : 8	BOD ₇ : 6
Haltbidrag BOD ₇ (mg/l)	0,003	0,008	0,006	0,005	0,008	0,006

10.4.6 Siktdjup

Siktdjup i en sjö påverkas av bland annat humusämnen, lerpartiklar, näringsämnen och växtplankton. Den ansökta verksamheten bedöms ha mycket marginell påverkan på dessa faktorer och ingen påverkan på statusen för siktdjup bedöms därmed att ske.

10.4.7 PFOS

PFOS har inte analyserats i utgående vatten från Habo avloppsreningsverk. PFOS kan spridas från många källor och PFOS är allmänt förekommande i utgående vatten från avloppsreningsverk. Halterna i utgående vatten ligger vanligtvis på nivåer upp till 10 ng/l, men stora variationer kan förekomma beroende på vilket vatten som kommer in till reningsverket. Om lakvatten från deponier eller vatten förorenat från brandövningsplatser tillförs till avloppsreningsverk kan halterna vara höga i inkommande och utgående vatten. Eftersom varken lakvatten eller vatten från brandövningsplatser tillförs till Habo avloppsreningsverk antas PFOS i utgående vatten från Habo avloppsreningsverk ligga på liknande nivåer som i merparten av svenska avloppsreningsverk.

Enligt en sammanställning från nationell miljöövervakning av utgående vatten & slam från svenska avloppsreningsverk¹¹ uppmättes PFOS i de undersökta reningsverken i halter från 5 – 20 ng/l. I en annan studie av 7 skånska reningsverk¹² varierade halterna PFOS från under rapporteringsgränsen till 6 ng/l i sex av de sju undersökta reningsverken. I ett reningsverk uppmättes PFOS i en halt på 32 ng/l. Om halten PFOS i utgående vatten antas ha en koncentration på 10 ng/l, så skulle det teoretiska haltbidraget från Habo avloppsreningsverk till Vättern vara 0,005–0,009 ng/l. Detta bidrag bedöms inte vara mätbart i Vättern och påverkar därmed inte möjligheten att uppnå god status för PFOS.

Habo kommun kommer att provta PFAS (inklusive PFOS) i utgående vatten under 2024. Resultaten kommer att redovisas i kommande miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

11 Påverkan på biologin

11.1 Biologiska kvalitetsfaktorer

En kvantitativ bedömning av verksamhetens bidrag på de biologiska kvalitetsfaktorerna är i princip omöjlig att göra, då det styrs av så många faktorer och inbördes förhållanden. Däremot går det att kvalitativt beskriva sannolika kopplingar mellan ovan beskrivna utsläpp från Habo avloppsreningsverk till Vättern och de biologiska kvalitetsfaktorerna i vattenförekomsten.

11.1.1 Växtplankton

Växtplanktonstatusen bedöms idag enligt VISS vara Hög, baserat på bedömningen av näringsämnespåverkan på växtplankton. Bedömningen är en viktad klassning baserad på bedömning av Totalbiomassa, Klorofyll och Trofiskt planktonindex (PTI). Det som främst styr utfallet på de olika planktonindexen är halten tillgängligt fosfor i vattnet, även om andra faktorer också kan inverka.

Då närings-/ fosforhalten i Vättern bedöms påverkas så marginellt av den framtida verksamheten (se 10.4 ovan) antas inte heller statusen för växtplankton påverkas på något märkbart sätt.

¹¹ Miljöövervakning av utgående vatten & slam från svenska avloppsreningsverk, Umeå universitet, Naturvårdsverket, 2015

¹² Läkemedel i vattenrecipienter – hur prioriterar vi framtidens rening? Länsstyrelsen i Skåne, rapport 2021:13.

11.1.2 Bottenfauna

Enligt VISS är den sammanvägda bedömningen avseende bottenfauna Hög status. Detta avser samtliga av de tre ingående indexen ASPT, BQI samt MILA. De olika indexen beskriver olika typer av mänsklig påverkan i form av föroreningar, syreförhållanden, försurning samt annan allmän påverkan.

Eftersom ingen av de vattenkemiska parametrarna bedöms förändras på något negativt sätt av den framtida verksamheten bedöms det inte ske någon påverkan på statusen för bottenfauna i Vättern.

11.1.3 Fisk

Enligt VISS uppnår Vättern enligt nuvarande statusklassning God status med avseende på fisk. Klassningen är gjord med en expertbedömning, då sjöns storlek gör det svårt att undersöka fisksamhället med standardiserad metodik. Fisksamhället bedöms enligt VISS inte vara påverkat av försurning eller övergödning.

De problem som vanligen förknippas med fiskbestånden i Vättern är inte kopplade till den typ av påverkan som kan förväntas från Habo avloppsreningsverk, utan andra faktorer som vandringshinder i tillrinnande vattendrag, klimatförändringar etc. Då Vättern bedöms påverkas så marginellt av den framtida verksamheten vid Habo avloppsreningsverk (se kap. 9 ovan) antas inte heller statusen för fisk påverkas negativt.

11.1.4 Makrofyter

Enligt VISS uppnår Vättern enligt nuvarande statusklassning God status med avseende på makrofyter. Då påverkan på Vätterns vattenkemi (främst fosfor i avseende på påverkan på makrofyter) och ljusförhållanden bedöms bli obetydligt i Vättern kan det inte heller antas försämra statusen för makrofyter.

12 Miljökvalitetsnormer för laxfiskvatten

Generellt bedöms de miljökvalitetsnormer som följer av Fisk- och musselvattenförordningen inte riskeras i Vättern, och i synnerhet inte till följd av någon ytterligare påverkan från Habo avloppsreningsverk. Normerna täcks delvis in av de normer som gäller enligt Sveriges tillämpning av vattendirektivet.

Nedan redovisas kortfattat en motivering till varför respektive miljökvalitetsnorm inte bedöms äventyras. Beskrivningar av normernas innebörd och bakgrund är hämtade från HaVs rapport 2016:15.

12.1 Temperatur

Avsikten med normen är att skydda populationer från en onaturlig temperaturhöjning orsakad av inblandning av varmt spillvatten. Normens gränsvärden utgörs dels av en högsta tillåtna temperaturhöjning (1,5 °C), samt en högsta tillåtna temperatur som uppnås p.g.a. ett utsläpp (21,5 °C, eller 10 °C under fortplantningstid för kallvattensarter, där dessa finns). Vissa undantag finns även för var normen gäller.

Bedömning: Ingen märkbar påverkan på Vätterns temperatur kan förväntas av utsläppet från Habo reningsverk. Normen bedöms därför inte äventyras.

12.2 Upplöst syre

Normen ska skydda mot för låga syrehalter som innebär en stress på fisken som innebär att de om möjligt flyr till syrerikare vatten eller dör om halterna blir alltför låga. Normen är satt till ≤ 9 mg/l.

Bedömning: Statusen för syrgas i Vättern bedöms som hög och ingen påverkan på denna status kan förväntas (se 10.4.5). Ingen risk för äventyrande av normen bedöms därmed föreligga.

12.3 pH

Normen ska skydda mot för låga eller för höga pH-värden som innebär en stress på fisk och andra organismer.

Bedömning: Utsläpp från Habo reningsverk kommer inte bidra till vare sig höjda eller sänkta pH-värden i Vättern. Ingen risk för äventyrande av normen bedöms därmed föreligga.

12.4 Uppslammade fasta substanser

Normen är till för att skydda fisk mot stor mängd fasta substanser från ett utsläpp eller t.ex. muddring. Normen har ett riktvärde på 25 mg/l. Riktvärdet får överskridas i fall av exceptionell väderlek eller på grund av särskilda geografiska förhållanden

Bedömning: Uppslammade fasta substanser ingår inte som parameter i bedömningen av ekologisk status, men halten är avsevärt lägre i Vättern. Tillskottet från Habo reningsverk bedöms dessutom bli marginellt. Ingen risk för äventyrande av normen bedöms därmed föreligga.

12.5 Syreförbrukning

Normen är till för att skydda fisk mot låga syrekoncentrationer. Riktvärdet är satt till ≤ 3 mg BOD₅ för laxfiskvatten.

Bedömning: Parametern BOD₅ är inte direkt översättningsbar till BOD₇, vilket är det som mäts i det renade avloppsvattnet idag, men båda mätmetoderna beskriver syreförbrukningen p.g.a. tillskott av organiskt material. Tillskottet av syreförbrukande material bedöms inte bli mätbart i Vättern (se kap. 10.4.5). Ingen risk för äventyrande av normen bedöms därmed föreligga.

12.6 Nitrit

Normen är till för att skydda fisk mot höga halter av nitrit vilket är giftigt. Nitrit är i naturliga inlandsvatten normalt inget större problem, men kan vid förhöjda halter ses som en indikation på låg syrgashalt i vattnet. Riktvärdet för nitrit är satt till $\leq 0,01$ mg/l för laxfiskvatten.

Bedömning: Det saknas mätningar av nitrit i Vättern, men eftersom halterna nitrit-kväve i utgående vatten från Habo avloppsreningsverk är låga bedöms det inte finnas någon risk för äventyrande av normen.

12.7 Fenolföreningar

Normens syfte är att skydda från utsläpp av fenolföreningar i sådan omfattning att det påverkar smaken på fisken. Normen är kvalitativ och svårövervakad, vilket försvårar bedömning av efterlevnaden. Gruppen "organiska halogenföreningar" är dessutom väldigt omfattande. Några organiska halogenföreningar ingår i klassificering av kemisk status och

regleras genom gränsvärden i HVMFS 2013:19. Det gäller till exempel hexaklorbensen, hexaklorbutadien, hexaklorcyklohexan samt dioxiner och dioxinlika föreningar. Dessutom finns bedömningsgrunder för bisfenol och nonylfenoletoxylater i de fall de bedöms utgöra särskilda förorenande ämnen (SFÅ).

Bedömning: Det saknas underlag för att göra denna bedömning, men eftersom utgående vatten från avloppsreningsverket utgör en mycket liten andelen av den totala volymen i Vättern bedöms risken för ett äventyrande på grund av avloppsreningsverkets verksamhet som minimal.

12.8 Mineraloljebaserade kolväten

Normen är tredelad och ska skydda från utsläpp av petroleumprodukter som ger beläggningar på vattenytan eller strandkanten, tillför smak av kolvätekaraktär på fisken eller har effekter som är skadliga för fisken. Normen är i samtliga delar kvalitativ vilket försvårar bedömning av efterlevnaden.

Bedömning: Det saknas underlag för att göra denna bedömning, men eftersom utgående vatten från avloppsreningsverket utgör en mycket liten andelen av den totala volymen i Vättern bedöms risken för ett äventyrande på grund av avloppsreningsverkets verksamhet som minimal.

12.9 Ammoniak (NH₃)

Normen avser att skydda fisk från gifteffekter av ammoniak och uttrycks kvalitativt ($\leq 0,005$ mg/l). Parametern ammoniak ingår i bedömning av kvalitetsfaktorn särskilda förorenande ämnen (SFÅ) vid klassificering av ekologisk status av sjöar och vattendrag enligt vattenförvaltningsförordningen och HVMFS 2013:19.

Bedömning: Statusen för ammoniak i Vättern har bedömts vara god och den ansökta verksamheten bedöms inte leda till någon försämring av statusen för ammoniak. Ingen risk för äventyrande av normen bedöms därmed föreligga.

12.10 Ammonium (NH₄)

Normen avser att skydda fisk mot gifteffekterna av ammonium och uttrycks kvalitativt ($\leq 0,005$ mg/l för laxfiskvatten).

Bedömning: Den ansökta verksamheten bedöms leda till en minskning av ammoniumkväveutsläppen till Vättern. Ingen risk för äventyrande av normen bedöms därmed föreligga.

12.11 Restklor

Normen är till för att skydda fisk mot utsläpp av klorföreningar framför allt från blekning av pappersmassa. Utsläpp från klorgasblekning förekommer i dag dock inte i några utpekade fiskvatten. Gränsvärdet är satt till 0,005 mg/l.

Bedömning: Inga mätningar av "restklor" finns i Vättern idag. Inga utsläpp kopplade till klorgasblekning är dock relevant för Habo reningsverk. Ingen risk för äventyrande av normen bedöms därmed föreligga.

12.12 Zink

Normen är uttryckt som gränsvärde, och olika värden anges vid olika hårdhetsklasser (för laxfiskvatten mellan 0,03 mg/l och 0,3 mg/l). Det är också olika värden beroende på om det är ett laxfiskvatten eller övrigt fiskvatten. Gränsvärdet avser att skydda fisken. Zink ingår i bedömning av ekologisk status och bedömningsgrunder anges i HVMFS 2013:19.

Bedömning: Haltbidragen avseende metaller till Vättern är mycket låga och det finns ingen risk för påverkan på den vattenkemiska statusen i Vättern (se kap. 10.4.4). Ingen risk för äventyrande av normen bedöms därmed föreligga.

12.13 Koppar

Normen är uttryckt som riktvärde, och olika värden anges vid olika hårdhetsklasser (mellan 0,005 mg/l och 0,112 mg/l). Det är också olika värden beroende på om det är ett laxfiskvatten eller övrigt fiskvatten. Riktvärdet avser att skydda fisken. Koppar ingår i bedömning av ekologisk status och bedömningsgrunder anges i HVMFS 2013:19.

Bedömning: Haltbidragen avseende metaller till Vättern är mycket låga och det finns ingen risk för påverkan på den vattenkemiska statusen i Vättern (se kap. 10.4.4). Ingen risk för äventyrande av normen bedöms därmed föreligga.

13 Slutsats

13.1 Påverkan på status och miljö kvalitetsnormer

Påverkan på Vättern från utgående avloppsvatten från Habo avloppsreningsverk har bedömts baserat på ansökt verksamhet, nuläget och nollalternativet. Bedömningar har genomförts för relevanta fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorer och prioriterade ämnen samt biologiska kvalitetsfaktorer. Bedömningarna utgår ifrån beräknade haltbidrag från Habo avloppsreningsverk vid fullständig omblandning i Vättern. Ingen påverkan på status eller miljö kvalitetsnormer bedöms ske för de fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna, prioriterade ämnen eller de biologiska kvalitetsfaktorerna. Verksamheten bedöms därmed som tillåtlig enligt 5 kap. 4§ i Miljöbalken. Ingen otillåtlig påverkan bedöms ske avseende de miljö kvalitetsnormer som följer av Fisk- och musselvattenförordningen.

13.2 Påverkan på skyddade områden

Av samma skäl som redovisas ovan, avseende påverkan på status och miljö kvalitetsnormer, bedöms ingen risk för någon betydande påverkan på Natura 2000-områden i Vättern, och därmed anses inget tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävas för verksamheten.

Inte heller bedöms vattenkvaliteten påverkas på något sätt som berör vattenskyddsområdet i Vättern.

Bilaga 2 PM Max gvb Framtida Habo arv

PM – max gvb

1 Inledning

Detta PM är en del av Habo kommuns tillståndsansökan för nytt miljötillstånd för Habo avloppsreningsverk (ARV). PM:et innehåller uppskattningar för följande parametrar fram till år 2050, vilket är dimensioneringsåret för ombyggt ARV:

- Antalet anslutna personer till Habo ARV
- Årsmedelbelastning till Habo ARV¹
- Max gvb-inkommande (90-percentilen)²
- Max gvb-tätbebyggelse³

Underlaget som resultaten i PM:et bygger på består av:

- Habo kommuns och Region Jönköpings läns befolkningsprognos för Habo kommun fram till år 2030
- Habo kommuns VA-avdelnings bedömning för antalet anslutna till år 2050
- Habo kommuns bedömning av max gvb-tätbebyggelse för år 2022
- Analysdata för inkommande avloppsvatten till Habo ARV, 2017 – 2022
- Miljörapporter 2017 – 2022

Under följande avsnitt, 2.1 – 2.4, redovisas hur uppskattningarna har utförts. Därefter redovisas resultatet under avsnitten 3.1 – 3.4 och diskuteras i avsnitt 4.

¹ Årsmedelbelastningen avser den genomsnittliga pe-belastningen (pe = personekvivalenter) till Habo ARV beräknat utifrån inkommande dygnsprovtagning för BOD₇ över ett år.

² Max gvb inkommande (90-percentilen) är den maximala inkommande genomsnittliga veckobelastningen till avloppsreningsverket och syftar på den faktiska, uppmätta belastningen som kommer in till reningsverket det specifika året räknat som 90-percentilen.

³ Max gvb tätbebyggelse är tätbebyggelsens storlek och är det som styr vilka utsläppskrav som ska gälla enligt Naturvårdsverkets föreskrift NFS 2016:6 och i förlängningen EU:s avloppsdirektiv.

2 Utförande

2.1 Antalet anslutna personer till Habo ARV

Uppskattningen av antalet anslutna personer till Habo ARV i framtiden baseras dels på Region Jönköpings läns befolkningsprognos för åren 2023 – 2031, dels på Habo kommuns befolkningsprognos för åren 2023 – 2030. Därutöver har VA-avdelningens egna bedömningen för antalet anslutna till Habo ARV, som sträcker sig till 2050, ingått.

I Region Jönköpings läns prognos är den årliga befolkningstillväxten 1,1 %, medan den i Habo kommuns är 3,2 %. VA-avdelningens bedömning för antalet anslutna till Habo ARV har en ökningstakt på 2,0 %.

Eftersom framtagna befolkningsprognoser enbart sträcker sig till år 2030, har ett antagande om att den procentuella ökningen fortsätter i samma takt för perioden 2030 – 2050.

För att fånga upp spridningen som finns i prognoserna och i bedömningen, har fyra olika framtidsscenarier tagits fram för perioden 2030 – 2050: minimal, trolig - låg, trolig - hög och maximal. Minimal har en årlig befolkningsökning på 0,5 %, trolig - låg 2,0 %, trolig - hög 2,7 % och maximal 3,2 %. De troliga scenarierna speglar VA-avdelningens bedömning och maximal Habo kommuns befolkningsprognos.

2.2 Årsmedelbelastning till Habo ARV

För årsmedelbelastningen har Sweco antagit att denna ökar proportionellt med antalet anslutna till Habo ARV. Eventuella tillkommande anslutningar från samhällen inom kommunen har inte beaktats i beräkningarna.

Kvoten mellan årsmedelbelastningen, uttryckt i personekvivalenter (hädanefter "pe"), och antalet anslutna personer var 0,77 under 2022. Denna kvot har använts i uppskattningen.

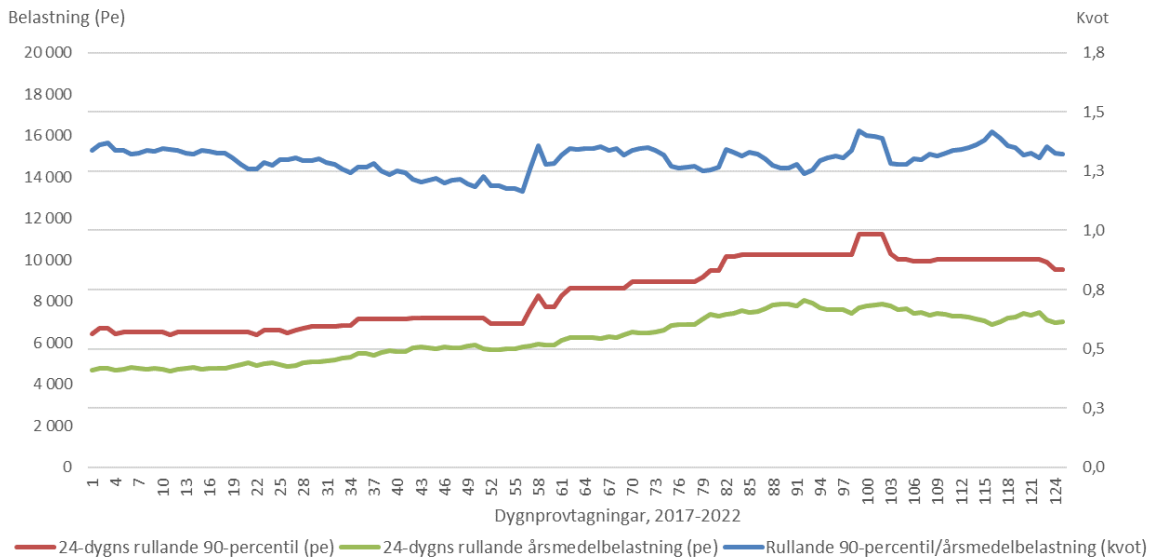
Samma scenarier som anges under 2.1 har använts i uppskattningen.

2.3 Max gvb-inkommande (90-percentilen)

För att kunna uppskatta den framtida 90-percentilen har Sweco antagit att kvoten mellan 90-percentilen och årsmedelbelastningen kommer att vara densamma som idag (eller lägre). Kvoten har tagits fram genom att beräkna 90-percentilen och årsmedelbelastningen för ett rullande år (24 dygnsprovtagningar) för perioden 2017 – 2022.

I uppskattningen där den framtida 90-percentilen har angetts har den maximala kvoten (avrundat uppåt) under ovanstående period använts. Sweco har således antagit att kvoten mellan 90-percentil och årsmedelbelastningen inte kommer att öka då upptagningsområdet och antalet anslutna till Habo ARV ökar.

I figur 1 visas inkommande årsmedelbelastning, 90-percentil och kvot (90-percentil/årsmedelbelastning) för 2017 – 2022 som rullande medelvärde (24 dygnsprovtagningar). Den högsta kvoten blir 1,46, vilket i uppskattningen av framtida 90-percentil har avrundats till 1,5.

Figur 1 Rullande (24 dygnsprover) för inkommande årsmedelbelastning, 90-percentil och kvot (90-percentil/årsmedelbelastning) för perioden 2017 – 2022

2.4 Max gvb-tätbebyggelse

Gällande max gvb-tätbebyggelse har Habo kommuns egna bedömning för år 2022 använts som utgångsläge i bedömning. Bedömningen har därefter, på samma sätt som i Habo kommuns egen bedömning, utgått från Naturvårdsverkets vägledning om hur den maximala genomsnittliga veckobelastningen från tätbebyggelse kan bedömas.

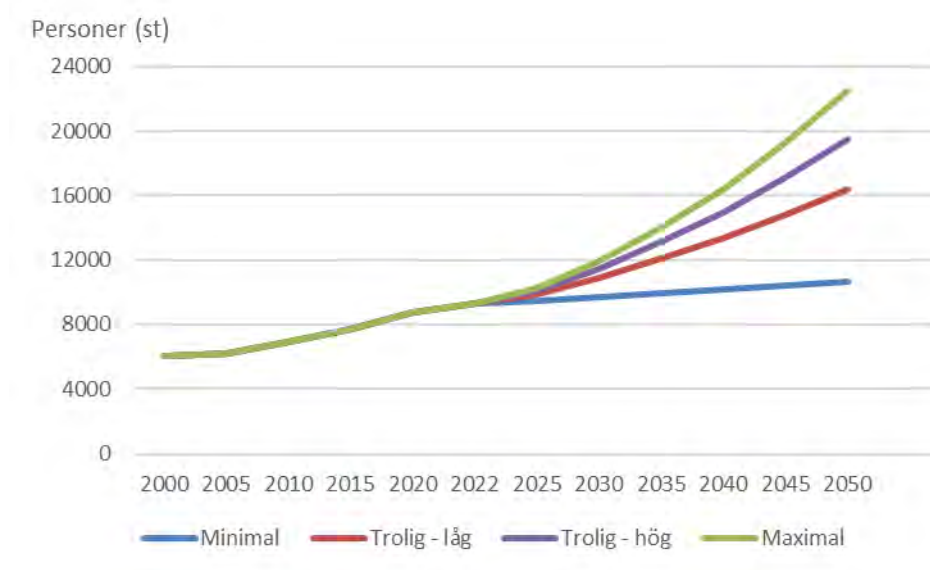
Sweco har antagit att max gvb-tätbebyggelse har ett proportionellt förhållande med befolkningsuppskattningen, förutom gällande den förväntade ökade belastningen de närmaste 5–10 åren, som istället baseras på de olika befolkningsökningarna till år 2055. Vidare motsvarar en person en pe i enlighet med Naturvårdsverkets vägledning.

3 Resultat

Under följande avsnitt presenteras de uppskattade siffrorna till år 2050 för antalet anslutna personer, årsmedelbelastningen och max gvb tätbebyggelsen. Under avsnitt 3.4 summeras de olika siffrorna.

3.1 Antalet anslutna personer till Habo ARV

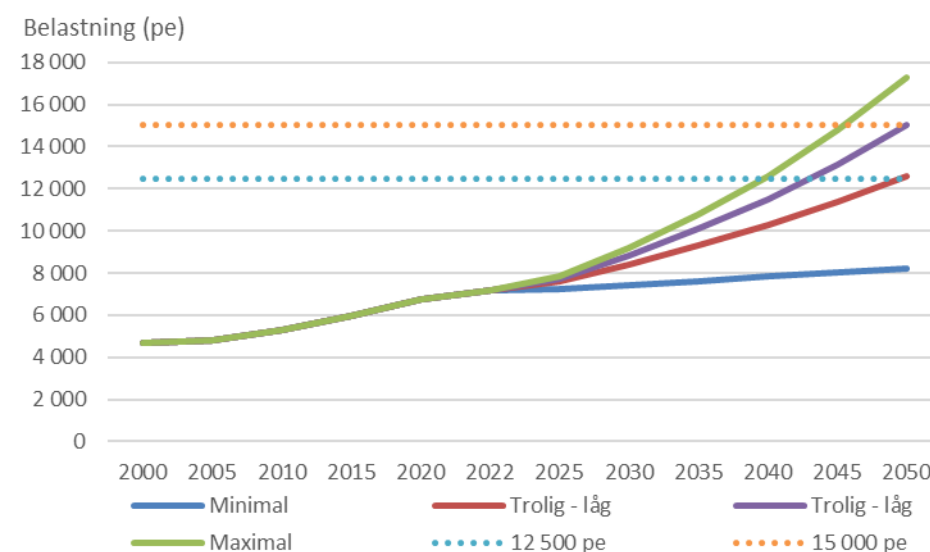
Uppskattningen för antalet anslutna personer till Habo ARV utifrån de tre olika tillväxthastigheterna fram till år 2050 visas i figur 2.

Figur 2 Uppskattning av antalet anslutna personer (st) till Habo ARV.

3.2 Årsmedelbelastning till Habo ARV

Uppskattningen för årsmedelbelastningen till Habo ARV fram till år 2050 visas i figur 3. I figuren har även de dimensionerande årsmedelbelastningarna i tillståndsansökan lagts in.

Figur 3 Uppskattning av årsmedelbelastningen (pe) till Habo ARV.

3.3 Max gvb-tätbebyggelse

I tabell 1 redovisas dagens (2022) bedömning av max gvb tätbebyggelse och framtida uppskattning för de tre framtidsscenarierna.

Notera att enligt Naturvårdsverkets riktlinjer motsvarar en fysisk person en personekvivalent.

Tabell 1 dagens (2022) max gvb tätbebyggelse och framtida uppskattning för de tre framtidsscenarierna för år 2050.

Belastning från tätbebyggelsen	2022		2050		
	Idag	Minimal	Trolig - låg	Trolig - hög	Maximal
Bofast befolkning totalt inom tätbebyggelsen	9 300	10 700	16 400	19 600	22 500
Icke bofast befolkning inom tätbebyggelsen					
Industribelastning					
Övrigt					
Förväntad ökad belastning de närmaste 5–10 åren	3 000	300	1 800	2 100	3 900
Säkerhetsmarginal	500	600	1 000	1 200	1 300
Summa	12 800	11 600	19 200	22 900	27 700
Summa, avrundad	13 000	12 000	20 000	23 000	28 000

3.4 Summering

I tabell 2 summeras de uppskattade värdena för respektive framtidsscenario för de olika parametrarna.

Tabell 2 dagens (2022) samt uppskattade värden för år 2050.

Parametrar - scenario	2022	2050
Antalet ansluta personer - Minimal	9 300	10 700
Antalet ansluta personer - Trolig - låg	9 300	16 400
Antalet ansluta personer - Trolig - hög	9 300	19 600
Antalet ansluta personer - Maximal	9 300	22 500
Årsmedelbelastning - Minimal	6 243	8 300
Årsmedelbelastning - Trolig - låg	6 243	12 500
Årsmedelbelastning - Trolig - hög	6 243	15 000
Årsmedelbelastning - Maximal	6 243	17 400
90-percentil – Minimal	9 900	12 500
90-percentil – Trolig - låg	9 900	18 900
90-percentil – Trolig - hög	9 900	22 700
90-percentil – Maximal	9 900	26 100
Max gvb-tätbebyggelse – Minimal	13 000	12 000
Max gvb-tätbebyggelse – Trolig - låg	13 000	20 000
Max gvb-tätbebyggelse – Trolig - hög	13 000	23 000
Max gvb-tätbebyggelse – Maximal	13 000	28 000

4 Diskussion och slutsatser

Som det går att se i figur 2 och 3 blir osäkerheten i utfallet större för de tre framtidsscenarierna desto längre fram i tiden man tittar. Risken är därmed stor att göra en felaktig bedömning av belastningen på anläggningen om 30 år.

För år 2050 (dimensioneringsåret) blir spridningen mellan scenarierna för årsmedelbelastningen 8 000 – 18 000 pe, max gvb inkommande (90-percentilen) 13 000 – 26 000 pe och max gvb tätbebyggelse 12 000 – 28 000 pe.

Ser man till de troliga scenarierna hamnar årsmedelbelastningen för år 2050 på 12 500 respektive 15 000 pe, max gvb-inkommande (90-percentilen) på 19 000 respektive 22 700 och max gvb tätbebyggelse på 20 000 respektive 23 000 pe.

De etappvisa utbyggnaderna som är med i figur 3 visar, om befolkningsutvecklingen blir enligt scenario trolig, att man kommer nå den maximala belastningen för etapp 1 år 2035. Med en befolkningsutveckling enligt scenario maximal nås den maximala belastningen för etapp 1 redan år 2030. Blir befolkningsutvecklingen däremot enligt scenario minimal kommer man klara sig med etapp 1 fram till år 2050 och ännu längre.

Följande stycken innehåller resonemang kring förhållandet (kvoten) mellan max gvb inkommande och max gvb tätbebyggelse respektive max gvb tätbebyggelse och årsmedelbelastningen.

Kvoten max gvb inkommande/max gvb tätbebyggelse hamnar på 0,9 – 1,0 i samtliga scenarier. Att kvoten hamnar under 1,0 beror på att den förväntade max gvb inkommande hamnar under max gvb tätbebyggelse. Det beror dels på att verklig belastning (pe) är lägre än antalet bofasta personer, vilket i Habos fall förstärks ytterligare av att Habo är en utpendlingsort. Dessutom tar max gvb tätbebyggelse även med personer som ännu inte har flyttat till orten (de som förväntas flytta dit om 5–10 år). Max gvb tätbebyggelse är alltså en fiktiv siffra för något som inte finns vid den aktuella tidpunkten och inte heller kommer att finnas i framtiden, medan max gvb inkommande är uppmätt inkommande belastning i aktuell tidpunkt.

Kvoten max gvb tätbebyggelse/årsmedelbelastning samt max gvb inkommande/årsmedelbelastning är 1,4–1,6 respektive 1,5 (figur 1). Kvoterna kan förväntas vara höga eftersom maximala veckovärden jämförts med ett årsmedelvärde. Ser man till hur Habo ARV belastas över ett år så är belastningen ändå förhållandevis jämn över hela året. Det förekommer följaktligen inga tydliga säsongsvariationer eller belastningstoppar orsakade av intermittenta utsläpp (t.ex. från industrier/kraftig turistinströmning), vilket annars skulle kunna ge ännu högre kvoter.

Bilaga 3 Föreslagen samrådsrets

Samråd planeras med följande parter.

Inbjudna myndigheter till samrådsmöte:

- Länsstyrelsen Jönköpings län
- Miljöförvaltningen Habo kommun
- Räddningstjänsten Habo

Inbjudna myndigheter och organisationer till skriftligt samråd (via e-post):

- Havs- och Vattenmyndigheten
- Naturvårdsverket
- Jönköpings kommun
- Tidaholms kommun
- Hjo kommun
- Mullsjö kommun
- SGU
- SGI
- Habo kommun internt (särskild inbjudan till skolor och förskolor som använder skogen vid Hökesån)

Inbjudna till skriftligt samråd samt samrådsmöte 14/3 2024

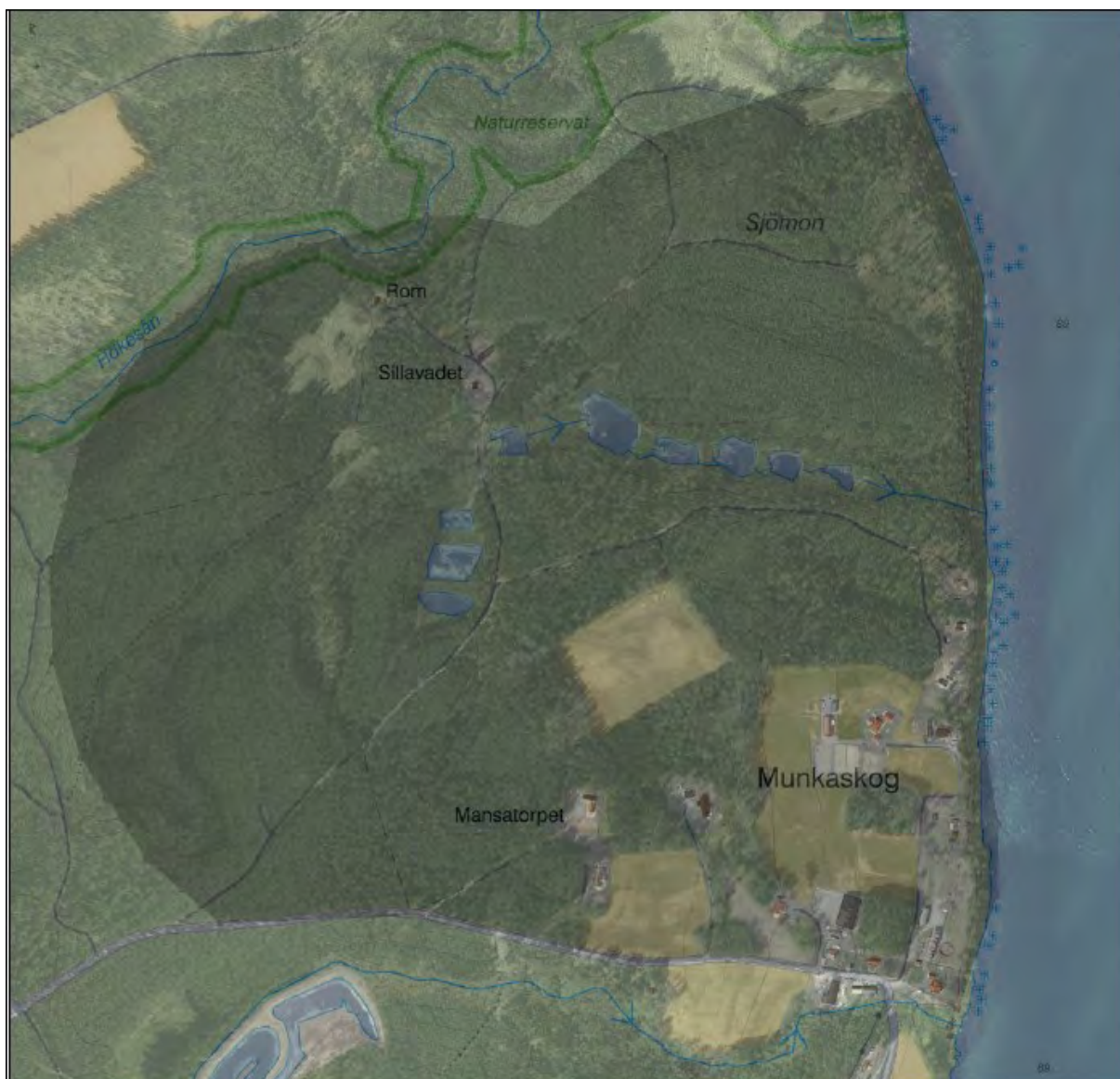
- Naturskyddsföreningen Habo
- Sportfiskarna region öst, Vätternvårdsförbundet
- SRK Södra Vättern
- Fastighetsägare och verksamheter inom 500 meter från reningsverket (justerad cirkel, inkluderande Kråkeryd), se karta på nästa sida.
- Fastigheter och verksamheter inom 500 meter från våtmarksdammarna, se karta på nästa sida.

Allmänheten:

- Annonsering i dagspress Jönköpings Posten
- Nyhet på kommunens hemsida samt en egen sida där samrådsunderlaget ligger för nedladdning
- Utskrivet samrådsunderlag finns i kommunhusets entré.

Karta över fastighetsägare och verksamheter inom 500 meter från reningsverket, inkl. Kråkeryd

Karta över fastigheter och verksamheter inom 500 meter från våtmarksdammarna

Redovisning av delegationsbeslut

Beslut 2024-6

Beslutsdatum: 2024-08-27

Ärende Stängning av biblioteket 26/9 och 14/11 på grund av besök på bokmässan i Göteborg respektive stora författardagen i Jönköping. Meröppet som vanligt båda dagarna.

Beslut fattat av: Bibliotekschef Ingrid Sjöberg

Förändringar inlagda i nämndernas budgetförslag (förändringar jämfört m utgångsläge 2025)

	Budget 2025	Ranking	Ram 2026	Ranking	Ram 2027	Ranking	Kommentar
Fritids- o kulturnämnd							
Förändringar ej beroende av förändrad befolkning							
Böcker, Tidskrifter, E-media	150	k3	150	k3	150	k3	Varje krona är bättre än inget.
Mobiltelefoner fritidsledare	27	k11	27	k11	27	k11	Minskat stöd och tillgänglighet för unga
Indexuppräknig av bidrag och kultur enl. KPI	100	k4	200	k4	300	k4	Att inte räkna upp är en indirekt minskning.
Timledare fritidsgården	100	k10	100	k10	100	k10	Mer sårbar organisation och minskad närvaro av fritidsassistent
Vaktmästare 60%	220	k1	220	k1	220	k1	Hör ihop med minskning rad 19, ger en total på 82tkr. Prioritet även hos presidiet.
Bibliotekarie 50%	250	k12	300	k12	300	k12	Färre läsfrämjande insatser
Kulturutvecklare 50%	250	k13	300	k13	300	k13	Sämre förutsättningar för kultur.
Hälsocoach 20%	120	k14	120	k14	120	k14	Dagens 30% är helt finansierad av Regionen
Justering PO 42,7% till 41,5%	-99		-99		-99		Justering gjord centralt
Summa	1 118		1 318		1 418		
Anpassningar ej beroende av förändrad befolkning							
Minskad kostnad för simundervisning	-35	!	-35	!	-35	!	Mullsjö simhall är försenad och därmed ser vi inte längre en möjlighet att minska kostnaden här
Minskat behov av timanställda pga ökad tjänstegrad för vaktmästare	-138	k1	-138	k1	-138	k1	Hör ihop med ökningen på rad 10
ökad elkostnad på motorgården	45	k6	45	k6	45	k6	Kan vi inte påverka
Ökade kostnader för underhåll på anläggningar	805	k2	805	k2	805	k2	Underhållsskulden ökar, svart hål
Ökade driftskostnader för anläggningar	323	k7	323	k7	323	k7	Sämre kvalite och service för skolor och föreningar
Ökad hyra - idrottshallar	244	k8	244	k8	244	k8	Kan vi inte påverka, höja taxorna?
Ökad kostnader för avfall och städ - idrottshallar	140	k5	140	k5	140	k5	Kan vi inte påverka, höja taxorna?
Ökade drivmedelskostnader	90	k9	90	k9	90	k9	Sämre kvalite och service för skolor och föreningar
Summa	1 474		1 474		1 474		
Förändringar till följd av förändrad befolkning							
Skolavslutningar	40	v1	80	v1	80	v1	Sänka ambitionsnivån för skolavslutningarna
Summa	40		80		80		
Totalt	2 632		2 872		2 972		